

Class (कक्षा) - XI

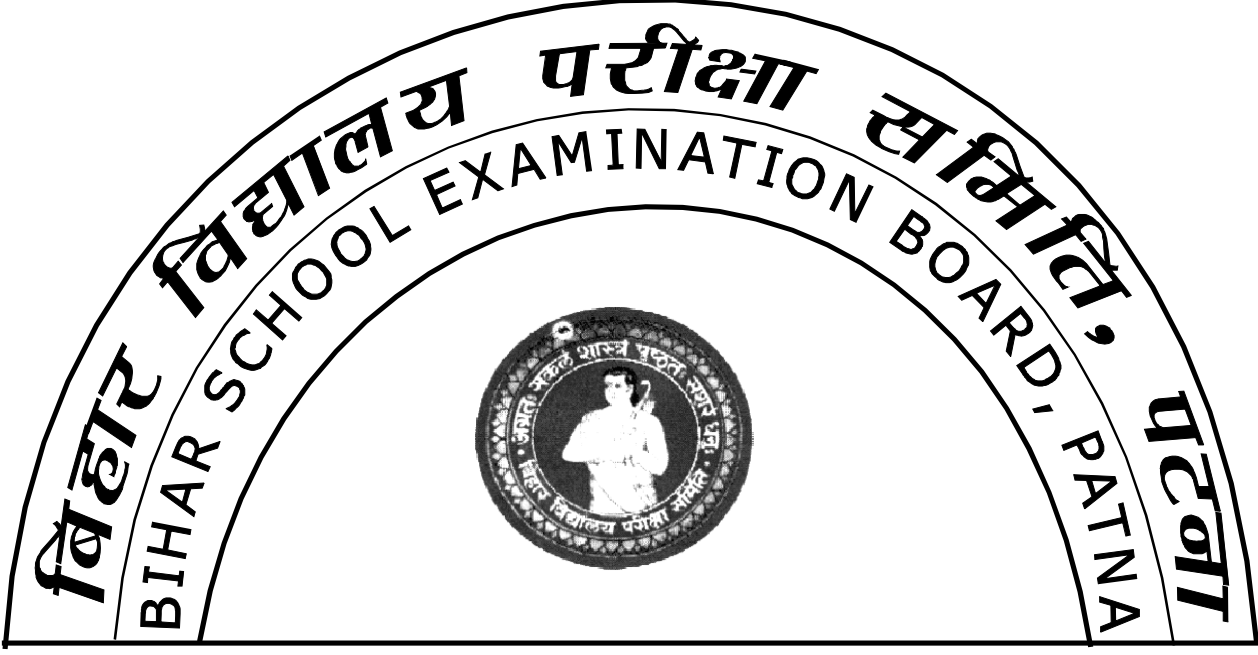
बिहार विद्यालय परीक्षा समिति, पटना (उच्च माध्यमिक)

BIHAR SCHOOL EXAMINATION BOARD (SENIOR SECONDARY)

MODEL PAPER

2009

HUMANITIES (मानविकी)

उच्च माध्यमिक (11वीं) परीक्षा
SENIOR SECONDARY(XITH) EXAM.

प्रारूप प्रश्न पत्र

मानविकी (HUMANITIES)

**संस्कृत (Sanskrit), हिन्दी (Hindi), मैथिली (Maithili),
अंग्रेजी (English) एवं उर्दू (Urdu).**

विषय-सूची

क्रमांक	विषय	पृष्ठ संख्या
1.	संस्कृत (Sanskrit)	..... 1- 8
2.	हिन्दी भाषा एवं साहित्य (Language & Literature)	..... 1- 17
3.	मैथिली (Maithili)	..... 1- 19
4.	अंग्रेजी (English)	..... 1- 23
5.	उर्दू (Urdu)	..... 1- 24

अध्यक्ष की कलम से.....

बिहार विद्यालय परीक्षा समिति (उच्च माध्यमिक) के XIवीं के छात्रों को 2009 की वार्षिक परीक्षा के लिए प्रारूप प्रश्न-पत्र (Model Question Paper) उपलब्ध कराते हुए अपार हर्ष हो रहा है। समिति की यह नवीन पहल सरकार की 'शिक्षा' के बारे में एक विशिष्ट दृष्टिकोण पर आधारित है। उच्च माध्यमिक की पढ़ाई को समीचीन एवं युक्तिसंगत बनाने की पूरी कवायद की दिशा में यह प्रयास है। राज्य में व्याप्त शैक्षणिक परिस्थिति, आम छात्रों के शिक्षा स्तर एवं प्रशासनिक सीमाओं को ध्यान में रखते हुए सी. बी. एस. ई. के प्रश्न-पैटर्न में थोड़े संशोधन के साथ यह प्रारूप प्रश्न-पत्र तैयार किया गया है। 2010 की वार्षिक परीक्षा से खण्ड-I (वस्तुनिष्ठ) के लिए सभी विज्ञान/कला/वाणिज्य विषयों में ओ. एम. आर. (Optical Magnetic Recognition) सीट का इस्तेमाल किया जाना है। 2009 की वार्षिक परीक्षा से हुए अनुभव के आधार पर समिति की यह सोच बनी कि 2009 के XIवीं परीक्षा से ही छात्रों को O.M.R. सीट का अभ्यास कराया जाना जरूरी है।

समिति की यह स्पष्ट समझ है कि 2009 की वार्षिक परीक्षा एवं 2010 की उत्प्रेषण (Set-up) परीक्षा के माध्यम से छात्रों के ओ. एम. आर. सीट भरने में पूर्णतया दक्ष बनाया जाये, ताकि 2010 की वार्षिक परीक्षा में छात्र ओ. एम. आर. सीट भरने में तकनीकी त्रुटि न करें।

XIIवीं के लिए तैयार कराये गए प्रारूप प्रश्न-पत्र की स्वीकारात्मकता एवं कदाचार मुक्त परीक्षा में उसकी उपयोगिता को ध्यान में रखते हुए समिति छात्र संभारण कार्यक्रम (Student Support Programme) के अन्तर्गत XIवीं के छात्रों के लिए भी इस वर्ष प्रारूप प्रश्न-पत्र को उपलब्ध करा रही है।

प्रारूप प्रश्न-पत्र देने के पीछे समिति का मुख्य उद्देश्य है—छात्रों में आत्मविश्वास पैदा करना ताकि वे स्वयं मेहनत कर परीक्षा में सफल हो सकते हैं एवं अच्छे से अच्छा अंक भी प्राप्त कर सकते हैं। समिति का मानना है कि यदि छात्र सभी प्रारूप प्रश्न को हल कर पढ़ लें तथा उनका पूर्णतया अभ्यास कर लें तो उन्हें XIवीं स्तर के पाठ्यक्रम की शिक्षा का एक औसत से बेहतर स्तर हासिल हो जाएगा और इससे वे अपनी समस्त योग्यताओं का समुचित विकास कर सकेंगे। ऐसे छात्रों को राज्य/देश के स्तर के प्रतियोगिता परीक्षाओं का सामना करने में आत्मविश्वास रहेगा।

छात्रों के आत्मविश्वास को बढ़ाने के लिए इसी प्रश्न प्रारूप पर XIवीं की वार्षिक परीक्षा 2009 में चुनावोपरान्त आयोजित की जायेगी। सभी (+2) विद्यालयों को इस प्रारूप पत्र की एक प्रति अधिकारिक तौर पर उपलब्ध करायी जा रही है ताकि विद्यालय अपने स्तर से 2009 की वार्षिक परीक्षा का प्रश्न-पत्र तैयार करा सकें। प्रत्येक विषय के अन्त में ओ. एम. आर. सीट का नमूना दिया गया है, जिसकी छाया प्रति परीक्षा में प्रयोग किया जाना है। छात्र खण्ड-I का उत्तर इसी ओ. एम. आर. सीट पर देंगे।

चूँकि राज्य के अधिकांश छात्रों की पढ़ाई का माध्यम में हिन्दी है, अतः प्रारूप-प्रश्न पत्र को हिन्दी में रखा गया है। प्रारूप प्रश्न पत्र को चार पुस्तक में विभाजित किया गया है—**विज्ञान, कला, वाणिज्य एवं मानविकी (भाषा)**। विज्ञान तथा वाणिज्य विषय में छात्रों की उपयोगिता को देखते हुए प्रश्न-प्रारूप हिन्दी एवं अंग्रेजी दोनों भाषाओं में एक साथ उपलब्ध

कराया जा रहा है। इस प्रश्न-प्रारूप के विश्लेषणात्मक अध्ययन से छात्रों को सही ढंग से प्रश्नों के प्रारूप की जानकारी हो जाएगी। लघु तथा दीर्घ उत्तरीय प्रश्नों का मानक उत्तर तैयार कर अभ्यास करना छात्रों के लिए हितकर होगा। कुल मिलाकर इस प्रारूप-पत्र के गहन अध्ययन से छात्र अच्छे अंक प्राप्त करने में सफल होंगे और विभिन्न उच्च शिक्षण एवं तकनीकी संस्थानों में नामांकन हेतु आयोजित प्रतियोगिता में भी आसानी से सफल होंगे। सभी प्रतियोगिता परीक्षाओं में XIवीं के पाठ्यक्रम का अंश भी लगभग 50 प्रतिशत होता है। इसी के मद्देनजर समिति 11वीं की परीक्षा के प्रति छात्रों को गम्भीर बनाना चाहती है।

मॉडल प्रश्न को तैयार करने में विश्वविद्यालय एवं उच्च माध्यमिक स्तर के अनुभवी शिक्षकों की मदद ली गई है। ये सभी शिक्षक अपने-अपने विषयों के ख्याति प्राप्त शिक्षक हैं तथा +2 की शिक्षा से लम्बे समय से जुड़े रहे हैं। उनकी मेहनत और दृढ़ सोच के कारण ही मॉडल प्रश्न-पत्र का प्रकाशन इसी वर्ष इतने कम समय में दूसरी बार सम्भव हो सका है। मैं समिति की ओर से उन सभी शिक्षकों के प्रति आभार व्यक्त करता हूँ।

छात्रों से अनुरोध है कि मॉडल प्रश्न-पत्र मिलते ही परीक्षा की तैयारी में लग जायें। सारे प्रश्नों को समझकर अभ्यास कर लें। 2009 में XIवीं की वार्षिक परीक्षा में इसी प्रारूप प्रश्न-पत्र के आधार पर प्रश्न पूछे जायेंगे। विभिन्न प्रारूपों में कुछ प्रश्नों की पुनरावृत्ति भी संभव है। शिक्षक, छात्र एवं अभिभावकों से अनुरोध है कि पूर्णतः कदाचारमुक्त परीक्षा में सरकार के प्रयास में मदद करेंगे। मॉडल प्रश्न के प्रयास का यह प्रथम वर्ष है। स्वाभाविक तौर पर कुछ-न-कुछ त्रुटियाँ होंगी। अतः शिक्षकों एवं छात्रों से आग्रह है कि त्रुटियों की ओर समिति का ध्यान आकृष्ट कराते हुए अपने लिखित सुझाव समिति को दें। राज्य में बेहतर शैक्षणिक माहौल कायम हो, यह सामूहिक प्रयास से ही सम्भव है। इसके लिए समिति कटिबद्ध है और आपका सहयोग अपेक्षित है।

प्रो० (डॉ०) ए० के० पी० यादव

अध्यक्ष

बिहार विद्यालय परीक्षा समिति

पटना

पटना, 5 अप्रैल, 2009

MODEL SET—I

कक्षा—XI

संस्कृत (SANSKRIT)

सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः (सभी प्रश्नों के उत्तर दें।)

उपान्ते लिखिता अङ्काः पूर्णाङ्कान् सूचयन्ति (उपान्त के अङ्क पूर्णांक के द्योतक हैं।)

समयः— सपादहोरात्रयम्

पूर्णाङ्काः—100

[समय- 3 घंटे + 15 मिनट]

[पूर्णाङ्क-100]

1. अधोलिखितेषु विकल्पेषु शुद्धम् उत्तरं चयम्—

1 × 5 = 5

(i) रामायणस्य रचयिता कः?

(A) तुलसीदासः (B) वाल्मीकिः (C) कालिदासः (D) भासः

(ii) ऐतरेयमहिदासस्य माता का आसीत् ?

(A) मीरा (B) गौरी (C) इतरा (D) सुनन्दा

(iii) म० म० पण्डित रामावतार शर्मणः जन्म कदा अभवत् ?

(A) 1877 ख्रीष्टाब्दे (B) 1875 ख्रीष्टाब्दे (C) 1888 ख्रीष्टाब्दे (D) 1890 ख्रीष्टाब्दे

(iv) 'ब्रह्मचारि-पार्वती-संवादः' इति पाठस्य रचयिता कः ?

(A) कालिदासः (B) भासः (C) माघः (D) शूद्रकः

(v) सत्यशोधकसमाजस्य संस्थापकः कोऽस्ति ?

(A) दयानन्द सरस्वती (B) जोतिबा फूले (C) राजाराममोहनरायः (D) विवेकानन्दः

2. अधोलिखितानां शब्दानां रिक्तस्थानेषु प्रयोगं कुरुत—

1 × 5 = 5

मनः, एतरेयः, संस्कृतम्, भूतानि, तेषां

(i) ..... भूतले सन्ततं वर्धताम् ।

(ii) सर्वाणि ..... विराजयन्तं ददर्श ।

(iii) तन्मे ..... शिवसंकल्पमस्तु ।

(iv) ..... शावक रक्षां करोति ।

(v) ..... खिन्नः जातः ।

3. अधोलिखितेषु सन्धिविच्छेदः कार्यः—

2 × 5 = 10

(i) तन्मे (ii) आसीदिति (iii) पुरुषोत्तमः (iv) कीदृगपि (v) यस्माच्च

4. अधोलिखितेषु पदेषु समास-विग्रहं प्रदर्श्य समासस्य नाम लेख्यम्—

2 × 5 = 10

(i) रामकृष्णौ (ii) प्रतिक्षणम् (iii) निःस्नेहः (iv) नृवरः

5. अधोलिखितानां प्रश्नानां उत्तराणि लेखनीयानि—

5 × 4 = 20

(i) पठितपाठाधारे चन्द्रस्य शोभा वर्णनीया ।

- (ii) 'सुभाषितानि' पाठमाश्रित्य भारत्याः कोषस्य वैशिष्ट्यं विद्यायाः महत्त्वञ्च आधाय श्लोकद्वयं स्वस्मृत्या लिखत ।
 (iii) गृध्रमार्जारकथा संक्षेपेण लेखनीया ।
 (iv) पण्डित रामावतारशर्म महोदयस्य परिचयः दीयताम् ।

6. अधोलिखितेषु पद्येषु एकस्य व्याख्या संस्कृतभाषायां करणीया—

10 × 1 = 10

- (i) उवाच चैनं परमार्थतो हरं न वेत्सि नूनं यत एवमात्थ माम् ।
 अलोकसामान्यमचिन्त्यहेतुकं द्विसन्ति मन्दाश्चरितं महात्मनाम् ॥
 (ii) शक्यं शरीरं रिपुणा नियन्तुं मनो नियन्तुं त्विह कः समर्थः ।
 स्वतन्त्रमेवास्ति मनो निबद्धैरभीप्सितं साधितमस्त्यनेकैः ॥

7. प्राचार्य-पार्श्वे अवकाशाय आवेदनपत्रमेकं संस्कृतभाषायां लिखत ।

8

8. कति गणाः के च तेषां प्रधान-धातवः तेषां नामानि लिख्यताम् ।

7

9. संस्कृतनाटकाणां वैशिष्ट्यानि निरूप्यन्ताम् ।

1 × 10 = 10

10. अधोलिखितेषु केषाञ्चित् त्रिषु टिप्पण्यः लेख्याः—

5 × 3 = 15

- (i) किरातार्जुनीयम् (ii) भासः (iii) अश्वघोषः (iv) हर्षचरितम् (v) अभिज्ञानशाकुन्तलम् ।

MODEL SET—II

1. अधोलिखितेषु विकल्पेषु शुद्धम् उत्तरं चयम्— 1 × 5 = 5
- (i) 'तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु' पाठ्यांशः कस्माद् वेदातः संगृहीतः ?
(A) ऋग्वेदात् (B) यजुर्वेदात् (C) सामवेदात् (D) अथर्ववेदात्
- (ii) रामायणे कति काण्डाः सन्ति ?
(A) सप्त (B) पञ्च (C) षड् (D) दश
- (iii) वर्णा कः आसीत् ?
(A) कामदेवः (B) नारायणः (C) ब्रह्मदेवः (D) शङ्करः
- (iv) 'सीमा' उपन्यासं कः रचितवान् ?
(A) पण्डित रामावतार शास्त्री (B) जोतिबा फूले (C) पं० अम्बिकादत्त व्यास (D) डॉ० रामकरण शर्मा
- (v) पुरुषोत्तमः कः ?
(A) युधिष्ठिरः (B) दुर्योधनः (C) कृष्णः (D) विदुरः
2. अधोलिखितानां शब्दानां रिक्तस्थानेषु प्रयोगं कुरु— 1 × 5 = 5
- दासीपुत्रम्, प्रसीदतु, कोऽपि, हिंसाप्रवृत्तिः, वृद्धिम्
- (i) ..... न अस्पृश्यः । (ii) ..... निषिद्धा ।
(iii) महाराज ! ..... । (iv) व्ययतो ..... आयाति ।
(v) यज्ञवल्कः ..... ऐतरेयं न स्निह्यति स्म ।
3. अधोलिखितेषु सन्धिः कार्यः — 2 × 5 = 10
- (i) गज + इन्द्रः (ii) कः + त्वम्
(iii) एतत् + वरेण्यम् (iv) अथ + आह
(v) सदा + एव
4. अधोलिखितेषु पदेषु समासविग्रहं प्रदर्श्य समासस्य नाम लेख्यम्— 2 × 5 = 10
- (i) समाजसेवा (ii) महाजनः
(iii) पञ्चरबद्धः (iv) मनोवाञ्छितम्
(v) प्रत्यक्षरम्
5. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु केषांचित् चतुर्णां उत्तराणि लेखनीयानि— 5 × 4 = 20
- (i) जोतिबा फूले महोदयस्य चरितं लिखत ।
(ii) सोमदत्तस्य चरितं वर्णयताम् ।
(iii) गृध्रमार्जारकथया का शिक्षा मिलति ? वर्णयताम् ।
(iv) वर्धतां भूतले संस्कृतम् इति पाठस्य सारांशो लेख्यः ।
(v) कपिलाश्रमस्य वर्णनं कुरुत ।
(vi) शिवपार्वती संवादः संक्षेपेण वर्णयताम् ।
6. अधोलिखितेषु पद्येषु एकस्य व्याख्या संस्कृतभाषायां करणीया— 10 × 1 = 10
- (i) उद्यमेन हि सिद्धयन्ति कार्याणि न मनोरथैः ।
न हि सुप्तस्य सिंहस्य प्रविशन्ति मुखे मृगाः ॥

- (ii) अद्य प्रभृत्यवनताङ्गि ! तवास्मि दासः क्रीतस्तपोभिरित वादिनि चन्द्रमौलौ ।
अह्नाय सा नियमजं क्लममुत्ससर्ज क्लेशः फलेन हि पुनर्नवतां विधत्ते ॥

7. उदाहरणमनुसृत्य अधोलिखितेषु केषाञ्चित् पञ्चानां मूल-शब्द-विभक्ति-वचनानि लेखनीयानि— 3 × 5 = 15

पदानि	मूल शब्दाः	विभक्तयः	वचनानि
यथा— गीतया	गीता	तृतीया	एकवचन
(i) पितुः			
(ii) जगतः			
(iii) विदुषाम्			
(iv) स्त्रियाम्			
(v) नद्योः			
(vi) धेनूः			

8. अधोलिखितानां वाक्यानां संस्कृते अनुवादं कुरुत— 2 × 5 = 10

- (i) पटना बिहार की राजधानी है ।
(ii) पटना के दोनों ओर नदियाँ बहती हैं ।
(iii) यह एक प्राचीन नगर है ।
(iv) मैं अपने मित्रों के साथ यहीं पढ़ता हूँ ।
(v) गुरु को नमस्कार है ।

9. गद्यकाव्यस्य उद्भवविकासविषये संक्षिप्तः निबन्धः लेख्यः । 1 × 10 = 10

10. 'क' खण्डस्य मेलनं 'ख' खण्डेन सह क्रियताम्— 5 × 1 = 5

खण्ड 'क'	खण्ड 'ख'
कालिदासः	दशकुमारचरितम्
भासः	रघुवंशम्
दण्डी	शिशुपालवधम्
बाणभट्टः	स्वप्नवासवदत्तम्
माघः	कादम्बरी

MODEL SET—III

1. अधोलिखितेषु विकल्पेषु शुद्धम् उत्तरं चयम्— 1 × 5 = 5
- (i) सौन्दरनन्दमहाकाव्यस्य रचनाकारः कः अस्ति ?
(A) कालिदासः (B) अश्वघोषः (C) माघः (D) भासः
- (ii) वेदेषु कः प्राचीनतमः अस्ति ?
(A) यजुर्वेदः (B) सामवेदः (C) ऋग्वेद (D) अथर्ववेदः
- (iii) महात्मा जोतिबा फूले महोदयस्य जन्म कदा अभवत् ?
(A) 1827 तमे वर्षे (B) 1825 तमे वर्षे (C) 1828 तमे वर्षे (D) 1830 तमे वर्षे
- (iv) शिवराजः कस्य बन्धनात् विनिर्जगाम ?
(A) अकबर-बन्धनात् (B) शेरशाह-बन्धनात् (C) अवरङ्गजेब-बन्धनात् (D) जहाँगीर-बन्धनात्
- (v) पर्कटीवृक्षः कुत्र अस्ति ?
(A) गङ्गातीरे (B) भगीरथी तीरे (C) गंडकतीरे (D) सोन तीरे
2. अधोलिखितानां कोष्टकस्थानां पदानां रिक्तस्थानेषु प्रयोगं कुरुत— 1 × 5 = 5
- [मानकपुस्तकम्, क्लमम्, सिद्ध्यन्ति, जन्म, निवसन्ति]
- (i) जनोऽयं ..... लब्धवान् । (ii) उद्यमेन ..... कार्याणि ।
(iii) पक्षिशावकाः अत्र ..... । (iv) पार्वती नियमजं ..... उत्ससर्ज ।
(v) सोमदत्तः पुस्तकालयं गत्वा ..... पठति ।
3. संधिविच्छेदः कार्यः — 1 × 5 = 5
- कीदृगपि, हस्तीव, येनेदम्, नरेन्द्रः, समयोऽभूत् ।
4. अधोलिखितानां पदानां मूलशब्दविभक्तिवचनानि लेखनीयानि— 2 × 5 = 10
- (i) शान्तक्षपायाम् (ii) स्निग्धैः (iii) यस्मात् (iv) तपोभिः (v) पशूनाम्
5. अधोलिखितयोः पद्ययोः एकस्य व्याख्या कार्या— 1 × 10 = 10
- (i) अयुक्तरूपं किमतः परं वद, त्रिनेत्र-वक्षः सुलभं तवादि यत् ।
विलोक्य वृद्धोक्षमधिष्ठितं त्वया महाजनः स्मेरमुखो भविष्यति ॥
- (ii) अवश्यम्भाविनो भावा भवन्ति महतामपि ।
नग्नत्वं नीलकण्ठस्य महाऽहिशयनं हरेः ॥
6. अधोलिखितानां प्रश्नानां उत्तराणि लेखनीयानि— 5 × 4 = 20
- (i) ऐतरेय महिदासस्य परिचयः दीयताम् ।
(ii) भोजराजस्य दानशीलता वर्णनीया ।
(iii) 'सुभाषितानि' पाठमाश्रित्य उद्यमस्य महत्त्वं प्रतिपाद्यताम् ।
(iv) कारावासे सुभाषस्य चिन्तनं वर्णयताम् ।

7. उदाहरणमाश्रित्य अधोलिखितानाम् पदानां धातु पुरुष वचन लकाराः लेखनीयाः— 3 × 5 = 15
उदाहरणम्—	पदानि	धातवः	पुरुषाः	वचनानि	लकाराः
	पठेः	पठ्	मध्यम पुरुषः	एकवचनम्	विधिलिङ्लकारः
- (i) जयतु
(ii) प्रविशन्ति
(iii) दण्डयिष्यामि
(iv) आसन्
(v) भवेत्
8. अधोलिखितानां वाक्यानां वाक्य परिवर्तनं कुरुत— 2½ × 5 = 12½
- (i) अहं गीतां पठामि । (ii) यूयम् नर्तकान् पश्यथ ।
(iii) रामः पत्रं लिखति । (iv) बालिकाः गीतं गायन्ति ।
(v) माता रात्रौ ओदनं न पचति ।
9. संस्कृत-नाट्योत्पत्ति-विषये-विविध सिद्धान्ताः प्रतिपादनीयाः — 1 × 10 = 10
10. रिक्त-स्थानानि पूरयत— 1 × 5 = 5
- (i) 'गीत गोविन्द ..... की रचना है । (ii) ..... आदि कवि माने जाते हैं ।
(iii) बुद्धचरित ..... की रचना है । (iv) दशकुमार चरितएक ..... है ।
(v) कुम्भारसम्भव में ..... सर्ग है ।

MODEL SET—IV

1. अधोलिखितेषु विकल्पेषु शुद्धम् उत्तरं चेयम्—

1 × 5 = 5

(i) 'सुभाषचरित' काव्यस्य रचनाकारः कः ?

(A) विश्वनाथ केशव छत्रे

(B) डॉ० रामकरण शर्मा

(C) डॉ० रामविलास चौधरी

(D) पण्डित अम्बिकादत्तव्यासः

(ii) हितोपदेशः केन रचितः विद्यते ?

(A) विष्णु शर्मा

(B) नारायणपण्डितः

(C) बाणभट्टः

(D) दण्डी

(iii) पृथिव्यां कति रत्नानि सन्ति ?

(A) पञ्च

(B) दश

(C) षड्

(D) त्रीणि

(iv) भोजप्रबन्धः केन रचितः ?

(A) बल्लालदेवः

(B) सोमदेवः

(C) नारायणपण्डितः

(D) पं० अम्बिकादत्तव्यासः

(v) म० म० पण्डित रामावतार शर्मणः जन्म कुत्र अभवत् ?

(A) आरा नगरे

(B) पटना नगरे

(C) छपरा नगरे

(D) दरभङ्गानगरे

2. अधोलिखितानां कोष्ठक स्थानां पदानां रिक्तस्थानेषु यथोचितं प्रयोगं कुरुत—

1 × 5 = 5

[प्रत्यक्षरं, ज्येष्ठः, कपिलः, शोभन्ते, सौम्यम्]

(i) गौतमः ..... अभवत् ।

(ii) विद्याहीनाः न ..... ।

(iii) ..... लक्षं ददौ ।

(iv) कान्तिरामस्य ..... प्रशंसनीयम् ।

(v) चतुर्षु तनयेषु अयं ..... आसीत् ।

3. अधोलिखितेषु संधिः कार्यः —

1 × 5 = 5

वृत्त + अन्तः, कवि + ईश्वराः, यस्मात् + च, न + आश्रयते, मया + अपि ।

4. अधोलिखितानां पदानां स्ववाक्येषु प्रयोगं कुरुत—

3 × 5 = 15

पुण्य लक्षणा, भुवि, विहर्तुम्, मन्त्रयित्वा, मनसि ।

5. अधोलिखितयोः श्लोकयोः एकस्य आशयो लेख्यः —

1 × 10 = 10

(i) स जातो येन जातेन याति वंशः समुन्नतिम् ।

परिवर्तिनि संसारे मृतः को वा न जायते ॥

(ii) चरन् वै मधु विन्दति, चरन् स्वादु मुदुम्बरम् ।

सूर्यस्य पश्य श्रेमाणं यो न तन्द्रयते चरंश्चरैवेति ॥

6. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु केशाञ्चित् चतुर्णाम् उत्तराणि लेखनीयानि—

5 × 4 = 20

(i) 'तन्मे मनः शिव संकल्पमस्तु' पाठमाश्रुत्य मनसः वर्णनं क्रियताम् ।

(ii) पठित पाठाधारे शिवस्य माहात्म्यं वर्णयताम् ।

- (iii) 'सुभाषितानि' इति पाठमाधृत्य सत्संगतेः महत्त्वं प्रतिपाद्यताम् ।
 (iv) अद्भुतपरिणयः इति पाठस्याधारे सुनयनायाः चरितचित्रणं कुरुत ।
 (v) 'सीमा' पाठस्य लेखकः कीदृशं राज्यं वाञ्छति ?
 (vi) 'वासुदेवस्य दौत्यम्' इति पाठस्य सारांशो लेख्यः ।

7. अधोलिखितानां पदानां मूलशब्दं प्रत्ययं स्त्रीलिङ्गरूपं च लिखत—

$$1\frac{1}{2} \times 5 = 7\frac{1}{2}$$

अश्वः, नेता, युवा, गौरः, इन्द्रः ।

8. अधोलिखितेषु कमपि एकं विषयमाधृत्य दशवाक्येषु लघुनिबन्धं लिखत—

$$7\frac{1}{2} \times 1 = 7\frac{1}{2}$$

(i) पाटलिपुत्रम्, (ii) विज्ञानस्य चमत्कारः, (iii) अनुशासनम् ।

9. रामायणस्य वर्ण्य-विषयं निरूप्यताम् ।

$$5 \times 1 = 5$$

10. 'क'-खण्डीय पदानां मेलनं 'ख'-खण्डैः सह क्रियताम्—

$$1 \times 5 = 5$$

खण्ड-'क'	खण्ड-'ख'
(i) रघुवंशम्	18 सर्ग
(ii) सौन्दरनन्दम्	10 अंक
(iii) मृच्छकटिकम्	7 अंक
(iv) उत्तर रामचरितम्	20 सर्ग
(v) जानकी हरणम्	19 सर्ग

MODEL SET-I

कक्षा—XI

हिन्दी भाषा और साहित्य (राष्ट्रभाषा)

निर्धारित 3 घंटे + 15 मिनट (अतिरिक्त)]

[पूर्णांक : 100

सामान्य निर्देश :

- सभी प्रश्नों का उत्तर दें ।
- उपांत के अंक पूर्णांक के द्योतक हैं।
- यथासंभव अपने ही भाषा में उत्तर दें ।
- कोई इलेक्ट्रॉनिक संयंत्र का प्रयोग वर्जित है ।

1. निम्नलिखित प्रश्नों के बहुवैकल्पिक उत्तरों में से सही उत्तर बताइए :

1x 5= 5

(A) (i) हल्कू किस कहानी का पात्र है-

(A) सिक्का बदल गया

(B) उतरी स्वप्न परी: हरी क्रांति

(C) सूर्य

(D) पूस की रात

(ii) 'बेजोड़ गायिका लता मंगेशकर' के लेखक हैं-

(A) रामचंद्र शुक्ल

(B) सत्यजित राय

(C) कुमार गंधर्व

(D) ओदोलेन स्मेकल

(iii) 'भारत दुर्दशा' के रचयिता हैं-

(A) नागार्जुन

(B) मैथिलीशरण गुप्त

(C) भारतेन्दु

(D) त्रिलोचन

(iv) 'आत्महत्या करके पाप संचय करने की अपेक्षा युद्ध में स्वर्ग जीतना उत्तम है' किस रचना से उद्धृत है-

(A) भोगे हुए दिन

(B) आँखों देखा गदर

(C) सिक्का बदल गया

(D) गाँव के बच्चों की शिक्षा

(v) पत्थर तोड़ती मजदूरनी को कवि ने कहाँ देखा था-

(A) इलाहाबाद के पथ पर

(B) इलाहाबाद की अट्टालिकाओं में

(C) इलाहाबाद की सड़कों पर

(D) इलाहाबाद की गलियों में

(B) सुमेलित करें-

1 x 5= 5

(i) कविता की परख

(A) सत्यजीत राय

(ii) चलचित्र

(B) अरूण कमल

(iii) बहुत दिनों के बाद

(C) लू शून

(iv) मातृभूमि

(D) नागार्जुन

(v) पागल की डायरी

(E) रामचंद्र शुक्ल

(C) रिक्त स्थानों की पूर्ति करें-

1 x 5 = 5

- (i) जिंदगी की हर कदम मंजिल है। इस मंजिल पर पहुँचने से पहले.....रुक सकती है। (साँस/धड़कन)
(ii) 'झांसी वाली रानी' घोड़े से .....लगने से गिरने लगी। (गोली/तलवार)
(iii) 'राम तजुँ पै गुरू न बिसारू' में सहजोबाई ने हरि से गुरू को .....माना है। (श्रेष्ठ/समकक्ष)
(iv) प्रेमचन्द का मूल नाम.....है। (धनपत राय/अमृत राय)
(v) रामचंद्र शुक्ल मूलतः ..... हैं। (आलोचक/निबंधकार)

2. निम्नलिखित प्रश्नों का अति संक्षेप में उत्तर दीजिए-

2 x 6 = 12

- (i) हल्कू कंबल के पैसे सहना को देने के लिए क्यों तैयार हो जाता है?
(ii) पठित पाठ के आधार पर कविता के क्या उद्देश्य हैं?
(iii) लता मंगेशकर की आवाज सुनकर लेखक पर क्या प्रभाव पड़ा?
(iv) मीरा अपने सच्चे प्रीतम के साथ किस तरह रहने को तैयार है?
(v) कबीर ने संसार को बौराया हुआ क्यों कहा है?
(vi) कवि को पृथ्वी कैसी लगती है?

3. निम्नलिखित की व्याख्या करें-

4 x 2 = 8

- (i) 'एक क्षण के बाद वह काँपी सुधर,
दुलक माथे से गिरे सीकर,
लीन होते कर्म से फिर ज्यों कहा-
मैं तोड़ती पत्थर।'

अथवा,

'रोवहुँ सब मिलि के आवहु भारत भाई।
हा हा! भारत दुर्दशा न देखि जाई॥'

- (ii) आत्महत्या करना पाप है, दुःख में धैर्य धारण करके गंभीरता पूर्वक सोचना चाहिए कि उससे बचने के लिए आगे कोई रास्ता निकल सकता है या नहीं।

अथवा,

'अंतरराष्ट्रीयता पनप नहीं सकती, जब तक राष्ट्रीयता का पूर्ण विकास न हो।'

4. निम्नलिखित प्रश्नों का उत्तर अपने शब्दों में दीजिए-

5 x 2 = 10

- (i) 'पूस की रात' कहानी का सारांश लिखिए।

अथवा,

सुदामा जी की किस कथा का उल्लेख लेखक ने उतरी स्वप्न परी: हरी क्रांति में किया है?

- (ii) विद्यापति के पठित पद 'चानन भेल विषम सर रे' का सारांश लिखिए।

अथवा,

'बहुत दिनों के बाद' कविता का भाव-सौंदर्य स्पष्ट कीजिए।

5. हिन्दी साहित्य के उद्भव एवं क्रमिक विकास को रेखांकित कीजिए।

5 x 1 = 5

अथवा,

भक्तिकालीन साहित्य की विभिन्न प्रचलित काव्य धाराओं का अति संक्षिप्त परिचय दीजिए।

6. किसी एक विषय पर संक्षेप में निबंध लिखें।

10x1=10

- (A) मेरा प्रिय खेल (B) होली (C) भ्रष्टाचार
(D) जाड़े की रात (E) समाचार पत्र (F) राष्ट्रभक्ति

7. संक्षिप्त पत्र लिखिए-

6X 1= 6

‘इन्टरमीडिएट परीक्षा पास करने के बाद भविष्य की योजना के संबंध में अपने प्रिय मित्र के पास पत्र लिखिए।’

अथवा,

‘अपने गाँव या शहर में यातायात व्यवस्था में बदहाली की शिकायत करते हुए दैनिक समाचार पत्र के संपादक के पास समाचार पत्र में प्रकाशन के लिए एक पत्र लिखिए।’

8. लगभग एक तिहाई शब्दों में संक्षेपण कीजिए-

4X 1= 4

‘वैदिक युग में आर्यों में जाति विभाजन नहीं था। स्त्री-पुरुष और जाति का भेदभाव नहीं था। स्त्रियाँ भी शिक्षा प्राप्त करती थीं। कृषि आर्यों का मुख्य व्यवसाय था। गाय उनकी प्रधान संपत्ति थी। आर्य लोग सोमरस नामक मादक पेय का पान करते थे। आर्य लोग गाँव बसाकर रहते थे। आजकल जिस प्रकार के नगर दिखाई पड़ते हैं, ऐसे नगर उस समय नहीं होते थे, किंतु ईंट से घिरे हुए किलों का अभाव भी नहीं था। राजा लोग सुंदर, सुनहरे वस्त्र और आभूषण पहनकर प्रजा पर शासन करते थे। नगर और गाँव की रक्षा के लिए राजा के अधीन ग्राम-रक्षक नियुक्त किये जाते थे। बाद में समाज जातियों में बँट गया। मनु संहिता में स्पष्ट रूप से जातियों में समाज का विभाजन कर दिया गया। जिस समय दोनों महाकाव्य रामायण और महाभारत लिखे गये, उस समय हिंदुओं की सामाजिक व्यवस्था में विशेष परिवर्तन आया। सबसे पहले भारतवासियों का दो वर्गों में विभाजन हुआ-आर्य और अनार्य। क्रम से ये दोनों विभाग कर्म आधारित चार विभागों में बँट गये। बाद में चार वर्ण ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य और शूद्र हो गये। फिर इनमें भी विभाजन हुआ और हजारों जातियाँ बन गईं।’

9. निम्नलिखित प्रश्नों का उत्तर दीजिए-

- (A) किन्हीं पाँच समासों का विग्रह करते हुए समास का उल्लेख कीजिए- 1X 5= 5
प्रत्येक, गगनचुंबी, अकालपीडित, महात्मा, त्रिभुवन, पीतांबर, अमर
- (B) किन्हीं पाँच संधियों का विच्छेद कीजिए- 1X 5= 5
आशातीत, अनुच्छेद, जगदीश, उल्लास, दुराचार, पावक
- (C) उपसर्ग एवं प्रत्यय में उदाहरण सहित अंतर स्पष्ट कीजिए। 1X 5= 5
- (D) किन्हीं पाँच वाक्यों को संशोधित कीजिए 1X 5= 5
(i) राम के पास दो हाथ हैं।
(ii) सीता भात खायी।
(iii) शुद्ध गाय का दूध लाओ।
(iv) गत सोमवार को वह बैजनाथधाम जाएगा।
(v) यह सब केवल प्राणीमात्र के लिए है।
(vi) सुनते-सुनते कान पक गया।
- (E) निम्नलिखित में से किन्ही पाँच शब्दों के दो-दो पर्यायवाची लिखिए- 1X 5= 5
भय, आँख, गणेश, पुत्र, समुद्र, किसान
- (F) निम्नलिखित किन्हीं पाँच शब्दों का वाक्य-प्रयोग द्वारा लिंग-निर्णय कीजिए- 1X 5= 5
दाँत, घी, यमुना, चावल, नमक, चाय

MODEL SET-II

1. I. निम्नलिखित प्रश्नों के बहुवैकल्पिक उत्तरों में से सही उत्तर बताइए :

1x 5= 5

(i) 'कविता की परख' शीर्षक निबंध के निबंधकार हैं :

- (A) हजारी प्रसाद द्विवेदी (B) कुमार विमल
(C) विद्या निवास मिश्र (D) रामचंद्र शुक्ल

(ii) मैथिलीशरण गुप्त की रचना है :

- (A) हुंकार (B) झंकार (C) कामायनी (D) तितली

(iii) बिहारीलाल का संबंध किस काल से है?

- (A) आदिकाल (B) आधुनिक काल (C) रीतिकाल (D) भक्तिकाल

(iv) कबीरदास किस शाखा के कवि हैं ?

- (A) निर्गुण शाखा (B) सगुण शाखा
(C) कृष्णभक्ति शाखा (D) रामभक्ति शाखा

(v) बाबा नरहरिदास किसके गुरु थे ?

- (A) सूरदास (B) तुलसीदास (C) रैदास (D) घर्मदास

II. सही जोड़े का मिलान करें :

1x5=5

- (i) पूस की रात (A) भारतेन्दु हरिश्चंद्र
(ii) सिक्का बदल गया (B) त्रिलोचन
(iii) भारत दुर्दशा (C) अरुण कमल
(iv) गालिब(D) प्रेमचंद
(v) मातृभूमि (E) कृष्णा सोबती

III. रिक्त स्थानों की पूर्ति करें :

1x5=5

- (A) तकदीर की ..... है। मजूरी हम करें, मजा दूसरे लूटें। (मस्ती / खूबी)
(B) कविता में भावना या ..... का महत्त्व है। (कल्पना / यथार्थ)
(C) लक्ष्मीबाई की ..... का बखान सभी करते हैं। (सुंदरता / वीरता)
(D) लता के गाने में इतनी मधुरता और ..... थी कि पहले के सभी गायकों से बहुत आगे निकल गई। (मोहकता / आकर्षण)
(E) अब भी वह एक युग का ..... करता दीखता है। (प्रतिनिधित्व / संचालन)

2. निम्नलिखित लघु उत्तरीय प्रश्नों के उत्तर अति संक्षेप में दीजिए :

2 x 6= 12

- (A) गोरे लोग झोंसी में घुसकर क्या करने लगे ? अपने प्राण बचाने के लिए लोगों ने क्या किया ?
(B) ऊँची पट्टी में गायन से आप क्या समझते हैं ?
(C) चलचित्र में विभिन्न शिल्प साहित्यों के लक्षण किस प्रकार समाहित हैं ?
(D) राधा की साड़ी मलिन होने की स्थिति कैसे उत्पन्न हुई ?
(E) कवि ने समूचे देश में किस गुंजार के गमक उठने की बात कही है ?
(F) 'तोड़ती पत्थर' कविता में अभिव्यक्त परिवेश का परिचय दीजिए।

3. सप्रसंग व्याख्या करें :

4 × 2=8

(A) “जिन्हें विश्वास न हो, वे स्वयं आकर देख जाँए-
प्राणों में घुले हुए रंग धरती पर किस तरह फैल रहे हैं, फैलते जा रहे हैं।”

अथवा,

अगर शासन और छात्रगण परस्पर सहयोग करते रहे और दोनों ने प्रयत्न किए तो वह दिन दूर नहीं है जब उपकुलपति के आसन पर पुलिस थानेदार विराजमान होगा।

(B) अर्थ स्पष्ट कीजिए :

घर के आँगन में वो नवोढ़ा भींगती नाचती
और काले पंखों के नीचे कौवों के सफेद रोएँ तक
भींगते और इलायची के छोटे-छोटे दाने
इतने प्यार से गुत्थमगुत्था से सब तुम्हीं तो हो।

अथवा

हमको उनसे वफा की है उम्मीद
जो नहीं जानते वफा क्या है।
गालिब अपने फन के सचमुच गालिब थे।

4. निम्नलिखित दीर्घ उत्तरीय प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

5 × 2 =10

(A) विलायती बहादुर कौन थे? पाठ में वर्णित उनकी भूमिका का वर्णन करें।

अथवा

‘पथेर पांचाली’ किसका उपन्यास है? पाठ में पथेर पांचाली के जिस कथा अंश का उल्लेख है, उसका सारांश लिखें।

(B) ‘मातभूमि’ कविता का भावार्थ लिखिए ।

5. आदिकाल के नामकरण पर प्रकाश डालिए ।

5 × 1=5

6. किसी एक विषय पर निबंध लिखिए :

1 × 10=10

(A) महिलाओं के जीवन में शिक्षा का महत्त्व

(B) भ्रष्टाचार: समस्या और समाधान

(C) प्रिय कवि

(D) आरक्षण और सामाजिक न्याय

7. अपने क्षेत्र में मच्छरों के प्रकोप का वर्णन करते हुए उचित कार्यवाही के लिए स्वास्थ्य अधिकारी को पत्र लिखिए।

6 × 1=6

अथवा

अपने पिताजी को पत्र लिखकर बताइए कि आपके महाविद्यालय का वार्षिकोत्सव किस प्रकार मनाया गया और आपके दो निकटतम मित्रों को किन-किन बातों के लिए पुरस्कार मिले ।

8. संक्षेपण करें :

4 × 1=4

आज के संसार का भविष्य वैज्ञानिकों के हाथ में है। यदि वे केवल भौतिक सुख के साधनों की खोज करते रहें तो मानवता का भविष्य उज्वल नहीं रह जाएगा। वैज्ञानिक को मानवतावादी होना चाहिए। कलाकार की अपेक्षा वैज्ञानिक को आज अधिक महत्त्व मिलता है। आज आवश्यकता इस बात की है कि वैज्ञानिक के व्यक्तित्व में कलाकार के व्यक्तित्व का समावेश हो, तभी दुनिया सुंदर हो सकेगी। संहारक शस्त्रों का निर्माण मानवता को किंधार ले जा रहा है, यह किसी से छिपा नहीं है। दुनिया विनाश की दिशा में दिन-प्रतिदिन बढ़ती जा रही है।

9. (A) कारक के भेद सोदाहरण लिखिए । 1 × 5=5
- (B) भाववाचक संज्ञा बनाइए : 1 × 5=5
ईश्वर, अमर, देव, अरुण, कुलीन ।
- (C) वाक्य प्रयोग द्वारा लिंग निर्णय कीजिए : 1 × 5=5
मैना, तलवार, खटमल, पक्षी, नेत्र ।
- (D) विशेषण की परिभाषा लिखकर भेदों के नाम लिखिए : 1 × 5=5
- (E) विपरीतार्थक शब्द लिखिए : 1 × 5=5
उचित, कायर, उदय, गृहस्थ, अधिक ।
- (F) शुद्ध करें : 1 × 5=5
- (i) शुद्ध गाय की घी दो ।
- (ii) तब शायद यह काम जरूर हो जाएगा ।
- (iii) दुख है कि मैंने आपके पत्रों का कोई जवाब नहीं दिया ।
- (iv) मेरा नाम श्री आनंद कुमार जी है ।
- (v) वह गीत की दो चार लड़ियों गाती है ।

MODEL SET-III

1. I. निम्नलिखित प्रश्नों के बहुवैकल्पिक उत्तरों में से सही उत्तर बताएँ : 1 × 5 = 5
- (i) 'कविता की परख' निबंध किस कोटि का है ?
(A) वर्णनात्मक (B) विचारात्मक (C) विवरणात्मक (D) भावात्मक
- (ii) 'चलचित्र' साहित्य की कौन-सी विधा है ?
(A) संस्मरण (B) कहानी (C) यात्रा वृत्तांत (D) निबंध
- (iii) सहजोबाई किस शाखा की कवयित्री हैं ?
(A) ज्ञानाश्रयी शाखा (B) प्रेमाश्रयी शाखा (C) निर्गुण भक्ति शाखा (D) सगुण भक्ति शाखा
- (iv) 'हे री ! मैं तो दरद दीवाणी म्हारा दरद न जाणै कोई' पंक्ति में रस है—
(A) शांत रस (B) भक्ति रस (C) शृंगार रस (D) ख और ग
- (v) 'देश-विभाजन' पर आधारित गद्य पाठ का नाम है—
(A) गाँव के बच्चों की शिक्षा (B) सिक्का बदल गया
(C) एक दीक्षांत भाषण (D) वियतनाम की यात्रा
- II. सही जोड़े का मिलान करें : 1 × 5 = 5
- (i) तोड़ती पत्थर (A) नागार्जुन
(ii) बहुत दिनों के बाद (B) नरेश सक्सेना
(iii) गालिब (C) सूर्यकांत त्रिपाठी निराला
(iv) पृथ्वी (D) अरुण कमल
(v) मातृभूमि (E) त्रिलोचन
- III. रिक्त स्थानों की पूर्ति करें— 1 × 5 = 5
- (A) मैं गिरिधर के ..... ।
..... साँचो प्रीतमक॥
(B) कबीर के गुरु ..... थे । (वल्लभाचार्य/रामानन्दाचार्य)
(C) हिन्दी साहित्य का स्वर्ण युग ..... है । (भक्तिकाल/आदिकाल)
(D) विद्यापति को ..... कहा गया है । (मैथिल कोकिल/मैथिल नरेश)
(ड) कमारा ल्ये की आत्मकथा ..... माताओं को समर्पित है । (कम पढ़ी लिखी/अशिक्षित)
2. निम्नांकित लघु उत्तरीय प्रश्नों के उत्तर अति संक्षेप में दें : 2 × 6 = 12
- (A) ऊँची पट्टी में गायन से आप क्या समझते हैं ?
(B) वियतनामी भाषा में 'हांग खोंग' और 'हुअ सेन' का क्या अर्थ है ?
(C) दाऊद खॉं क्यों चाहता था कि शहनी हवेली छोड़ते हुए कुछ साथ रख ले ।

- (D) “तुम मेरे ठाकुर मैं तेरी दासी” में ठाकुर का क्या अर्थ है ? एवं मीरा ने कृष्ण के लिए कौन-कौन सी उपमाएँ दी हैं ?
 (E) मैथिलीशरण गुप्त जी की कविता में तुकों का सफल विधान है । इस कविता में प्रयुक्त तुकों को छाँटकर लिखें ।
 (F) नागार्जुन ने अपने गाँव की धूल को क्या कहा है ? और क्यों ?

3. सप्रसंग व्याख्या करें :

4 × 2 = 8

- (A) “रत्नों से ज्यादा रत्नों के रहस्यो से भरा है तुम्हारा हृदय”—कवि ने इस पंक्ति के माध्यम से क्या कहना चाहा है ?

अथवा

“जिन्हें विश्वास न हो, वे स्वयं आकर देख जाए—प्राणों में धुले हुए रंग धरती पर किस तरह फैल रहे हैं—फैलते ही जा रहे हैं ।”

- (B) अर्थ स्पष्ट करें :

लोचन-तूल कमल नहीं भए सक, से जग के नहीं जाने ।
 से फेरि जाए नुकाएल जल भए, पंकज निज अपमाने ॥

अथवा

अपना कहने को क्या था, धन-धान नहीं था ।
 सत्य बोलता था, जब जब मुँह खोल रहे थे ।

4. किन्हीं दो दीर्घ उत्तरीय प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में दें :

5 × 2 = 10

- (A) ‘पूस की रात’ कहानी का सारांश लिखें ।

अथवा

भारतीय स्वयं अपनी इस दुर्दशा के कारण हैं ? कविता के आधार पर उत्तर दीजिए ।

- (B) ‘मातृभूमि’ कविता का भावार्थ लिखिए ।

5. नाटक और एकांकी के स्वरूप का विवेचन करते हुए दोनों का अन्तर स्पष्ट करें ।

5 × 1 = 5

6. किसी एक विषय पर निबंध लिखें :

10 × 1 = 10

- (A) प्रदूषण (B) पर्यटन के लाभ
 (C) कम्प्यूटर (D) संकट की घड़ी में एकता

7. मोहल्ले में जल जमाव की समस्या से अवगत कराते हुए नगर निगम के आयुक्त को पत्र लिखें।

6 × 1 = 6

अथवा

झुग्गी झोपड़ी बस्ती में एक विद्यालय की स्थापना हेतु स्थानीय विधायक को एक पत्र लिखें ।

8. संक्षेपण करें :

4 × 1 = 4

गंगा केवल एक नदी ही नहीं है, बल्कि इसका संबंध भारत की संस्कृति तथा इतिहास से जुड़ा है । यह प्राचीनतम नदी प्रत्येक भारतवासी के लिए अत्यन्त पवित्र तथा पूज्य है । भौगोलिक दृष्टि से इसी नदी ने उत्तरी भारत को धन-धान्य से पूर्ण किया गया है। हिमालय के गंगोत्री नामक स्थान से निकलकर वह समूचे भारत को अपने अमृत-जल से सींचती हुई, हजारों मील की यात्रा करती हुई बंगाल की खाड़ी में मिल जाती है । इसी नदी के तट पर प्राचीन काल में हमारी सभ्यता और संस्कृति का विकास हुआ था। कहा जाता है कि भगीरथ गंगा को पृथ्वी पर लाए थे इसलिए इसका नाम भगीरथी भी है ।

9. (A) समास के नाम बताएँ : 1 × 5 = 5
तुलसीकृत, शान्तिप्रिय, धर्माधर्म, पंचवटी, राजभवन ।
- (B) वाक्य प्रयोग द्वारा इन शब्दों का लिंग-निर्णय कीजिए : 1 × 5 = 5
जुलूस, कदम्ब, अरहर, जोंक, आहार ।
- (C) निम्नलिखित शब्दों से विशेषण बनाएँ : 1 × 5 = 5
आत्मा, चौमास, कर्म, जवाब, गर्व ।
- (D) दिए गए शब्दों के समानार्थी शब्द लिखें : 1 × 5 = 5
आम, कपड़ा, देवता, बाण, सर्प ।
- (E) सन्धि-विच्छेद करें : 1 × 5 = 5
निराधार, पयोधि, भवन, मनोरथ, व्याकुल ।
- (F) रचना के आधार पर इन वाक्यों की प्रकृति बताँ : 1 × 5 = 5
- (A) गार्ड के झंडी दिखाते ही गाड़ी चल दी ।
- (B) मैं सातवीं कक्षा में पढ़ता हूँ और मेरी बहन पाँचवीं कक्षा में ।
- (C) जब वह यहाँ आया तब मैं घर पर नहीं था ।
- (D) गुरुजी के आते ही कक्षा शांत हो गई ।
- (ङ) पुलिस ने गोली चलाई और भीड़ तितर-बितर हो गई ।
- (B) जुलूस (पुल्लिंग)–सड़क पर लम्बी जुलूस जा रही थी ।
कदम्ब (पुल्लिंग)–कदम्ब का पेड़ बड़ा है ।
अरहर (स्त्रीलिंग)–खेतों में अरहर लगी थी ।
जोंक (स्त्रीलिंग)–जोंक उसके पैर से चिपकी थी ।
आहार (पुल्लिंग)–पौष्टिक आहार लेना चाहिए ।
- (C) आत्मा – आत्मीय
चौमास – चौमासा
कर्म – कर्मठ
जवाब – जवाबी
गर्व – गर्वीला
- (D) आम – रसाल, अमृत फल, अति सौरभ
कपड़ा – वसन, पट, वस्त्र
देवता – सुर, अमर, निर्जर
बाण – तीर, शर, आशुग
सर्प – अहि, भुजंग, विषधर
- (E) निराधार – निः + आधार
पयोधि – पयः + धि
भवन – भो + अन
मनोरथ – मनः + रथ
व्याकुल – वि + आकुल
- (F) (क) सरल वाक्य (ख) संयुक्त वाक्य (ग) मिश्र वाक्य (घ) सरल वाक्य (ङ) संयुक्त वाक्य ।

MODEL SET-IV

1. I. निम्नलिखित प्रश्नों के बहुवैकल्पिक उत्तरों में से सही उत्तर बताइए :

1 × 5 = 5

(i) चलचित्र के लेखक कौन हैं ?

- (A) कृष्ण कुमार (B) हरिशंकर परसाई
(C) सत्यजित राय (D) रामचन्द्र शुक्ल

(ii) कुमार गंधर्व का जन्म किस राज्य में हुआ था ?

- (A) उत्तर प्रदेश (B) महाराष्ट्र
(C) उड़ीसा (D) कर्नाटक

(iii) माँ-माँ “पापा लौट आए हैं।” किनके द्वारा लिखा गया है ?

- (A) न्यूयेन क्वांग थान (B) सआदत हसन मंटो
(C) लू सुन (D) कोई नहीं

(iv) क्या तुम्हें चक्कर नहीं आते—किस कविता की पंक्ति है ?

- (A) मातृभूमि (B) पृथ्वी
(C) गालिब (D) बहुत दिनों के बाद

(v) खड़ी बोली के महानतम कवि हैं :

- (A) सूर्यकान्त त्रिपाठी “निराला” (B) मैथिलीशरण गुप्त
(C) दिनकर (D) केदारनाथ सिंह

II. सही जोड़ों को मिलाएँ :

1 × 5 = 5

- (i) सूर्य (A) भारतेन्दु हरिश्चन्द्र
(ii) भारत-दुर्दशा (B) नरेश सक्सेना
(iii) पूस की रात (C) सआदत हसन मंटी
(iv) नया कानून (D) आंदोलन स्मेकल

III. रिक्त स्थानों की पूर्ति करें :

1 × 5 = 5

- (A) थोड़ी देर में ..... मेघाच्छन्न हो गया। (आकाश / अन्तरिक्ष)
(B) मैंने आपके ..... को कई बार ध्यानपूर्वक पढ़ा। (चिट्ठी / पत्र)
(C) सब ..... के सहायक होते हैं। (निर्बल / सबल)
(D) संत न तो ..... से प्रसन्न हैं न ..... में खिन्न। (दुःख / सुख)
(E) राम और लक्ष्मण के स्वभाव में आकाश ..... का अन्तर है। (जमीन/पृथ्वी)

2. निम्नलिखित लघुउत्तरीय प्रश्नों के उत्तर अति संक्षेप में दें :

2 × 6 = 12

(A) आँख के लिए मीन, खंजन और कमल की उपमाएँ दी जाती हैं—इन सबों में क्या समानता है ?

- (B) लता मंगेशकर की आवाज सुनकर लेखक पर क्या प्रभाव पड़ा ?
 (C) शाहनी किसके सुख-दुख की साथिन थी ?
 (D) गालिब ने अक्षर से अक्षर की महिमा किस तरह जोड़ी ?
 (E) मातृभूमि कविता किसे सम्बोधित है ?
 (F) हरि ने कर्म-मर्म भरमायो । गुरु ने आतम रूप लखायो का अर्थ लिखें ।

3. सप्रसंग व्याख्या करें :

4 × 2 = 8

- (A) बाकी चुकाने के लिए ही तो हमारा जन्म हुआ है ।

अथवा,

जिन्हें विश्वास न हो, वे स्वयं आकर देख जाय, प्राणों में धुले हुए रंग धरती पर किस तरह फैल रहे हैं—फैलते ही जा रहे हैं ।

- (B) हिन्द कहै योहि सम पियारा तुर्क कहे रहिमान
 आपस में दोड लरि मुए मर्म न काहू जाना ।

अथवा,

सजा सहज सितार

सुनी मैंने वह नही जो थी सुनी झंकार ॥

4. किन्हीं दो दीर्घ उत्तरीय प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में दें :

5 × 2 = 10

- (A) लक्ष्मीबाई की मृत्यु किस तरह हुई ? उनकी वीरता का वर्णन अपने शब्दों में करें ।

अथवा,

कहानी के शीर्षक “भोगे हुए दिन” की सार्थकता पर विचार करें ।

- (B) मेरी उण की प्रीत पुरानी उण विन पल न रहाऊँ—का आशय स्पष्ट करें ।

अथवा,

भारतेन्दु हरिश्चन्द्र रचित कविता भारत दुर्दशा का सारांश प्रस्तुत करें ।

5. लेखक परिचय दें :

5 × 1 = 5

हरिशंकर परसाई या मैथिलीशरण गुप्त

6. किसी एक विषय पर निबन्ध लिखें :

1 × 10 = 10

- (A) दहेज प्रथा

- (B) विद्यार्थी जीवन

- (C) चांदनी रात

- (D) बेकारी की समस्या

7. अपने मित्र को एक पत्र लिखें जिसमें अपने विद्यालय के वार्षिक पुरस्कार-वितरण का वर्णन हो ।

6 × 1 = 6

या

पुस्तक मँगाने के लिए प्रकाशक को एक पत्र लिखो ।

8. संक्षेपण करें :

1 × 4 = 4

ऋतुराज वसंत के आगमन से ही शीत का भयंकर प्रकोप भाग गया । पतझड़ में पश्चिम-पवन ने जीर्ण-शीर्ण पत्रों को गिरा कर लता कुंजों, पेड़-पौधों को स्वच्छ और निर्मल बना दिया । वृक्षों और लताओं के अंग में नूतन पत्तियों के प्रस्फुटन से यौवन की मादकता छा गयी । गेहूँ के सुनहरे बालों से पवन स्पर्श के कारण सनक्षुन का संगति फूट पड़ा । पत्तों के अधरों पर सोया हुआ संगीत मुखर

हो गया । ऋतुराज वसन्त के सुशासन और सुव्यवस्था की घटा हर ओर दिखाई पड़ती है । आम्र मंजरियों की भीनी गंध और कोयल का पंचम आलाप, भ्रमरों का गुंजन सब बड़ा कर्णप्रिय लगता है ।

9. (A) संज्ञा किसे कहते हैं और इसके कितने भेद हैं ? 1 × 5 = 5
- (B) सकर्मक और अकर्मक क्रिया में क्या अन्तर है ? सोदाहरण स्पष्ट करें । 1 × 5 = 5
- (C) निम्नलिखित शब्दों का वाक्य द्वारा लिंग-निर्णय करें : 1 × 5 = 5
धन, महँगी, विद्या, पुस्तक, आफत ।
- (D) निम्नलिखित शब्दों का पर्यायवाची लिखें : 1 × 5 = 5
रात, सोना, दिन, चन्द्रमा, तालाब ।
- (E) सन्धि-विच्छेद करें : 1 × 5 = 5
अधिकांश, उन्नति, नयन, प्रत्येक, संसार
- (F) निम्नलिखित मुहावरों का वाक्य में प्रयोग करते हुए अर्थ स्पष्ट करें : 1 × 5 = 5
अंगूठा दिखाना, आँख मारना, कमर टूटना, कान काटना, टांग अड़ाना ।

MODEL SET—I

कक्षा—XI

हिन्दी राष्ट्रभाषा (अहिन्दी भाषियों के लिए)

निर्धारित 1 : 30 घंटे + 15 मिनट (अतिरिक्त)]

[पूर्णांक : 50

सामान्य निर्देश :

- सभी प्रश्नों का उत्तर दें ।
  - उपांत के अंक पूर्णांक के द्योतक हैं।
  - यथासंभव अपने ही भाषा में उत्तर दें ।
  - कोई भी इलेक्ट्रॉनिक संयंत्र का प्रयोग वर्जित है ।
1. निम्नलिखित विषयों में से किसी एक पर निबंध लिखिए : 10
(A) शीत लहर (B) आतंकवाद और समाज (C) वसंत पंचमी अथवा ईद (D) पर्यावरण
  2. रामनरेश त्रिपाठी रचित 'जीवन संदेश' शीर्षक कविता का सारांश अपने शब्दों में लिखें? 7½
या, पठित कविता 'जीवन' का झरना' के आधार पर जीवन की गतिशीलता की विवेचना करें?
  3. 'ठिटुरता हुआ गणतंत्र' में रेखांकित भारतीय गणतंत्र की विशेषताएँ बताइए। 7½
या, 'पंच परमेश्वर' शीर्षक कहानी की विशेषताओं पर प्रकाश डालिये।
  4. अर्थ लिखिए : 5
भारत एक भाव, जिसको पाकर मनुष्य जगता है,
भारत एक जलज, जिस पर जल का दाग लगता है।
भारत है संज्ञा विराग की, उज्ज्वल आत्म-उदय की,
भारत है आभा मनुष्य की, सबसे बड़ी विजय की।
अथवा, रहिमन पानी रखिए, बिन पानी सब सून।
पानी गए न ऊबरे, मोती, मानुष, चून ॥
  5. निम्नलिखित अवतरण का संक्षेपण करें :- 5
जिस मानसिक शक्ति से कवि ऐसी वस्तुओं और व्यापारों की योजना करता है और हम अपने मन में उन्हें धारण करते हैं, वह कल्पना कहलाती है और हम अपने मन में उन्हें धारण करते हैं, वह कल्पना कहलाती है। इस शक्ति के बिना न 'तो अच्छी कविता ही हो सकती है, न उसका आनन्द ही लिया जा सकता है।' सृष्टि में हम देखते हैं कि भिन्न-भिन्न प्रकार की वस्तुओं को देखकर हम प्रफुल्ल हो जाते हैं, किसी अद्भुत वस्तु या व्यापार को देखकर आश्चर्य मग्न हो जाते हैं, किसी दुःख के दारुण दृश्य को देखकर करुणा से आर्द्र हो जाते हैं। यही बात कविता में भी होती है।
  6. वाक्य प्रयोग द्वारा लिंग निर्णय कीजिए : 5
रोटी, मोती, मूँछ, कलम, भवन
  7. वाक्य प्रयोग द्वारा मुहावरों का अर्थ स्पष्ट करें : 5
ईद का चाँद होना, घी के लिए जलाना, अंक लगाना, अपना उल्लू सीधा करना, गड़े मुर्दे उखाड़ना।
  8. पर्यायवाची शब्द लिखें : 5
जल, अग्नि, आकाश, मीन, भास्कर

MODEL SET—II

कक्षा—XI

हिन्दी राष्ट्रभाषा (अहिन्दी भाषियों के लिए)

निर्धारित 1 : 30 घंटे + 15 मिनट (अतिरिक्त)]

[पूर्णांक : 50

सामान्य निर्देश :

- सभी प्रश्नों का उत्तर दें ।
  - उपांत के अंक पूर्णांक के द्योतक हैं।
  - यथासंभव अपने ही भाषा में उत्तर दें ।
  - कोई भी इलेक्ट्रॉनिक संयंत्र का प्रयोग वर्जित है ।
1. निम्नलिखित विषयों में से किसी एक पर निबंध लिखिए : 10
- (A) मेरा भारत सबसे न्यारा
(B) कंप्यूटर : विज्ञान का एक अद्भुत वरदान
(C) नर-नारी एक समान
(D) भाग्य और पुरुषार्थ
2. कबीर का कोई पद लिखकर उसका भावार्थ भी लिखिए। 7½
अथवा, 'बहुत दिनों बाद' कविता में ग्रामीण परिवेश का कैसा चित्र उभरता है? स्पष्ट कीजिए।
3. कृष्णा सोबती द्वारा रचित 'सिक्का बदल गया' पाठ का सारांश लिखिए। 7½
अथवा, पूस की रात कहानी का सारांश लिखिए।
4. अर्थ लिखिए : 5
- “हरि ने कर्म मर्म भरमायो ।
गुरु ने आतुम रूप लखायो ॥
हरि ने मोरुँ आप छिपायौ ।
गुरु दीपक दै ताहि दिखायौ ॥”
- अथवा,
“देखते देखा, मुझे तो एक बार
उस भवन की ओर देखा छिन्न तार
देखकर कोई नहीं
देखा मुझे उस दृष्टि से
जो मार खा रोई नहीं ।”
5. निम्नलिखित अवतरण का संक्षेपण करें : 5
- जीवन एक कला है। बाह्य जगत के साथ अपने को व्यवस्थित करना ही इसका रहस्य है। जीवन की सफलता और आंतरिक शक्तियों को अनुकूल बनाने में है। प्रत्येक वस्तु में कुछ अवगुण अवश्य होते हैं। इन अवगुणों को गुणों में परिवर्तित करना ही जीवन की कला कहलाती है। किसी राष्ट्र की प्रगति उसके उद्योग धंधों से नहीं, बल्कि वहाँ के नागरिकों के जीवन-यापन के स्तर से आँकी

जाती है। भारत की उन्नति और अवनति का मापदंड भी यही है। जब तक यहाँ की जनता के व्यक्तित्व का स्वतंत्र और सफल विकास नहीं होगा तब तक देश प्रगति नहीं कर सकता ।

- 6. भाववाचक संज्ञा बनाइए :** **5**
संस्कृति, वत्स, बंधु, आदमी, नेता
- 7. विशेषण बनाइए :** **5**
विवाह, रक्त, पीड़ा, वन, मानस
- 8. निम्नलिखित वाक्यों को शुद्ध कीजिए :** **5**
- (A) ऐसी लड़की सुंदर देखी कभी नहीं थी। (B) हमारे वस्तुओं का ध्यान रखना ।
(C) बहुत सी बातें सीखना पड़ता है। (D) इस रहस्य को मत बताना ।
(E) हमने दो कमीज, दो धोती खरीदीं।

MODEL SET—III

कक्षा—XI

हिन्दी राष्ट्रभाषा (अहिन्दी भाषियों के लिए)

निर्धारित 1 : 30 घंटे + 15 मिनट (अतिरिक्त)]

[पूर्णांक : 50

सामान्य निर्देश :

- सभी प्रश्नों का उत्तर दें ।
- उपांत के अंक पूर्णांक के द्योतक हैं।
- यथासंभव अपने ही भाषा में उत्तर दें ।
- कोई भी इलेक्ट्रॉनिक संयंत्र का प्रयोग वर्जित है ।

1. निम्नलिखित विषयों में से किसी एक पर निबंध लिखिए : 10
(A) रामचरितमानस (B) राष्ट्रभाषा हिन्दी
(C) 'परहित सरिस धर्म नहीं भाई' (D) संयुक्त परिवार
2. 'जगरनाथ' शीर्षक कविता का सारांश लिखिए । 7
अथवा
दूसरे पद के आधार पर कबीर की भक्ति-भावना का वर्णन अपने शब्दों में कीजिए ।
3. सत्यजित राय रचित 'चलचित्र' शीर्षक पाठ का सारांश लिखिए । 7
अथवा
लक्ष्मीबाई को वृद्ध सरदार ने किन-किन अवसरों पर सलाह दी । इसके क्या परिणाम हुए ?
4. 'सत्य को इसी तरह दाँतों से पकड़ा जाता है ।' इस कथन से नेताजी का क्या अभिप्राय है ? 5
अथवा
"कर प्रहार, हाँ कर प्रहार तू, भार नहीं, यह तो है प्यार ।
यहाँ किससे प्रहार करने के लिए कहा गया है । यहाँ भार को प्यार कहा गया है । इसका क्या अर्थ है ?
5. संक्षेपण करें— 5
यदि किसी का चरित्र ही नष्ट हो गया हो तब वह मनुष्य मुर्दे से भी बदतर है, क्योंकि मुर्दा तो किसी और मनुष्य का बुरा नहीं कर सकता है, पर एक चरित्रहीन मनुष्य सत्यानाश के भयावह गड्ढे में ढकेल सकता है ।
6. वाक्य बनाकर लिंग-निर्णय कीजिए : 5
मलमल, बसंत, प्रांगण, श्रृंगार, हीरा ।
7. पर्यायवाची शब्द लिखें : 5
जमुना, पत्थर, महादेव, हँसी, इन्द्र ।
8. निम्नलिखित वाक्यों का अर्थ वाक्य-प्रयोग द्वारा स्पष्ट करें : 5
अण्टी मारना, कागजी घोड़े दौड़ाना, गाँठ का पूरा, टाट उलटना, सर्द हो जाना ।

MODEL SET—IV

कक्षा—XI

हिन्दी राष्ट्रभाषा (अहिन्दी भाषियों के लिए)

निर्धारित 1 : 30 घंटे + 15 मिनट (अतिरिक्त)]

[पूर्णांक : 50

सामान्य निर्देश :

- सभी प्रश्नों का उत्तर दें ।
  - उपांत के अंक पूर्णांक के द्योतक हैं।
  - यथासंभव अपने ही भाषा में उत्तर दें ।
  - कोई भी इलेक्ट्रॉनिक संयंत्र का प्रयोग वर्जित है ।
1. निम्नलिखित प्रश्नों का उत्तर संक्षेप में दीजिए। 7½ X 2 = 15
- (A) जीवन का झरना कविता का सारांश लिखिए।
अथवा, 'भारतमाता ग्रमवासिनी' कविता के आधार पर भारतीय परिवेश का वर्णन कीजिए।
- (B) 'पंच परमेश्वर' अथवा 'ठिटुरता हुआ गणतंत्र' का सारांश लिखिए।
2. अर्थ स्पष्ट कीजिए। 1 X 5 = 5
- 'रहिमन निज मन की व्यथा, मन ही राखो गोय।
सुन अठिलैहैं लोग सब, बाँटि न लैहैं कोय॥'
- अथवा*, अपने उतरदायित्व का ज्ञान बहुधा हमारे संकुचित व्यवहारों का सुधारक होता है। जब हम राह भूल कर भटकने लगते हैं तब यही ज्ञान हमारा विश्वसनीय पथ-प्रदर्शक बन जाता है।'
3. (A) निम्नलिखित शब्दों में से किन्हीं पाँच शब्दों के दो-दो पर्यायवाची शब्द लिखिए- 1 X 5 = 5
उन्नति, असुर, खून, गरीब, पुरुष, नदी
- (B) निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच मुहावरों का वाक्य-प्रयोग द्वारा अर्थ स्पष्ट कीजिए- 1 X 5 = 5
उँगली उठाना, आँख दिखाना, कलेजा का टुकड़ा, तीन तेरह करना, सिर चढ़ाना, चाँदी काटना।
- (C) निम्नलिखित में से किन्हीं वाक्यों को संशोधित कीजिए- 1 X 5 = 5
- (i) वह मुझे देखा तो घबरा गया। (ii) मैंने इस पुस्तक को पढ़ी।
(iii) राम, लक्ष्मण और सीता जंगल में गयी। (iv) साहित्य और समाज में घनघोर संबंध है।
(v) आशा के बादल छाये हुए हैं।
4. निम्नलिखित उद्धरण का एक तिहाई शब्दों में संक्षेपण कीजिए- 1 X 5 = 5
- 'प्रत्येक कार्य का एक अपना समय होता है। समय निकल जाने के बाद कार्य की न तो कोई शोभा ही शेष रह जाती है और न उसकी उपयोगिता। एक बार फसल सूख जाने पर, फिर चाहे कितनी ही वर्षा क्यों न हो, उसे हरी-भरी बनाये रखना कठिन होता है। समय पर रोगी को साधारण उपचार चंगा बना सकता है किंतु समय को गँवा देने के बाद उत्तम औषधि भी बेकार सिद्ध हो जाती है।'
5. निम्नलिखित में से किसी एक विषय पर संक्षिप्त निबंध लिखिए- 1 X 10 = 10
- (A) मेरा प्यारा गाँव (B) मेरा प्रिय नेता (C) प्रदूषण,
(D) बेरोजगारी, (E) मेरा प्रिय त्योहार, (F) भ्रष्टाचार

MODEL SET-I

कक्षा-XI

मैथिली (MAITHILI)

सभ प्रश्नक उत्तर दिअ ।

उपान्तक अंक पूर्णांक सूचक थीक ।

समय : 3 घण्टा: + 15 मिनट]

[पूर्णाङ्क:-100

1. I. निम्नलिखित प्रश्नक बहुवैकल्पिक उत्तरमे सँ सही उत्तर लिखू- 1 × 5 = 5
- (i) समीक्षा-वृत्ति शीर्षकक लेखक छथि :
(A) डा० अमरनाथ झा (B) प्रो० हरिमोन झा (C) उपेन्द्रनाथ झा व्यास (D) प्रो० रमानाथ झा
- (ii) सूक्ति-सुधा शीर्षक कविताक रचयिता छथि :
(A) चन्दा झा (B) उमापति (C) सीताराम झा (D) तन्त्रनाथ झा
- (iii) डा० अणिमा सिंहक रचना छन्हि ?
(A) हथदुट्टा कुरसी (B) नौका बनजारा
(C) मैथिली लोकगीत : विछु वैशिष्ट (D) जर्मनी यात्रा
- (iv) चन्दा झाक रचना छनि ?
(A) मिथिला वर्णन (B) धनिक विशेष (C) हलधर (D) मुसरी झा
- (v) मैथिली साहित्यक रचयिता के छथि ?
(A) डा० सुभद्र झा (B) प्रो० रमानाथ झा (C) डा० अमरनाथ झा (D) प्रो० हरिमोहन झा
- II. सही जोड़क मिलान करू : 1 × 5 = 5
- (i) विद्यापति (a) ग्राम सेविका
(ii) श्री सुधांशु शेखर चौधरी (b) मुसरी झा
(iii) डा० रामदेव झा (c) हथदुट्टा कुरसी
(iv) तन्त्रनाथ झा (d) भारत राष्ट्र ओ राष्ट्रधर्म
(v) प्रो० हरिमोहन झा (e) हर-हरि
- III. रिक्त स्थानक पूर्ति करू : 1 × 5 = 5
- (i) कार्क कहब ..... तनिक विशेषे ।
(ii) खन ..... बसन खनहिं वध छाल ।
(iii) नैका कोबर धरक ..... मासिआय लागल ।
(iv) वर्णरत्नाकरक ..... लेखक छथि ।
(v) धरि आनय वाभन बटुआ ..... गाइक युडुआ ।

2. निम्नांकित लघुस्तरीय प्रश्नक उत्तर अति संक्षेप में लिखू— 2 × 5 = 10
- (i) वृक्ष की ग्रहण करैत अछि एव की छोड़ैत अछि ।
(ii) डाक वचन सँ की बुझैत छी ?
(iii) लक्ष्मीनाथ गोसाईक जन्म कोन ई० मे कतय भेल छल ?
(iv) मैथिली लोकगीत में लेखिका कौन-कौन विशेषताक उल्लेख कयलनि अछि ।
(v) समीक्षक मूल प्रेरणा शक्ति लेखक ककरा मानलनि अछि ।
3. सप्रसंग व्याख्या करू : 2 × 5 = 10
- (i) भारतक तुलना एक फूलक माला सँ कियैक कयल गेल अछि ।
अथवा,
आँगन पहुँचि बौकू बाबू किएक चकित भऽ गेलाह ।
- (ii) अर्थ स्पष्ट करू :
पर उपकारी एहन महान
गाछवृक्ष सन अछि नहिआन
होइ अछि गाछो वृक्ष प्रबुद्ध
करय वायुमंडल के शुद्ध
अथवा,
कातिक हे सखि पुण्य महिना सखि सब कय गंगा स्नान हे ।
सब सखि पहिरय पार पितम्बर हम छनि गुदरी पुरान हे ॥
4. कोनहु दू दीर्घ उत्तरीय प्रश्न आर संक्षेप में लिखू : 2 × 5 = 10
- (i) लक्ष्मीनाथ गोसाईक परिचय लिखू ।
अथवा,
आषाढ गीत शीर्षक कविताक भाव स्पष्ट करू ।
- (ii) धनदेखिया शीर्षक कथामे वर्णित भावक वर्णन करू ।
अथवा,
सामा चकेवा कोन मास मे खेलल जाइत अछि ।
5. आदि कालक विषय मे लिखू । 1 × 5 = 5
6. कोनो एक विषय पर निबन्ध लिखू— 1 × 10 = 10
- (क) तिलक दहेज (ख) चलचित्र (ग) आतंकवाद (घ) कोशीक प्रलय
7. अपन क्षेत्रमे मच्छश्रक प्रकोप वर्णन करैत सर्बोधित अधिकारीक नाम पत्र लिखू । 1 × 6 = 6
- अथवा,
बढिक निदान हेतु पत्र माध्यम सँ अपन सूझाव दिअ ।
8. शब्द शक्ति संकी बूझना जाइत अछि ? शब्द शक्ति भेदक उल्लेख करू । 4 × 1 = 4
9. (i) काल ककरा कहल जाइत अछि ? ओकर भेदक उल्लेख करू । 1 × 5 = 5
- (ii) वाक्य बनाऊ : 1 × 5 = 5
शहर, कवि, मनुष्य, जीवन, पानि ।
- (iii) सन्धि-विच्छेद करू : 1 × 5 = 5
विद्यालय, जगदीश्वर, लम्बोदर, सूर्योदय, महेश ।

- (iv) समासक भेद लिखू । 1 × 5 = 5
- (v) विपरीतार्थक शब्द लिखू : 1 × 5 = 5
उपकार, प्रभात, धनिक, भगवान, सूर्य ।
- (vi) निम्न शब्दक अर्थ लिखू : 1 × 5 = 5
अविराम-अभिराम, पानि-पाणि, बर-वर, द्वारा-दारा, नाति-नीति ।

MODEL SET-II

1. I. निम्नलिखित प्रश्नक बहुवैकल्पिक उत्तरमे सँ सही उत्तर लिखू-

1 × 10 = 10

(i) 'समीक्षा-वृत्तिक' लेखक छथि :

- (A) डॉ० सुभद्र झा (B) प्रो० हरिमोहन झा (C) प्रो० रमानाथ झा (D) प्रो० अमरनाथ झा

(ii) सीताराम झाक लिखल कविताक शीर्षक अछि :

- (A) मिथिला वर्णन (B) सूक्तिसुधा (C) वन्दना (D) हलधर

(iii) आषाढ गीतक रचयिता छथि :

- (A) सुमन जी (B) अमर जी
(C) विलट पासवना 'विहंगम' (D) रामलोचन ठाकुर

(iv) 'हे भाइ' शीर्षक कविताक रचनाकार छथि :

- (A) फजलुर रहमान हासमी (B) विहंगम जी (C) अमर जी (D) यात्री जी

(v) 'भारत : राष्ट्र ओ राष्ट्र धर्मक लेखक छथि :

- (A) डॉ० अमरेश पाठक (B) डॉ० फुलेश्वर मिश्र (C) डा० अनिमा सिंह (D) डॉ० रामदेव झा

(vi) सुभाषचन्द्र यादव लिखने छथि :

- (A) लक्ष्मीनाथ गोसाईं (B) घर देखिया
(C) मिथिला सांस्कृतिक परम्परा (D) ग्राम सेविका

(vii) नातिन पत्रक उत्तर लिखल अछि :

- (A) डॉ० सुभद्र झा (B) उपेन्द्र झा व्यास
(C) डॉ० रामदेव झा (D) डॉ० ब्रजकिशोर वर्मा 'मणिपद्म'

(viii) मैथिली पत्रकारिताक इतिहास लिखने छथि :

- (A) चन्द्रनाथ मिश्र 'अमर' (B) डॉ० सुभद्र झा (C) व्यास जी (D) हरिमोहन झा

(ix) 'मम मातृभूमि, शत-शत प्रणाम' कहने छथि :

- (A) व्यास जी (B) सीताराम झा (C) डॉ० रामदेव झा (D) यात्री जी

(x) 'तिलेसरीक' चर्चा भेटैत अछि :

- (A) नैका बनिजारामे (B) ग्रामसेविका मे (C) शैदा आओर हमीदा मे (D) घरदेखिया मे

II. सही जोडाक मिलान करू :

5 × 1 = 5

1. पारिजात-हरण	(A) खण्ड काव्य
2. मिथिला वर्णन	(B) तमस
3. उत्तरा	(C) कन्यादान
4. डॉ० अमरेश पाठक	(D) उमापति
5. प्रो० हरिमोहन झा	(E) चन्दा झा

2. निम्नलिखित लघु उत्तरीय प्रश्नक उत्तर अति संक्षेपमे दिअ :

2 × 5 = 10

(क) हंसवृत्ती समीक्षा की थिक ?

(ख) लक्ष्मीनाथ गोसाईंक सम्बन्धमे दू पाँती लिखू ।

- (ग) नेनमणिके पत्र द्वारा की खबरि अयलनि जे उदास भऽ गेलाह ?
 (घ) मुसरी झा वथनियाँ ओहिठाम कियाक गेलाह ? की सभ खयलनि ?
 (च) 'अदश' आ 'इसान' की थिक ?

3. सप्रसंग व्याख्या करू :

2 × 5 = 10

- (क) ओ मामूली लोक नहि छथि, डिप्टी कलक्टर छथि । कहि दिअहुन्हए हमर हरे एहन अभागल नहि छथि जे हुनक हथदुट्टा कुरसी पर बैसलाह ।

अथवा,

मन भेल एहि देवीक पायर पर खसी, ओ अपन दो पटासँ आँखिक नोर पोछलक, कहलक—“अहाँ तँ तेहन लोक नहि। भगवानक भक्त, खुदाक वन्दा—ओकरा कहूँ अधलाह होइ—जाउ ।

- (ख) भल हर भल हरि भल तुअ कला ।
 खन पीत बसन खनहि बधछला ॥

अथवा,

हम सब छोड़ै छी जे श्वास से बनि जाइछ कार्बन खास ।
 तकरा गाछ ग्रहण कऽ लैछ, बदलामे आक्सीजन दैछ ।

4. कोनहु दू दीर्घ उत्तरीय प्रश्नक उत्तर संक्षेपमे दिअ :

2 × 5 = 10

- (क) 'शैदा आओर हमीदा' शीर्षक कथाक सारांश अपना शब्दमे लिखू ।

अथवा,

'ग्राम सेविका' कथाक सारांश लिखू ।

- (ख) 'मुसरी झा' शीर्षक कविताक आशय लिखू ।

अथवा,

'हे भाइ' शीर्षक कविताक भाव लिखू ।

5. महाकाव्य ककरा कहैत छी सोदाहरण लिखू ।

10

5. कोनहुँ एक विषय पर निबंध लिखू—

10

- (क) अहाँक प्रिय साहित्यकार (ख) विज्ञानसँ लाभ—हानि (ग) होली

7. अपन मुहल्लामे सड़कक जर्जर स्थितिसे अवगत करैवाक हेतु नगर-निगमक अधिकारी के पत्र लिखू ।

1 × 6 = 6

8. संक्षेपण करू :

4 × 1

कोनो प्रजातंत्रक सफलता ओकर नागरिक पर निर्भर रहैत अछि । समाज नीक ढंगसँ चलाए ताहि लेल आवश्यक अछि जे प्रत्येक व्यक्ति अपन अपन इच्छानुकूल काज नहि करय । अपन व्यक्तिगत काज ककरो आदेश पर नहि करय मुदा अनकर मौलिक अधिकारक उपेक्षा नहि करया ।

9. (क) निम्नलिखित वर्णक उच्चारण स्थान लिखू :

1 × 5 = 5

क, च, छ, त, प ।

(ख) संज्ञाक भेद लिखू—अर्थक दृष्टिएँ :

1 × 5 = 5

(ग) निम्नलिखित शब्द कोन तरहक विशेषण अछि :

1 × 5 = 5

अधलाह, अल्प, संख्या, पुरान, समूह ।

(घ) कालक भेद लिखू :

5

(ङ) निम्नलिखित शब्दके विच्छेद करू :

1 × 5 = 5

विद्यालय, चन्द्रोदय, देवर्षि, स्वागत, जगन्नाथ ।

(च) श्रुतिसम भिन्नार्थ शब्दक अर्थ लिखू :

5

अंश-अंस, कलि-कली, काच-काँच ।

MODEL SET-III

1. I. निम्नलिखित प्रश्नक बहुवैकल्पिक उत्तरमे सँ सही उत्तर लिखू-

1 × 5 = 5

(i) 'ग्रामसेविका' कथा के रचयिता छथि :

(A) डा० अमरनाथ झा (B) श्री सुभद्र झा (C) प्रो० हरिमोहन झा (D) प्रो० रमानाथ झा

(ii) डा० ब्रजकिशोर वर्मा मणिपद्मक रचना अछि :

(A) मैथिली साहित्य (B) जर्मनीक यात्रा (C) समीक्षा वृत्ति (D) नैका बनिजारा

(iii) हर-हरिकथाक रचयिता छथि :

(A) विद्यापति (B) उमापति (C) चन्दा झा (D) सीताराम झा

(iv) बिलट पासवान विहंगमक रचना अछि :

(A) आषाढ गीतक (B) वारहमासा (C) हे भाई (D) धनकटनी गीत

(v) 'हलधर' कविताक रचयिता छथि :

(A) बैधनाथ मिश्र यात्री (B) सुरेन्द्र झा सुमन (C) तंत्रनाथ झा (D) चन्दा झा

II. सही जोड़ाक मिलान करू :

1 × 5 = 5

(i) डा० सुभद्र झा

(a) लक्ष्मीनाथ गोसाईं

(ii) डा० अमरेश पाठक

(b) वृक्ष महिमा

(iii) उमापति

(c) जर्मनी यात्रा

(iv) चन्द्रनाथ मिश्र अमर

(iv) धनिक विशेष

(v) डा० फुलेश्वर मिश्र

(v) मिथिला सांस्कृतिक परंपरा

III. रिक्त स्थानक पूर्ति करू :

1 × 5 = 5

(i) जाक मुखक शोभा देखि ..... जल प्रवेश कएल ।

(ii) नैका कोबरघरक ..... भसिआय लागल ।

(iii) विद्या सँ ..... ताहि सँ धर्म, धर्मसँ शांति ।

(iv) घर मे बूचिया भूखले हेतई ..... चुअय मकान ।

(iv) भारतक तुलना ..... एकटा माला सँ कयल गेल अछि ।

2. लघु उत्तरीय प्रश्नक उत्तर संक्षेप मे दिअ :

2 × 5 = 10

(i) वर्णरत्नाकरक लेखक के छथि ? हुनक शैलीक तुलना लेखक कोन पोथी सँ कयने छथि ?

(ii) शेख साहेब कोन पद पर आसीन छलाह ! गलीसँ पार होइत काल लेखक संग कि व्यवहार कयलनि ।

(iii) वन्दना शीर्षक कविता मे कवि ककर वन्दना कयलनि अछि ।

(iv) तिलकेश्वरी के छथि ! हुनका ककरा सँ ईर्ष्या छलनि ।

(v) मिथिलाक चौहद्दी लिखू ?

3. सप्रसंग व्याख्या करू :

5 × 2 = 10

- (a) मातृभाषा सँ भक्ति ककरा नहि होइत छैक । जन्महि सँ जे बोली मायक मूँहसँ सुनबाक सौभाग्य होइत छैक, जाहि बोलीक स्वर आजन्म मर्मस्पर्शी होइत छैक । जाहि मे अपन हृदयगत भावस्वरऽ उजागर होइत छैक, तकर परित्याग केओ कोना कऽ सकैत छथि ।

अथवा,

समता अहाँक कतए सँ करता, जनकपुरक श्रीराम ।

किन्तु विदेह वैह कहवै छथि, माटि अहाँ गुलाम ॥

- (b) अर्थ स्पष्ट करू :

भूखक लेल सटल पँजरा अछि गिरहइ केर नहि ध्यान,

दुपहर भऽ गेल ठीक-ठीक बारह भेजलक नहि जलपान ।

4. कोनहु दू दीर्घ उत्तरीय प्रश्नक उत्तर लिखू :

5 × 2 = 10

- (i) डा० सुभद्र झाक जर्मनीयात्राक अनुभव संक्षेप में लिखू ।

अथवा,

ग्रामसेविका शीर्षक कथामे विमलाक चरित्र-चित्रण करू ।

- (ii) धनिक विशेष शीर्षक कविताक सारांश लिखू ।

अथवा,

हे भाई कविताक सारांश लिखू ।

5. मैथिली साहित्य मे लोचन कविक महत्व पर प्रकाश दिअ ।

5 × 1 = 5

6. कोनहु एक विषय पर निबंध लिखू :

1 × 10 = 10

- (a) राष्ट्रीय एकता (b) दहेज प्रथा (c) क्रिकेट (d) आतंकवाद ।

7. अपन गाँव घरक स्थितिमे सुधारक हेतू मुखिया नामसँ पत्र लिखू ।

6 × 1 = 6

अथवा,

प्रधानाचार्यक नाम फीस माफ करवाक वास्ते आवेदन लिखू ।

8. रस की थिक ! काव्य मे रसक महत्व के व्यक्त करू ।

4 × 1 = 4

9. (i) रचनाक आधार पर वाक्यक भेद करू ।

1 × 5 = 5

- (ii) विशेषणक परिभाषा दैत ओकर भेदक उल्लेख करू ।

1 × 5 = 5

- (iii) क्रिया ककरा कहल जाइछ, ओकर भेदक वर्णन करू ।

1 × 5 = 5

- (iv) अव्यय ककरा कहल जाइछ अव्यय भेद सोदाहरण लिखू ।

1 × 5 = 5

- (v) भूतकालक भेदक उल्लेख करू ।

1 × 5 = 5

- (vi) अर्थक दृष्टि से संज्ञाक भेद सोदाहरण लिखू ।

1 × 5 = 5

MODEL SET-IV

1. I. निम्नलिखित प्रश्नक बहुवैकल्पिक उत्तरमे सँ सही उत्तर लिखू-

1 × 5 = 5

(i) 'समीक्षा-वृत्तिक' रचयिता छथि :

(A) डा० सुभद्र झा (B) प्रो० रमानाथ झा (C) डा० अमरेश पाठक (D) उपेन्द्रनाथ झा व्यास

(ii) यात्री जीक नाम थिक :

(A) चन्द्रनाथ मिश्र (B) वैद्यनाथ मिश्र (C) उपेन्द्रनाथ मिश्र (D) तंत्रनाथ झा

(iii) दू-पत्र उपन्यासक उपन्यासकार छथि :

(A) उमापति (B) डा० रामदेश्व झा (C) डा० सुभद्र झा (D) उपेन्द्रनाथ झा व्यास

(iv) हथटुट्टा कुरसी कोन विधा थिक :

(A) निबंध (B) कथा (C) उपन्यास (D) एकांकी

(v) मुसरी झा कविताल रचयिता छथि :

(A) चन्दा झा (B) बैद्यनाथ मिश्र यात्री (C) तन्त्रनाथ झा (D) सीताराम झा

II. सही जोड़ाक मिलान करू :

1 × 5 = 5

(i) वयः सन्धि

(a) डा० अमरेश पाठक

(ii) आषाढ गीत

(b) प्रो० हरिमोहन झा

(iii) ग्रामसेविका

(c) उमापति

(iv) मिथिलाक सांस्कृतिक परम्परा

(d) विद्यापति

(v) धनिक विशेष

(e) बिलट पासवान विहंगम

III. रिक्त स्थानक पूर्ति करू :

1 × 5 = 5

(i) सत्यसँ निम्नकोटिक समीक्षक ..... कहबैत छथि । (काकवृत्ति / कोकिल वृत्ति)

(ii) नेपालक सुप्रसिद्ध तीर्थ ..... अछि । (पशुपतिनाथ / अजगेबीनाथ)

(iii) खन ..... खन भुज चारि । (चतुरानन / पंचानन)

(iv) देशी मुर्गी ..... बोल । (विदेशी / विलायती)

(v) मिथिलामे बसनिहार सभ जाति ..... छथि । (विद्वान / मैथिल)

2. निम्नांकित लघु उत्तरीय प्रश्नक उत्तर संक्षेप मे दिअ :

2 × 5 = 10

(i) भारतक तुलना एकरा फूलक मालासँ कियल कयल गेल अछि ?

(ii) जर्मनीक प्रसिद्ध विश्वविद्यालय कोन अछि ?

(iii) मिथिलाक चौहद्दी लिखू ?

(iv) लिच्छवी वंशज राजधानी कतय छल ?

- (v) 'मुसरी झा, सिमरिया किएल गेलाह ?
 (vi) वन्दना शीर्षक कविता मे कवि ककरं वन्दना कयलनि अछि ?

3. (a) सप्रसंग व्याख्या करू :

2 × 5 = 10

मैथिलीक स्थिति एखन ओहने अछि जे साठि वर्ष पूर्व हिन्दीक छल । पद्य काव्य छोडिद्य आअओर हिन्दी मे कोनो साहित्य छल ?

अथवा

मैथिल कन्या भऽ कऽ एना करैत छथि ? अनकच्छल बात । खंजन चललीह बगडाक चालि अपनो चालि बिसरि गेलीह देशी मुर्गी विलायती बोल ।

(b) अर्थ स्पष्ट करू :

भल हर भल हरि भल तुअ कला ।

खन पीत बसन, खनहि बघछला ॥

खन पंचानन खन भुज चारि ।

खन सङ्कर खन देव मुरारि ॥

अथवा,

विधासँ धन ताहिसँ धर्म, धर्म सँ शक्ति ।

ताहिसँ सुख, सद्बुद्धि पुवि, हँटय हृदयसँ भ्रान्ति ॥

4. कोनहुँ दू दीर्घ उत्तरीय प्रश्नक उत्तर संक्षेप मे दिअ :

2 × 5 = 10

(a) समीक्षा की थीक ? पाठक आलोक मे लिखू ।

अथवा,

'वर्णरत्नाकर'क लेखक के छथि ? ई कोन रूपेँ अपन समकालन रचनाकार सभसँ भिन्न छथि ?

(b) 'मुसरी झा' शीर्षक कथा-काव्यक कथानान संक्षेप मे लिखू ।

अथवा,

वयः सन्धि कविताक सारांश लिखू ।

5. मैथिली साहित्यक काल विभाजनक संक्षिप्त परिचय दिअ ।

5 × 1 = 5

6. कोनहुँ एक विषय पर निबन्ध लिखू :

10 × 1 = 10

(a) होली (b) अनुशासन (c) आतंकवाद (d) बाढ़ि

7. अपन क्षेत्र मे सङ्कक दुर्दशा पर असंतोष व्यक्त करैत नगरपालिका अध्यक्ष केँ पत्र लिखू ।

1 × 6 = 6

अथवा,

विद्यालय प्रधानाचार्यकेँ फीस माफ करबाक हेतु आवेदन पत्र लिखू ।

8. संक्षेपण करू :

4 × 1 = 4

सासुर आबि अत्रु बड़ प्रसंग भेलीह । कारण माय सुखक चरखा काटब लेल कलकत्ता गेबे कयलीथन । कारण ननीगलार ललका दसगज्जीक घोघ तरसँ ओ देखिए गेलथिन जे ओ बड़ सुन्दर छथि । सदिखन हँसिते रहैत छथि।

9. (i) सन्धि-विच्छेद करू :

5 × 1 = 5

जगन्नाथ, सरोज, जगदीश, उल्लास, निर्मल ।

(ii) विपरीतार्थक शब्द लिखू :

5 × 1 = 5

- दुःख, काटी, ज्ञानी, उपकार दिन ।
- (iii) पर्यायवाची शब्द लिखू : 5 × 1 = 5
पानि, कृष्ण, महादेव, हाथ, सूर्य ।
- (iv) समास ककरा कही ? समासक भेद सोदाहरण लिखू । 5 × 1 = 5
- (v) निम्नलिखित मोहारवाले वाक्यमे प्रयोग करू— 5 × 1 = 5
चुटकी लेब, अगिया बेताल, पाग राखब, अनेर घूनेर, काहि कारब ।
- (vi) शुद्ध करू : 5 × 1 = 5
- (a) हम गाम जैब । (b) राम पोथी पढ़ब ।
(c) माय गेलाह । (d) सीता आम खेलाह ।
(e) नारिकेट फूल थिक ।

MODEL SET-I

कक्षा-XI

मैथिली (MAITHILI)

निर्धारित 1 : 30 घंटे + 15 मिनट (अतिरिक्त)]

[पूर्णांक : 50

सभ प्रश्नक उत्तर दिअ ।

उपान्तक अंक पूर्णांक सूचक थीक ।

1. निम्नलिखित प्रश्नक बहुवैकल्पिक उत्तरमे सँ सही उत्तर दिअ :

1 × 10 = 10

- (i) 'सीमन्तनी' शीर्षक कथाक रचनाकार छथि ।
(A) म० म० मुरलीधर झा (B) हरिमोहन झा (C) परमेश्वर झा (D) प्रो० रामनाथ झा
- (ii) डा० कपिलेश्वर झाक रचनाक शीर्षक अछि :
(A) रमजानी (B) वर्तमान मैथिली कविताक स्वरूप
(C) बन्धन (D) मैथिलीक आवश्यकता
- (iii) 'अभाग' शीर्षक कथाक लेखक छथि :
(A) श्री प्रेमशंकर झा (B) डा० इन्द्रकान्त झा (C) डा० बासुकीनाथ झा (D) श्री रामनरेश सिंह
- (iv) डा० बासुकीनाथ झाक लिखल शीर्षक अछि :
(A) अभाग (B) सीमन्तनी (C) मातृभाषानुरागी भोलालाल दास (D) बाबाक संस्कार
- (v) 'हथटुट्टा कुर्सी' कथाक लेखक छथि :
(A) सुधांशु शेखर चौधरी (B) ललित (C) डा० अमरेश पाठक (D) श्री सुभाषचन्द्र सिंह
- (vi) 'विलाप' शीर्षक कविताक रचयिता छथि :
(A) चन्दा झा (B) बैधनाथ मिश्र यात्री (C) तंत्रनाथ झा (D) आरसी प्रसाद सिंह
- (vii) चन्दाझाक लिखल कविता छन्हि :
(A) राम वन्दना (B) हेमन्त गीत (C) मुसरी झा (D) रावण-अंगद संवाद
- (viii) 'कोइली' शीर्षक कविताक रचयिता छथि :
(A) राजकमल चौधरी (B) गोविन्द दास (C) श्री चन्द्रभानू सिंह (D) आरसी प्रसाद सिंह
- (ix) 'थर्मसक चाह' कविताक लेखक छथि :
(A) श्रीराम कृष्ण झा 'विसुन' (B) श्री चन्द्रनाथ मिश्र अमर
(C) श्री फजलुर रहमान हासमी (D) श्री राजकमल चौधरी
- (x) 'मातृभाषाक माध्यम सँ शिक्षा' शीर्षक रचयिता छथि :
(A) डा० अमरेश पाठक (B) डा० कपिलेश्वर झा (C) डा० इन्द्रकान्त झा (D) श्री प्रेमशंकर सिंह

2. विलाप शीर्षक कविताक सारांश लिखू ।

5 × 1 = 5

अथवा, सीमन्तनी कथाक सारांश संक्षेप मे लिखू ।

3. युगचक्र कविताक भाव स्पष्ट करू ।

5 × 1 = 5

अथवा, मातृभाषा माध्यमसँ शिक्षाक महत्व पर अपन भाव स्पष्ट करू ।

4. अर्थ लिखू : 5 × 1 = 5
बड़ सुखसार पाओल तुअ तीरे । छाड़इते निकट नयन बह नीरे ।
कर जोड़ि बिनमओ मिवलतरंगें । पुन दरसन दोअ पुनिर्मत गंगे ।
अथवा, सच मंच पुनि आबि धूड़ लग, माथ हाथ दए बसला जाए ।
जै जै लोक पूछलन्हि भेल की, मुसरीझा मुँह विधुआयत जाए ॥
5. निम्नलिखित कोनो एक विषय पर संक्षेप में निबंध लिखू— 10 × 1 = 10
(A) विद्यापति (B) पर्यावरण (C) भ्रष्टाचार (D) आतंकवाद
6. सन्धि एवं समासक बीच अन्तर स्पष्ट करू । 5
7. अर्थक दृष्टिसँ संज्ञाक भेद सोदाहरण लिखू । 5
8. विपरीतार्थक शब्द लिखू : 5
अनुलोम, आमिष, उद्यमी, मूक, विरह ।

MODEL SET-II

1. I. निम्नलिखित प्रश्नक बहुवैकल्पिक उत्तरमे सँ सही उत्तर लिखू-

1 × 10 = 10

(i) 'युगचक्र' शीर्षक कविता लिखलनि-

- (A) अमरजी (B) मधुपजी (C) सुमनजी (D) किरणजी

(ii) सातो पुत्र बाबाक की नाम रखने छलाह ?

- (A) तपस्वी (B) पिताश्री (C) जरद्गव (D) लोमश ऋषि

(iii) 'धर्मसक चाह' मे केहन मित्रक चर्चा भेल अछि ?

- (A) संतोषी (B) स्वार्थी (C) उपकारी (D) उदार

(iv) डा० इन्द्रकान्त झाक कथाक नाम अछि-

- (A) अभाग (B) बाबाक संस्कार (C) रमजानी (D) बाबाक संस्कार

(v) मातृभाषाक माध्यमसँ शिक्षा' शीर्षक निबंधक लेखक छथि-

- (A) डॉ० रामनरेश सिंह (B) ललित (C) डा० प्रेमशंकर सिंह (D) प्रो० हरिमोहन झा

(vi) 'वैद्यनाथ मिश्र' मैथिली साहित्यमे कोन नामसँ प्रसिद्ध छथि ?

- (A) भिक्षुक (B) यात्री जी (C) नागार्जुन (D) पर्यटक

(vii) राजकमल चौधरीक कविताक शीर्षक अछि-

- (A) राधा तोहर बेचि रहल छथि देह (B) अधिकार (C) प्रतिवादक स्वर (D) हेमन्त गीत

(viii) 'राम वन्दना' शीर्षक कविताक कवि छथि-

- (A) लालदास (B) कवीश्वर चन्दा झा (C) गोविन्ददास (D) सुमनजी

(ix) सुभाष चन्द्र सिंहक रचनाक नाम अछि :

- (A) अभाग (B) मिथिलाक सांस्कृतिक स्वरूप
(C) बन्धन (D) सीमन्तिनी

(x) मैथिलीक आवश्यकता शीर्षकक रचयिताक नाम अछि :

- (A) मुकुन्द झा बख्शी (B) तंत्रनाथ झा (C) अमरनाथ झा (D) म० म० मुरलीधर झा

2. निम्नलिखित पाँती केँ अर्थ स्पष्ट करू-

2 1/2 × 2 = 5

- (क) बैसि कंठ पर केओ बरजोरी
स्वर नहि दाबि सकै अछि ।
मूंग दररि सदिकखन छाती पर
मुह नहि जाबि सकै अछि ।

अथवा,

एक तीर मारल रघुनन्दन बालिक रहि न सकल तन-प्राण ।
सुन दशभाल गाल मारह की, काल-विवश नहि तो हरा ज्ञान ।

(ख) तोँ एखन नेना छह । बापक हृदय केहन होइ छैक की बुझबहक । कतेक यत्न सँ हम गाछ रोपलहुँ, मुदा फुलए-फड़क बेरमे ..... । जाय दररह हरे कतहु रहथु सुखी रहथु ।

अथवा,

बाबूजीए हमरा जातिसँ किछु लेब देब नहि अछि । हम जानति नहि, इन्सानक अन्दकक इन्सानियत केँ प्राथमिकता दैत छी ।

3. (क) विद्यापति रचित 'नटराज' शीर्षक कविताक सारांश लिखू ।

5 × 2 = 10

अथवा,

'विलाप' शीर्षक कविताक भाव स्पष्ट करू ।

(ख) 'हथदुट्टा कुर्सी' एकांकी मे वर्णित भावकेँ लिखू ।

अथवा,

'अभाग' शीर्षक मे कथाक आशय लिखू ।

4. (क) निम्नलिखित मे सँ कोनो दू शब्दक दू-दू पर्यायवाची शब्द लिखू-

5

चन्द्रमा, स्त्री, फूल

(ख) निम्नलिखित शब्दक विपरीतार्थक शब्द लिखू-

5

उदार, बाचाल, क्रय, निर्गुण, उचित

(ग) निम्नलिखित में सँ कोनो पाँच लोकोक्ति / मुहावराक वाक्य बनाय अर्थ स्पष्ट करू-

5

ढोल पीटब, अगिया बेताल, भूत सवार होयब, नाक रंगड़ब, पीठ देखायब, आगूनाथ ने पाछू पगहा, ऊँटक मुँहमे जीरक फोरन ।

5. निम्नलिखित में सँ कोनो एक विषय पर निबन्ध लिखू-

10

(A) मैथिली लोकगीत

(B) छात्र जीवन ओ राजनीति

(C) बाढ़ि

(D) आतंकवाद

MODEL SET-III

1. I. निम्नलिखित प्रश्नक बहुवैकल्पिक उत्तरमे सँ सही उत्तर दिअ :

1 × 10 = 10

- (i) चन्दा झाक मूलनाम छलीन।
(A) चन्द्रकिशोर झा (B) चाँद झा (C) चन्द्रनाथ झा (D) चिरंजीव झा
- (ii) लीतिकलताक रचयिता छथि।
(A) ज्योतिरीश्वर (B) विद्यापति (C) उमापति (D) गोविन्ददास
- (iii) बाबाक संस्कार कथाक कथाकार छथि।
(A) प्रो. हरिमोहन झा (B) श्री सुधांशु शेखर चौधरी
(C) श्री कपिलेश्वर झा (D) श्री बासुकीनाथ झा
- (iv) विलाप शीर्षक कविताक कवि छथि :
(A) यात्री जी (B) तंत्रनाथ झा (C) चंदा झा (D) राजकमल चौधरी
- (v) रमजानी कथाक कथाकार छथि :
(A) ललित (B) परमेश्वर झा (C) सुभाषचन्द्र सिंह (D) डॉ. इन्द्रकांत झा
- (vi) डॉ. इन्द्रकान्त झाक रचना छथि :
(A) अभाव (B) मातृभाषाक माध्यम सँ शिक्षा
(C) बंधन (D) इथटुट्टा कुरसी
- (vii) 'मैथिली उपन्यासक अलोचनात्मक अध्ययन' के लेखक छथि :
(A) डॉ. अमरेश पाठक (B) डॉ. इन्द्रकांत झा (C) म. म. मुरलीधर झा (D) श्री रामनरेश सिंह
- (viii) विद्यापतिक जन्म भेलनि :
(A) तेरहम शताब्दीक मध्य में (B) चौदहम शताब्दीक मध्य में
(C) बारहम शताब्दीक मध्य में (D) पन्द्रहम शताब्दीक मध्य में
- (ix) गोविन्ददासक जीवनकाल मानल जाइत अछि :
(A) 1507 सँ 1380 ई. मध्य (B) 1580 सँ 1640 ई. मध्य
(C) 1560 सँ 1620 ई. मध्य (D) 1575 सँ 1635 ई. मध्य
- (x) मैथिली में रामकथा पर पहिल पोथी विश्वनिहार छथि :
(A) मनबोध (B) चन्दा झा (C) उमापति (D) गोविन्द दास

2. 'गंगा स्तुति' कविताक सायंश लिखू ।

5

अथवा, 'विलाप' कविताक भावार्थ लिखू।

3. बंधन शीर्षक कथाक सारांश लिखू।

5

अथवा, बाबाक संस्कार शीर्षक कथाक सारांश लिखू।

4. अर्थ लिखू :

5

जरासओ छिकत गडग भूमि भरि जायत रे।

होएत सहसमुख धार, समेटि न पायब हे।

अथवा,

भुस्साक आगि जकाँ नहु-नहु जैर छी,
मने-मने हम हूँ फटै छी कुसियारक घोट जकाँ।
चैतक पछवा में ठोर जकाँ।

5. कोनहु एक विषय पर निबंध लिखू। **10×1=10**
- (A) होली (B) अमचुनाव (C) बाढ़ि (D) अनुशासन
6. (i) पर्यायवाची शब्द लिखू : **5**
- (A) गाछ (B) माछ (C) दिन (D) कमल (E) खून
- (ii) विपरीतार्थक शब्द लिखू : **5**
- (A) निरोग (B) धर्म (C) पाप (D) उज्जर (E) दिन
- (iii) संधिक भेद लिखू । **5**

MODEL SET-IV

1. I. निम्नलिखित प्रश्नक बहुवैकल्पिक उत्तरमे सँ सही उत्तर दिअ :

1 × 10 = 10

- (i) विद्यापति कविताक शीर्षक अछि ?
(A) गंगा स्तुति (B) राम वन्दना (C) कोइली (D) विलाप
- (ii) आरसी प्रसाद सिंहक कविता अछि ?
(A) नटराज (B) अधिकार (C) प्रतिवादक स्वर (D) हेमन्त गीत
- (iii) बाबाक संस्कार कथाक लेखक छथि ?
(A) ललित (B) प्रो० रामनाथ झा (C) प्रो० हरिमोहन झा (D) डा० रामनरेश सिंह
- (iv) विलाप शीर्षक कविता मे कोन प्रथाक विरोध भेल अछि ?
(A) दहेज प्रथा (B) बाल विवाह (C) वृद्ध विवाह (D) घटकैती प्रथा
- (v) डॉ० सुभाषचन्द्र सिंहक रचनाक नाम अछि ?
(A) बन्धन (B) अभाग (C) रमजानी (D) सीमन्तनी
- (vi) डॉ० वासुकीनाथ झाक रचना अछि ?
(A) मातृभाषा अनुरागी भोलालाल दास (B) बन्धन
(C) एकटा टूटैत बांध (D) मैथिलीक आवश्यकता
- (vii) सुधांशु चौधरीक रचना छन्हि ?
(A) बाबाक संस्कार (B) हथदुट्ट करसी (C) रमजानी (D) अभाग
- (viii) मुसरी झा कविताक लेखक छथि ?
(A) विद्यापति (B) चन्दा झा (C) तंत्रनाथ झा (D) गोविन्द दास
- (ix) श्रीमन्तनी कथाक लेखक छथि ?
(A) रमानाथ झा (B) परमेश्वर झा (C) मुरलीधर झा (D) प्रो० हरिमोहन झा
- (x) फजलुर्रहमान हाशमीक रचनाक शीर्षक अछि ?
(A) थर्मसक चाह (B) प्रतिवादक स्वर
(C) कोइली (D) राधा तोहर बेचि रहल छथि देह

2. थर्मसक चाह शीर्षक कविताक भाव लिखू ।

5

अथवा, राम वन्दना कविताक भाव संक्षेपमे व्यक्त करू ।

3. अभाग शीर्षक कथाक कथावस्तु संक्षेप मे लिखू ।

5

अथवा, रमजानी शीर्षक कथाक सारांश लिखू ।

4. अर्थ स्पष्ट करू :

5

लेल अपन अधिकार आव हम अपन मलाहक पानी ।

माँगि रहल छी प्रथम अछि हम अपन मातृ-जन-वाणी ।

अथवा, यद्यपि ओहो ज्योतिषी कोनो मिथ्या कथा नहिं बाजाय छलाह, मुदा अनवसर मे सख्यो बात बजला सँ लोक अपमानित होइत अछि ।

5. निम्नलिखित मे सँ कोनो एक विषय पर निबन्ध लिखू :

10

- (a) समाचार पत्र (b) पर्यावरण (c) कोनो प्रिय कवि (d) राष्ट्रीय एकता

6. (i) पर्यायवाची शब्द लिखू— 5
घर, स्त्री, आकाश, सूर्य, दुःख ।
- (ii) विपरीतार्थक शब्द लिखू— 5
आदर, राजा, भोग, अमृत, उचित ।
- (iii) शब्दार्थ लिखू— 5
अकाय, पसर, बथनिआँ, कपि, दुलेब ।

MODEL SET-I

Class-XI

ENGLISH

Candidates are required to write their answers in their own words as far as practicable. Figures in the margin indicate full marks :

Time : 3 Hours + 15 Minutes

Full Marks : 100

SECTION-A

1. Read the passage given carefully and answer the questions that follow. 3× 4 = 12

Buddha was one of the world's great religious teachers. His real name was Gautam Sidhartha. He was born a prince. His father was the king of Kapilvastu. But he did not want to become a king. He wanted to find out the meaning of life. He left his place as a young man. He went out to seek the truth. For years he lived a hard life of poverty. He went to many teachers. But they could not help him. At last, the light came to him. He was thinking deeply under a Bodhi tree near Gaya. He became the Buddha or 'Enlightened One'.

Questions :

- (a) Who was Buddha?
  - (b) When and where was Buddha born?
  - (c) What was his real name?
  - (d) How did he become the Buddha or "Enlightened one"?
2. Write an essay in about 100-150 words on any one of the following topics: 10
- (a) Your ambition in life.
  - (b) Mobile mania.
  - (c) The book you like most.
  - (d) Television .
  - (e) The value of English in India .
3. Translate the following sentences into English : 5
- (a) स्वामी विवेकानन्द को कौन नहीं जानता है?
  - (b) हमलोगों को उन पर गर्व है?
  - (c) वे अब नहीं रहे।
  - (d) हमलोग उनके जीवन से प्रेरणा ले।
  - (e) मैं विवेकानन्द को कभी नहीं भूल सकता हूँ।

4. Make a precis of the following passage' 1 + 2 + 4 =7

Abraham Lincoln was born in 1809. He was a self-made man. His father was a poor farmer. Abraham worked hard as a wood- cutter. But he wanted to make progress in life. He learnt how to read and write. He got a job as clerk. Then he was a store-keeper, and then a postmaster. He studied law in his spare time. He became a lawyer .He took-up politics. Soon he was well-known as an orator. In 1860 he made a famous

speech against slavery. At that time slaves were kept in southern States of America. The same year he was elected president of the United States. He was a great and good man. He was the greatest American president.

- 5. Put the verbs in any three of the following sentences into the correct tense form. [3]**
- (a) Columbus (discover) America.
  - (b) He was (dance) on the road.
  - (c) We (know) Mahendra Singh Dhoni.
  - (d) E.M.Forster (write)" A Passage to India".
  - (e) I (teach) English since 1984.
- 6. Change the following Sentences into the passive Voice. 3**
- (a) Who killed Indira Gandhi?
  - (b) I know William Wordsworth.
  - (c) Advertise the Post.
- 7. Fill in the blanks with suitable auxiliary Verbs: 3**
- (a) We _____ obey our parents and teachers.
  - (b) She _____ running on the road.
  - (c) He and I _____ walking in the morning.
- 8. Turn the following into Indirect Narration. 3**
- (a) The teacher said to me," Where do you live?"
  - (b) The doctor says to me, "Health is wealth."
  - (c) My friend said to me, "Believe in God and do the right."
- 9. Transform the following sentences without changing the meaning . 3**
- (a) Gaya is hotter than Patna . (To Positive)
  - (b) You are too fat to run on the road . (Remove too)
  - (c) Students should follow the rules of grammar. (To Interrogative)
- 10. Use three of the following idioms and phrases in your own sentence: 3**
- Crocodile tears, In lieu of , take after, Break into , at all.
- 11. Analyse the following sentences. 3**
- (a) He that is down needs fear no fall.
  - (b) This is the place where I learn English.

Or,

Pick out the compound sentences and complex sentences:-

- (a). I could not go out because it was raining
- (b) I teach English but you teach Sanskrit.
- (d) I know Shakespeare who is the greatest poet and dramatist of the world.

SECTION-B

- 12. Summarise any one of the following poems. 5**
- (a) The marriage of True Minds.
  - (b) Where the mind is without fear .
  - (c) Village song
  - (d) Voice of the unwanted girl

- 13. Name the poets who composed the following lines .** **5**
- (a) The woods are lovely dark and deep,
But I have promises to keep,
And miles to go before I sleep,
And miles to go before I sleep.
  - (b) Into that heaven of freedom, my Father let my country awake.
  - (c) If this be error and upon me proved,
I never writ, nor no man ever loved.
  - (d) When my mother died I was very young.
  - (e) Ram Re Ram! I shall die.

- 14. Read the following lines and answer the questions that follow.** **5**
- Three years she grew in sun and shower.
Then Nature said," A lovelier flower
On earth was never sown;
This child to myself will take;
She shall be mine, and I will make
A Lady of my own.
- (a) Who wrote these lines?
  - (b) Who is 'she' in the opening line?
  - (c) Where and how long did she grow?
  - (d) What is meant by a lovelier flower on earth was never sown?
  - (e) What is the meaning of Nature?
  - (f) Who is 'I' in this stanza?

SECTION-C

- 15. Write in brief the summary of any one of the following pieces.** **10**
- (a) Mother India
  - (b) The leader of Men
  - (c) Animals in Prison
  - (d) A snake in the grass
  - (e) National unity, Nation and Nationalism.
- 16. Name the author of the following prose pieces.** **3**
- (a) Dolly at the Dentist.
  - (b) The Three vows.
  - (c) The Rule of the Road.
- 17. Complete any two of the following on the basis of your textual reading-** **2**
- (a) Animals in Prison shows Nehru's affection for .....
  - (b) Mother India demonstrates that Subhash Chandra Bose is a great .....
  - (c) The leader of Men is .....
  - (d) Roop Singh studied at .....

SECTION-D

18. Discuss the future of English? 5

Or,

Write the name of five great poets.

19. Discuss John Milton as a poet . 5

Or,

Point out the names of three Romantic Poets.

20. Match Colum 'A' with Column 'B'. 5

Column -A

- (i) Paradise Lost
- (ii) Macbeth
- (iii) The Scholar Gipsy
- (iv) Ode to the Westwind
- (v) Lamia

Column- B

- (a) John Keats
- (b) P.B. Shelley
- (c) John Milton
- (d) Matthew Arnold
- (e) Shakespeare

MODEL SET-II

SECTION-A

1. Read carefully the passage given below and answer the questions that follow : $3 \times 4 = 12$

The editorial policy of a popular daily is controlled by two chief factors. The first is the interest of the advertisers from whom it gets the money which enables it to keep up its large circulation. No widely circulated newspaper dare support a public policy, however, much in the national interest that might conflict with the vested interest of its advertisers. Thus, any proposal to control the marketing of the branded goods will be violently opposed, on the lofty hygienic grounds, by the papers that carry the branded advertising. On the other hand, any product that refuses to pay the high advertising rates of powerful national organ will be (against on the high moral and hygienic grounds) denounced, smashed, and driven of the market; you are not allowed to use any product that dissociates itself from the advertising ring. All this is understandable, since a big circulation spells bankruptcy if the paper has to depend on its sales for its revenue. Every newspaper lives in perpetual precarious balance; it must increase its sales, it must sell itself far below the cost of production; but if sells more copies than its advertising will pay for, it faces financial disaster. Consequently, the more widespread and the powerful the organ, the more closely it has to subserve vested interests.

(Adapted from "How Free Is The Press")

By Dorothy L. Sayers)

Questions :

- (a) What is the first factor that controls the editorial policy of a newspaper ?
(b) Who will oppose any proposal to control the marketing of branded goods ?
(c) Why will a product go out of market ?
(d) Why does a newspaper face financial disaster ?
2. You are Rohit/Rashmi of Kankarbagh, Patna. Write a letter (in about 100-150 words) to the editor of a newspaper complaining about the growth of slums in you locality. Also suggest possible remedies. 10

Or,

You are Mahesh/Mohini of Sultanpur, Samastipur. Write a letter (in about 100-150 words) to your father living in Delhi requesting him to send you Rs. 500 to buy books.

3. Translate the following sentences into English : 5
- (a) मेरे गाँव का नाम सुलतानपुर है ।
(b) यह गंगा नदी के किनारे बसा है ।
(c) इस गाँव में एक उच्च विद्यालय है ।
(d) इस गाँव में कोई कॉलेज नहीं है ।
(e) इस गाँव के लोग बहुत मिहनत करते हैं ।

4. Make a precis of the following passage : 1 + 2 + 4 = 7

Mohandas Karamchand Gandhi, whom the world called Mahatma or the Great Soul, was the only political leader of our times to achieve a major revolution by means of policy of non-violence. He was born at Porbandar in 1869, being the youngest son of Kaba Gandhi, Dewan of Rajkot. He was married at thirteen to Kasturba.

In September, 1987, having given his mother a solemn vow to observe strict vegetarianism, he was sent to London to study law. On the voyage and in his first London hotel he almost starved to death because of this vegetarian vow. His shyness cut him off from all normal contacts and he was so confused and puzzled at English habits that he decided to train himself for polite society by “becoming a gentleman”. He purchased stylish western clothes, even took lessons in dancing and music, but Western rhythms proved quite beyond him. Suddenly he came to his sense and decided that “if my character makes a gentleman of me, so much the better otherwise I should forgo ambition.”

[Adapted from “Gandhiji in London” By M. K. Gandhi]

- 5. Fill in the blanks with suitable forms of verbs given in the brackets : 3**
- (a) I (see) him a month ago.
 (b) I will ring you up as soon as I (reach) Mumbai.
 (c) I wish I (be) the C.M. of Bihar.
- 6. Change the Voice of the following sentences : 3**
- (a) I was laughed at by her.
 (b) It is time to open the shop.
 (c) She has to type five letters.
- 7. Fill in the blanks with suitable modals given in the brackets : 3**
- (a) ..... you succeed in life ! [Can/May]
 (b) What ..... you do if you fail ? [shall/will]
 (c) Work hard lest you ..... fail. [may/should]
- 8. Change the following sentences into Indirect speech : 3**
- (a) She said to him, “I cannot marry you as you are lazy.”
 (b) He said Sita, “What do you want from ?”
 (c) The poet said, “What a lovely sight !”
- 9. Transfer the following sentences without changing their meanings : 3**
- (a) The news is too good to be true. [Remove ‘too’]
 (b) Sita is better than you. [Into Positive Degree]
 (c) Does the sun not rise in the east ? [Into Assertive]
- 10. Use the following idioms and phrases in sentences of your own so as to bring out their meanings clearly : 3**
- Send for, look down upon, by leaps and bounds
- 11. Analyse the following sentences : 3**
- (a) The teacher said that the earth is round.
 (b) If you work hard, you will succeed.
 (c) He is the man who has stolen my purse.

Or,

Pick out the Subordinate Clauses in the following sentences :

- (a) What he says is not true.
 (b) He is not such a good man as I expected.
 (c) This is the book I like most.

SECTION–B [Rainbow Part–I (Poetry)]

- 12. Give, in short, the summary of any one of the following poems :** **5**
- (a) Where the Mind is Without Fear
  - (b) Three Years She Grew
  - (c) The Chimney Sweeper
  - (d) Follower
- 13. Name the author/poet who wrote the following lines :** **5**
- (a) My father worked with a horse-plough
  - (b) The nature said, “A lovelier flower.”
  - (c) That thousand of sweepers, Dick, Joe, Ned & Jack.
  - (d) A stout old lady was walking with her basket .....
  - (e) The woods are lovely, dark and deep
- 14. Read the following extract or poem and answer the questions that follow :** **5**
- When my mother died I was very young,
And my father sold me while yet my tongue
Could scarcely cry, ‘weep !’ ‘weep !’ ‘weep !’
So your chimney I sweep, and in soot I sleep.
There’s little Tom Darce, who cried when his head,
That curl’d like a lamb’s back, was shav’d : so I said
“Hush, Tom ! Never mind it, for when your head’s bare
you know that the shoot cannot spoil your white hair”.
- (a) Who is ‘I’ in the first line ?
  - (b) What was the consolation given to Tom by the speaker ?
  - (c) Write the line in which a simile has been used.
  - (d) What does the speaker do and where does he sleep ?
  - (e) What happened to Tom ?

SECTION–C [Rainbow Part–I (Prose)]

- 15. Write, in short, the summary of any of the following :** **10**
- (a) Animals in Prison
  - (b) The Rule of the Road
  - (c) Mother India
  - (d) The Tree Vows
- 16. Answer the following questions in one sentence only :** **3**
- (a) How many students and teachers were at Nalanda University when Hieun T’sang visited there ?
  - (b) Who, according to A. G. Gardiner, is a civilized man ?
  - (c) Why was Gavaskar finding it easy to play ?
- 17. Read the following sentences and say whether they are True or False :** **2**
- (a) The Indian industrial class can effectively oppose imperialism.
  - (b) Philip and Dolly invited Valentine to lunch ?

SECTION–D [Rainbow (Story of English)]

18. Write a brief note on how English began : 5

Or,

Write some important features of Middle English.

19. Write the names of the varieties of English used in the following words/phrases/sentences : 5

- (a) color _____
- (b) match box _____
- (c) petrol _____
- (d) you like coffee, don't you ? _____
- (e) She like tea, isn't it ? _____

Or,

What does Langland do in "The Vision of Piers the Plowman" ?

20. Name the languages from which the following words have been borrowed in English : 5

- (a) anatomy _____
- (b) cricis _____
- (c) violin _____
- (d) balcony _____
- (e) passport _____

MODEL SET-III

SECTION-A

1. Read the passage given below and answer the questions that follow.

12

ROMANCING THE RAIL

A Couple of weeks ago, while detailing the many ways in which coping with the bleak economy can actually better our lives, I touched upon the romance of train travel and suggested that we would do well to introduce our children to its charms. I have to confess that I was surprised by the kind of response this triggered from readers with stories to tell of their own rail adventures. Browsing through them reminded me yet again why trains have such a special place in our lives. Well, perhaps not in the lives of a generation brought up on the dubious pleasures of cheap air travel. I still vividly recall every detail of my first such excursion, taking a train from Sealdah station in Calcutta to visit my aunt's tea garden in Assam. I settled down at my window seat and even before the train had pulled out, I was burrowing deep into the pleasures of Indian mythology. But as the scene outside grew more rustic, even picturesque, my attention wandered to the marvellous moving display outside my window. There were gentle rolling fields, green and lush, more palm trees than I could count and endless expanse of bright blue sky. Just then, a man entered my peripheral vision. Scythe in hand, he was intently cutting down some tall grass in the fields. "Oh look," I cried out my mother, "It's a farmer, a real-life farmer!" A city-bred child, I hadn't realised until then that farmers actually had an independent existence outside of my story books. That wasn't the only discovery I made in the course of that first train journey or the many others to follow. Gazing out of the train window as I travelled across the country, I was introduced to a new India that was far removed from the bland boundaries of my middle-class urban existence. And I like to believe today that this made me more aware of the complexities of the society that we live in.

- (a) Readers response to her suggestions made the writer realise _____ 1
- (b) The pleasure/joys of travelling by train would not be appreciated by _____. 1
- (c) The writer was lured away from the pleasures of Indian mythology when _____. 1
- (d) The two discoveries made during the train journey were 2
- (i) _____.
- (ii) _____.
- (e) Travelling by train, enhanced the writer's awareness of _____ 1
- (f) While travelling by train, the writer's time was spent 2
- (i) _____.
- (ii) _____.
- (g) Travelling introduced the writer to _____ 1
- (h) The writer has ..... existence. 1
- (i) The aunt's tea garden was in _____
- (j) Sealdah station is in _____

2. **Write an essay on any one of the following in about 100- 150 words:** **10**
- (a) The relevance of newspaper in the age of electronic media
 (b) Status of women in our society
 (c) Your English Textbook: Rainbow Part-1
3. **Translate any five into English :** **5 × 1= 5**
- (1) चोरी करना पाप है।
 (2) बिना टिकट यात्रा करना दंडनीय अपराध है।
 (3) सिगरेट पीना स्वास्थ्य के लिए हानिकारक है।
 (4) बिना हेलमेट पहने स्कूटर चलाना खतरनाक है।
 (5) क्या मैं आपकी मदद कर सकता हूँ?
 (6) हमें जल प्रदूषित नहीं करनी चाहिये।
4. **Write a letter in about 100 words to your father narrating how you were caught in a storm and how you felt at that time.** **7**
- Or,
- Write a letter to your friend describing how your love for someone made you more determined to achieve something.**
5. **Complete the sentences, using the appropriate form of verbs given in brackets :** **3 × 1 = 3**
- (a) The doctor ..... (tell) me that he ..... (go) to Goa for a holiday.
 (b) My father ..... (lose) his new shoes shortly after he ..... (buy) them.
 (c) If it rains in the evening, the match .....
6. **Change the following sentences into passive voice:** **3 × 1 = 3**
- (a) Somebody calls me everyday.
 (b) Emperor Ashoka enlarged the samadhi of Sariputra.
 (c) Give the order.
7. **Complete the sentences by using appropriate Modal verbs** **3 × 1 = 3**
- (a) One ..... respect one's parents
 (b) ..... I come in, Sir ?
8. **Change the following sentences into indirect speech:** **3 × 1 = 3**
- The Young lady: Do you charge five shillings for everything?
 The Dentist: Yes.
9. **Combine the following sentence** **3 × 1 = 3**
- (a) Ram is very intelligent. Shyam is very dull.
 (b) My friend called me. It was 5o'clock in the evening.
 (c) He has three daughters. They are unmarried.
10. **Use the following phrases in sentences of your own:** **3 × 1 = 3**
- look down upon, get rid of, drop in.

11. Write a paragraph in about 50-60 words on any one of the following: 3

- (a) Where there is will there is a way.
- (b) Work is worship
- (c) Crown and glory of life is character

12. Answer any two of the following questions in 3-5 lines. 2 × 2 = 4

- (a) If you have to choose between worldly pleasures and the goal of your life, what will you choose? Why? Give two reasons.
- (b) Write the theme of the poem 'Where the mind is without Fear'.
- (c) Describe, after Shakespeare, the nature of true love?

13. Answer the following questions very briefly: 5 × 1 = 5

- (a) Who is called the 'Nightingale of India'?
- (b) 'Where the Mind is Without Fear' is an extract from.....
- (c) What does 'sleep' mean in the poem 'Stopping by woods...'
- (d) Who takes care of the girl in the poem 'Three She years She Grew'?
- (e) Who does the girl in 'Voice of the Unwanted Girl' address to?

14. Read the following passage carefully and answer the questions that follow it. 6

The passionate Shepherd to his love
Come live with me and my Love,
And we will all the pleasures prove
That hills and valleys, dates and field,
And all the craggy mountains yield.

There will we sit upon the rocks
And see the shepherds feed their flocks,
By shallow rivers, to whose falls
Melodious birds sing madrigals.

There will I make thee beds of roses
And a thousand fragrant posies,
A cap of lowers, and a kirtle
Embroider'd all with leaves of myrtle.

A gown made of the finest wool,
Which from our pretty lambs as we pull,
Fair lined slippers for the cold,
With buckles of the purest gold.

A belt of straw and ivy buds
With coral clasps and amber studs:

And if these pleasures may thee move,
 Come live with me and be my Love.
 Thy silver dishes for thy meat
 As precious as the gods do eat,
 Shall on an ivory table be
 Prepared each day for thee and me.

The Shepherd swains shall dance and sing
 For thy delight each May-morning:
 If these delights may thy mind may move,
 Then live with me and be my Love,

I. On the basis of your reading of the poem, complete the following statements or answer the questions with words or phrases **4 × 1/2 = 4**

- (a) The cap will be made of.....
- (b) The wool for the gown will be pulled from .....
- (c) Each May morning, the lovers will.....
- (d) The belt will be made of.....

II. Answer the following questions in one or two lines: **2×2 = 4**

- (a) List two activities that the lovers will do while sitting upon the rocks.
- (b) By ‘these pleasure’ the lover means many things. Mention any two of them.

15. Answer any two of the following questions in 3-5 lines. **2 × 3 = 6**

- (a) At what age did Roop get married? Was it a proper age to marry?
- (b) Does environment affect the death rate? Illustrate with an example.
- (c) What two types of reading does Gardiner refer to? How are they different?

16. Answer any two of the following questions in 2-3 lines: **2 × 2 = 4**

- (a) In what way is the Press ‘the vehicle of intelligence’?
- (b) What are the two charges against science?
- (c) Why does Subhash call India ‘God’s beloved land’?

17. Answer the following questions very briefly: **5 × 1 = 5**

- (a) Where was Rajendra Prasad born?
- (b) How long did Nehru live in his little cell in Dehra Dun jail?
- (c) Who is popularly called Netaji?
- (d) Why did Roop send a letter to Ritwik’s father?
- (e) What fault did people find with Dasa?

18. Answer any four of the following questions briefly **4 × 2 = 8**

- (a) Which languages were called ‘Englisc’?
- (b) Name two effects of the worldwide spread of English.
- (c) Why did the Old English period fail to produce literature of much significance?

- (d) What aspect of modern civilization does T.S. Eliot present in his poems?
- (e) What were the two concerns of the American poets writing in English?
- (f) What were the major concerns of the early Indian poets writing in English?

19. Discuss William Wordsworth as a poet.

3

SECTION-B

20. Complete the statements given below:

4 × 1 = 4

- (a) English language is ..... than Persian.
- (b) English we speak today has come from ..... of ..... tribe.
- (c) The Anglo- Saxons were ..... people.
- (d) Through ..... English belongs to the ancient ..... family of languages.

MODEL SET-IV

SECTION-A

1. Read carefully the passage given below and answer the questions that follow : $3 \times 4 = 12$

The landlords of India, as is well known, are largely the creation of British imperialism. The bigger landlords have always solidly stood with imperialism and have been its strongest props in the countryside. Nationalism has no meaning to these people – except jobs in the higher services; and if any political power is to be given to Indians on account of nationalist forces gathering strength, then the balance of such power. They themselves are not interested in opposing or even agitating against imperialism. Their entry into politics is merely to ensure that their interests do not suffer on account of any power being ‘transferred’ to Indian hands. No one with the least political understanding or experience can talk of unity with the landlords. Here is the second breach in national unity.

Questions:

- (a) Who are the creations of British imperialism?
(b) Why are they not interested in opposing imperialism?
(c) What are their interests in entry into politics?
(d) What, according to the author, is the second breach in national unity?

2. Write an essay on any one of the following topics in about 100 words: $1 \times 10 = 10$

- (a) National Unity (b) The Indian Farmer
(c) Discipline
(d) Problems of Modern Youth

3. Translate into English :- $1 \times 5 = 5$

- (a) हम सत्य और अहिंसा के पुजारी हैं।
(b) हमारे पूर्वजों ने हमें यह सिखाया है।
(c) भारत एक धर्म-निरपेक्ष देश है।
(d) यहाँ अनेक धर्मों के लोग रहते हैं।
(e) सबों में एकता एवं भाईचारा है।

4. Make a précis of the following passage with a suitable title : $1+2+4=7$

Success comes to those who work with concentration and have thoroughness in action. Anyone who achieves success in management of any great affair of life is entitled to honour. May he be an artist who paints a picture, an author who writes a book, a housewife who manages household affairs or a soldier who wins the battle – the credit goes to his ardent spirit which is responsible for getting the job done thoroughly without getting discouraged by the failures. Nothing great and durable was ever achieved without perseverance. It is only by practice, patience, labour, thoroughness and an eye for perfection that man reaches the minutest details of the problem, overcomes them and attains his goal.

5. Fill in the blanks with correct tense form as given in the brackets : 3

- (a) The magistrate and collector _____ coming. (is/ are)
(b) The picture was _____ on the wall. (hanged/ hung)
(c) The earth _____ round the sun. (will go / goes)

6. **Change the following sentences into the passive voice :** 3
 (a) He wrote a letter.
 (b) They are reading a newspaper.
 (c) His father gave him a book.
7. **Fill in the blanks with suitable Modal verbs:** 3
 (a) We _____ go for a morning walk daily.
 (b) _____ I come in, Sir?
 (c) The train _____ be late today.
8. **Change the following sentences into indirect narration :** 3
 (a) He said to me, "You are my friend".
 (b) Ram said to me, "What is your name?"
 (c) The father said to Sony, "Go to school daily."
9. **Transform the following sentence as directed:** 3
 (a) Kolkata is the busiest city in India. (into positive degree)
 (b) Man is mortal. (into negative)
 (c) He is too late to catch the train. (remove 'too')
10. **Use the following idioms and phrases in sentences:** 3
 In search of, at all, at home in.
11. **Pick out the sub-ordinate clauses and name them:** 3
 (a) The boy, who is coming is, my brother.
 (b) He said that he was right.
 (c) Go where you like.

SECTION-B

12. **Write the gist of the poem, "The Chimney Sweeper".** 5
 Or
Explain the rhyme scheme of the poem," Village Song".
13. **Name the poems in which these lines occur:** 5
 (a) Let me not to the marriage of true minds
 (b) The woods are lovely, dark and deep
 (c) My father worked with a horse plough
 (d) Mother, I am the one you sent away
 (e) Full are my pitchers and far to carry Lone is the and long
14. **Write the name of poets who composed the following poems :** 5
 (a) Follower (b) The Village Song (c) The Chimney Sweeper
 (d) Voice of the Unwanted Girl (e) South Delhi Murder.

SECTION-C

15. **Write a summary of any one of the following pieces:** 10
 (a) Mother India (b) The Three Vows (c) Animals in Prison
16. **Name the authors of the following pieces:** 3
 (a) The Rules of the Road (b) The Leader of Men (c) A Snake in the Grass

17. **Complete the following sentences on the basis of your textual reading:** 2
- (a) At the time of Hieun Tsang's Visit, Nalanda had _____ students and _____ teachers.
- (b) The print media today is competing with the _____ media.

SECTION-D

18. **Make a list of difference between British English and American English.**5
Or,
Write briefly the effects of the worldwide spread of English.
19. **Why is Latin no longer popular in use?** 5
Or,
Show your acquaintances with modern uses of English.
20. **Match the list B with the list A:** 5

List A

- (i) The Farie Queen
- (ii) Macbeth
- (iii) Edward II
- (iv) Mac Flecknoe
- (v) Paradise Lost

List B

- (a) William Shakespeare
- (b) John Dryden
- (c) John Milton
- (d) Edmund Spenser
- (e) Christopher Marlowe

MODEL SET-I

Class-XI

ENGLISH

Candidates are required to write their answers in their own words as far as practicable. Figures in the margin indicate full marks :

Time : 1 $\frac{1}{2}$ Hours + 15 Minutes]

[Full Marks : 50

1. Answer any two of the following : 2 × 5 = 10
- (a) Why are order and safety necessary for civilization ?
  - (b) Why did the photographer take so much time ?
  - (c) What should be the rule about conversation ?
  - (d) Why do some people have difficulty in writing letters ?
2. Write a critical appreciation of any one of the following: 10
- (a) The Daffodils (b) Echo (c) If
3. Sketch the character of David copperfield. 10
- Or,
- Justify the title of the novel “ David Copperfield “
- Or,
- Sketch the character of Micawber.
4. Fill in the blanks with appropriate prepositions: 5
- between, of, by, to, from
- (a) He has not returned _____ Gaya so far.
  - (b) Distribute these books _____ Sonu and Lovely.
  - (c) His answer is full _____ errors.
  - (d) Kindly listen _____ what I say.
  - (e) David copperfield has been written _____ Charles Dickens.
5. Use the following words and phrases in the sentences : 5
- ups and downs, sympathy, artificial, fatal, look after.
- (a) I request you to _____ my property.
  - (b) Cancer is a _____ disease.
  - (c) I have seen many _____ in my life.
  - (d) _____ is far greater than gold.
  - (e) I do not like an _____ flower at all.

6. Rewrite the following sentences as in the example given below in (I) and (II). $3\frac{1}{2} \times 2=7$

- (i) How do we solve this problem ? we don't know
- (ii) We don't know how to solve this problem.
- (a) How do we manage our machines ? we don't know.
- (b) How do we start the engine? the instruction don't tell us.

7. State which of the following is an example of a simile and which one of a metaphor. $1 \times 3 = 3$

- (a) The camel is the ship of the desert.
- (b) I wandered lonely as a cloud.
- (c) Life is like a bubble.

MODEL SET-II

1. **Answer any two of the following :** 2 × 5 = 10
- (a) Do men invent machines because they are lazy ?
  - (b) What is the greatest danger from political divisions ?
  - (c) Do you agree that machines rule our lives ?
  - (d) How had the photographer arranged his studio ?
  - (e) What had the photographer done with the author's eyes ?
2. **Write a summary of any one of the following :** 10
- (a) The Daffodils
  - (b) If
  - (c) Echo
- Or,
- Answer any two of the following :
- (a) Give a description of the daffodils as seen by Wordsworth.
  - (b) Do you think that Walter De La Mare describes a sense of unreality and mystery in the poem "Echo" ?
  - (c) Describe some of the instructions that the father gives to his son in the poem "If".
3. **Answer any one of the following :** [10]
- (a) Describe the childhood of David Copperfield.
  - (b) Sketch the character of Mr. Micawber.
  - (c) Describe some of the qualities of Miss Betsey.
4. **Fill in the blanks with suitable prepositions given below :** 5
- in, into, with, to, through
- (a) Please go ..... your work.
  - (b) You ought to filter that water ..... some cloth.
  - (c) I looked at him ..... amazement.
  - (d) He burst ..... loud laughter
  - (e) He is reconciling himself ..... a lower salary.
5. **Use the following words or phrases only once in the following sentences :** 5
- reconstruct, depicts, trifle, enthusiasm, filtered
- (a) This scene ..... a humble beggar maid in rags.
  - (b) The police are going to ..... the scene of the murder.
  - (c) Sea water must be ..... before you drink it.
  - (d) Don't worry about that broken vase; it was only a .....
  - (e) He has great ..... for books; he is always in the library.
6. **Put the verbs in the brackets in the sentences given below in their correct Tense :** 5
- (a) Now-a-days illness is less terrible because anaesthetics (use).
  - (b) Today a man (live) longer than he did before.

- (c) These days food (bring in) from different countries.
- (d) In the modern world, states still (divide) by frontiers.
- (e) He (be) ill for five days.

7. Rewrite the following sentences like sentence (ii) given below.

5

- (i) Perhaps he will be badly injured.
- (ii) He may be badly injured.
- (a) Perhaps he will be promoted next year.
- (b) Perhaps the results will be announced today.
- (c) Perhaps the theatre will be closed tomorrow.
- (d) Perhaps the patient will die.
- (e) Perhaps they will fail in this examination.

MODEL SET-III

1. Answer any two of the following questions 2×5 = 10
- (a) Why did the author ask "Is it me"? When he saw the photograph?
  - (b) What does the author say about statesmen's memories?
  - (c) What should you be careful about when talking of other people?
  - (d) What is the difference between a good essay and a good letter?
2. Show your acquaintance with any one of the following poems: 10
- (a) The Daffodils
  - (b) Echo
  - (c) If
3. Who has written 'David Copperfield'? Why do you like it? Give reasons. 10
Or. Sketch the character of Mr. Micawber or David Copperfield in your own words.
4. Rewrite the following sentences (a, b, c, and d) like the sentence (i) below 5
- (a) Our car has been repaired, so we can go.
  - (b) The door has been unlocked, so we can leave,
  - (c) The moon has risen, so we can see our way.
  - (d) The gusts have left, so we can go to bed.
- [(i) Now that the horse has been stolen, I am remembered]
5. Use the following prepositions only once in the sentences given below: 5×1 =5
(into, in, on, to, through)
- (a) Please go ..... with your work.
  - (b) You ought to filter that water ..... a cloth.
  - (c) I looked at him ..... amazement.
  - (d) He burst ..... loud laughter.
  - (e) He is reconciling himself ..... a lower salary.
6. Fill in the blanks with the correct option from the choices given in the brackets: 7×1= 7
- (a) Hari is ..... most disciplined boy in the class. (a/the)
  - (b) The majority of the boys ..... against your proposal (are/is)
  - (c) She ..... English for seven years. (has studied / is studying)
  - (d) ..... am going to the railway station. (myself/ I)
  - (e) The child died ..... jaundice. (from/ of)
  - (f) The house is under ..... (repair/ repairs)
  - (g) One must keep ..... word. (his /one's)
7. Pick out the similes and metaphors from the sentences given below: 3×1 = 3
- (a) Beauty came like the setting sun, as all experienced freedom.
  - (b) Shakespeare has said that the world is a stage.
  - (c) Margaret Thatcher was called an iron lady.

MODEL SET-IV

1. **Answer any two of the following :** **2 × 5 = 10**
- (a) What does J.C.Hill say about truth? Answer in brief.
- (b) What is the importance of good manners in life? Elaborate your answer as per the prose piece you have read.
- (c) What problems do arise due to forgetfulness? Write in short on the basis of the topic 'Forgetting'.
- (d) Explain the factors that are responsible for the decline of the art of letter writing.
2. **Write a critical appreciation of any one of the following poems :** **10**
- (a) If
- (b) The Daffodils
- (c) Echo
3. **Write the theme of "David Copperfield".** **10**
- Or, **Give a character sketch of Micawber.**
- Or, **Write down the humorous situation found in "David Copperfield".**
4. **Fill in the blanks of the following sentences with suitable prepositions :** **1×5=5**
- (a) The fan is moving _____ his head.
- (b) The frog jumped _____ the well.
- (c) He was guilty _____ murder.
- (d) They are pleased _____ me.
- (e) The sun rises _____ the east.
5. **Rewrite the following sentences as illustrated through example I & II :** **5**
- Example – (i) The child has been forced to sit.
- (ii) The child has had to sit.
- (a) They have been forced to accept.
- (b) We have been forced to write in their favour.
- (c) The train has been forced to stop.
- (d) The authority has been forced to postpone the examination.
- (e) The thief has been forced to live in the jail.
6. **Match the words in List A with the words in List B :** **5**
List A	List B
(i) Affect	(a) Lawful
(ii) Conflict	(b) Influence
(iii) Liberty	(c) Solemn promise
(iv) Vow	(d) Freedom
(v) Legitimate	(e) War

7. Use the following phrases in the sentences :

5

All in all, Put out, Play on, Black and white, Get up

- (a) He is ..... piano.
- (b) We must ..... early in the morning.
- (c) Please give the notice in .....
- (d) His father is ..... in his family.
- (e) Please ..... the light.

MODEL QUESTION - 2009

Sub : Urdu

Time : 3 Hrs.

Set : One

Full Mark : 100

ہر سوال کا جواب اس سوال میں دی گئی ہدایت کے مطابق لکھئے۔

سبھی سوال کے نمبر ان کے سامنے درج ہیں

سوال (۱) درج ذیل معروضی سوالات میں سے کسی سات کے صحیح صحیح جواب کی نشاندہی کیجئے۔ $7 \times 2 = 14$

(الف) سرسید احمد خاں کا کون سا مضمون شامل نصاب ہے ؟

(i) ہندو اور مسلمان ایک قوم ہیں (ii) ہندو اور مسلمان دو آنکھیں ہیں

(iii) ہندو اور مسلمان (iv) ہندو مسلم اتحاد

(ب) ”روشنی“ کس کا افسانہ ہے ؟

(i) طارق چھتاری (ii) پریم چند (iii) غزال ضیغم (iv) غضنفر

(ج) ملیالی زبان کے کس مصنف کی کہانی شامل نصاب ہے ؟

(i) تلشی شیو شنکر پلے (ii) رما شنکر ایر (iii) آتش شنکر دت (iv) نندی شنکر پلے

(د) جیل سے والدہ کے نام کس کا لکھا ہوا خط آپ کی کتاب میں شامل ہے ؟

(i) اشفاق اللہ خاں (ii) چندر شیکھر آزاد (iii) مولانا آزاد (iv) بھگت سنگھ

(ه) ساڑھی رپورٹر کون کہلاتی تھیں ؟

(i) عصمت چغتائی (ii) رفیعہ منظور الامین (iii) قرۃ العین حیدر (iv) رضیہ سجاد ظہیر

(و) رشید النساء کے ناول کا نام کیا ہے ؟

(i) اصلاح النساء (ii) زیب النساء (iii) زینت النساء (iv) عزت النساء

(ز) انارکلی کس کا لکھا ہو ڈرامہ ہے ؟

(i) محمد حسین آزاد (ii) امتیاز علی تاج (iii) احمد جمال پاشا (iv) محمد حسن

(ح) جننی کس افسانے کا کردار ہے ؟

(i) انوکھی سزا (ii) انوکھی مسکراہٹ (iii) گورکن کی بیٹی (iv) انوکھی داستان

سوال (۲) شاعری کے تعلق سے دیے گئے معروضی سوالات میں سے کسی آٹھ کے صحیح جواب چنئے۔ $8 \times 2 = 16$

(الف) ہم نے تو سادگی سے کیا جی کا بھی زیاں - دل جو دیا تھا سو تو دیا سر جہا دیا
یہ شعر کس کا ہے

(i) خواجہ میر درد (ii) میر تقی میر (iii) حیدر علی آتش (iv) مومن خاں مومن
(ب) آلوک دھنواں کس زبان کے شاعر ہیں؟

(i) اردو (ii) کنڑ (iii) ملیالم (iv) ہندی
(ج) آٹا دال کس کی لکھی ہوئی نظم ہے؟

(i) نذیر احمد (ii) نظیر اکبر آبادی (iii) اکبر الہ آبادی (iv) شاد عظیم آبادی
(د) علامہ اقبال کی کون سی نظم شامل نصاب ہے؟

(i) آدمی نامہ (ii) حیات جاوید (iii) جاوید نامہ (iv) جاوید حیات
(ه) شوق نیوی کی کس مثنوی کا اقتباس آپ کے نصاب میں شامل ہے؟

(i) ساز باز (ii) سوز و ساز (iii) سوز و گداز (iv) کار ساز
(و) مثنوی سحر البیان کس کی لکھی ہوئی ہے؟

(i) محمد حسن (ii) میر حسن (iii) میر انیس (iv) میر درد
(ز) ان میں سے کون سی نظم فیض احمد فیض کی ہے؟

(i) رندوں کی ایک شام (ii) لندن کی ایک شام (iii) زنداں کی ایک شام (iv) شام غریباں
(ح) ”میر وطن یہی ہے“ کس کی لکھی ہوئی نظم ہے؟

(i) زاہدہ زیدی (ii) ماجدہ زیدی (iii) ساجدہ زیدی (iv) زاہدہ حنا
(ط) ”دل میں ایک لہری اٹھی ہے ابھی“ یہ مصرع کس کا ہے؟

(i) مہدی حسن (ii) جگجیت سنگھ (iii) ناصر کاظمی (iv) شاکر ہاشمی

سوال (۳) کسی پانچ سوال کا صحیح جواب چن کر لکھئے۔ $5 \times 2 = 10$

(الف) ’اردو کی ابتدائی نشوونما میں صوفیائے کرام کا حصہ کس کی کتاب ہے؟

(i) عبدالحق (ii) عبدالکریم (iii) عبدالرب (iv) عبدالوہاب

- (ب) خواجہ حیدر علی آتش کا تعلق کس دبستان شاعری سے ہے ؟
- (i) دبستان دہلی (ii) دبستان دکن (iii) دبستان لکھنؤ (iv) دبستان عظیم آباد
- (ج) دبستان دہلی سے تعلق رکھنے والا شاعر ان میں سے کون ہے ؟
- (i) میر تقی میر (ii) شاد عظیم آبادی (iii) ولی دکنی (iv) راجہ
- (د) غالب کب پیدا ہوئے ؟
- (i) ۱۷۹۷ء (ii) ۱۷۹۸ء (iii) ۱۸۹۷ء (iv) ۱۷۹۹ء
- (ه) نذیر اکبر آبادی کہاں پیدا ہوئے ؟
- (i) اکبر آباد (ii) دلی (iii) آگرہ (iv) لکھنؤ
- (و) علی گڑھ مسلم یونیورسٹی کے بانی کا کیا نام ہے ؟

(i) سر اس مسعود (ii) ڈاکٹر سر محمد اقبال (iii) سر سید احمد خاں (iv) سر سلطان احمد

اسم خاص کی قسموں کے نام لکھئے۔

5 x 1 = 05

درج ذیل میں سے کسی پانچ لفظ کی جمع بنائیے۔

5 x 1 = 05

ادب اخبار ضرورت ظلم نظم شاعر حالت

درج ذیل میں سے کسی پانچ لفظ کی ضد بنائیے۔

5 x 1 = 05

نزدیک آسان نیکی حیات وفا سرد خوشی

دیے گئے الفاظ میں سے کسی پانچ کی جنسیت جملے بنا کر ظاہر کریں۔

5 x 1 = 05

کتاب سبق مزاج خدمت ضرورت کھیت ساتھی

درج ذیل میں سے کسی چار کا کم سے کم لفظوں میں جواب دیجئے۔

4 x 2 = 08

- (i) پریم چند کا پورا نام کیا تھا ؟
- (ii) میر کلو کی گواہی کس کا مضمون ہے ؟
- (iii) گجن پور گاؤں کا ذکر کس افسانہ میں ہے ؟
- (iv) یہ شعر کس کا ہے ؟ دیا ر عشق میں اپنا مقام پیدا کر۔ نیاز مانہ نئے صبح و شام پیدا کر
- (v) غضنفر کا تعلق کس شہر سے ہے ؟
- (vi) حنیف کس افسانہ کا کردار ہے ؟

$4 \times 3 = 12$

درج ذیل میں سے کسی چار کا مختصر ترین جواب دیجئے۔

سوال (۹)

- (i) انوکھی مسکراہٹ کا راز آپ کی نظر میں کیا ہے ؟
- (ii) باغ کا دروازہ میں افسانہ نگار نے کن کن ملکوں کے پھولوں کا ذکر کیا ہے ؟
- (iii) نظیر اکبر آبادی کو عوامی شاعر کیوں کہا جاتا ہے ؟
- (iv) اقبال نے اپنے بیٹے کو کیا پیغام دیا ہے ؟
- (v) علامہ ظہور نے آخری دعوت میں کیا پیشین گوئی کی تھی اور کیا واقعہ ہوا ؟
- (vi) افسانہ خوشبو میں بہن کی شادی کی خبر سن کر بھائی کیوں خوش ہوا ؟

$2 \times 5 = 10$

کسی دو سوال کا جواب دیجئے۔

سوال (۱۰)

- (i) پریم چند کی افسانہ نگاری پر ایک مختصر مضمون لکھئے۔
- (ii) افسانہ خوشبو کی کہانی کو اپنے لفظوں میں مختصراً بیان کیجئے۔
- (iii) نظم ”آٹا دال“ کا خلاصہ لکھئے۔
- (iv) میر کلو کی گواہی سے اپنی واقفیت کا اظہار کیجئے۔

$1 \times 5 = 05$

درج ذیل میں سے کسی ایک شعری یا نثری اقتباس کی تشریح کیجئے۔

سوال (۱۱)

- (i) کام ہمت سے جواں مردا گر لیتا ہے۔ سانپ کو مار کے گنجینہ زر لیتا ہے
- (ii) ”ہم اس زندگی میں بھی کتنی بار مر کر جیتے ہیں جوانی کا نمود بچپن کی موت سے ہوتا ہے۔
بڑھاپے کی آمد جوانی کے لئے پیام مرگ ہے۔ پھر بھی نہ جانے کیوں لوگ موت کے بعد
کی زندگی پر یقین نہیں رکھتے۔“

$1 \times 5 = 05$

عنوانات ذیل میں سے کسی ایک پر مختصر مضمون لکھئے۔

سوال (۱۲)

- (i) ہولی کا تیوہار
- (ii) عام انتخابات
- (iii) عید میلاد النبیؐ
- (iv) میرا پسندیدہ شاعر

یا

اپنے دوست کو ایک خط لکھ کر اپنے امتحانات کی تیاریوں کے بارے میں بتائیے۔

MODEL QUESTION - 2009

Sub : Urdu

Time : 3 Hrs.

Set : Two

Full Mark : 100

ہر سوال کا جواب اس سوال میں دی گئی ہدایت کے مطابق لکھئے۔

سبھی سوال کے نمبر ان کے سامنے درج ہیں

7 x 2 = 14

سوال (ا) درج ذیل معروضی سوالات میں سے کسی سات کے صحیح جواب کی نشاندہی کیجئے۔

(الف) طارق چھتاری کا کون سا افسانہ نصاب میں شامل ہے ؟

(i) جنت کا دروازہ (ii) باغ کا دروازہ (iii) باغ کا شہزادہ (iv) محبت کا دروازہ

(ب) ”انوکھی مسکراہٹ“ کس کا افسانہ ہے ؟

(i) محمد محسن (ii) سید محمد حسن (iii) سید محمد محسن (iv) سید حسن

(ج) اردو کی پہلی ناول نگار خاتون کا نام کیا تھا ؟

(i) اصلاح النساء (ii) رشیدۃ النساء (iii) زیب النساء (iv) النساء

(د) امتیاز علی تاج کے ڈرامے کا نام کیا ہے ؟

(i) جو دھا کبر (ii) انارکلی (iii) مغل اعظم (iv) شہزادہ سلیم

(ه) ”خوشبو“ کس کا لکھا ہوا افسانہ ہے ؟

(i) غزالہ پروین (ii) غزل ضیغم (iii) غزال ضیغم (iv) غزال بیگم

(و) غضنفر کی تصنیف ”پانی“ کا تعلق کس صنف سے ہے ؟

(i) افسانہ (ii) ڈرامہ (iii) ناول (iv) خاکا

(ز) احمد جمال پاشا نے کس کا خاکا لکھا ہے جو آپ کے نصاب میں شامل ہے ؟

(i) امداد امام (ii) قیام الدین احمد (iii) کلیم الدین احمد (iv) عظیم الدین احمد

(ح) انجم مان پوری نے کیا سے کس رسالے کا اجرا کیا ؟

(i) سہیل (ii) ندیم (iii) آہنگ (iv) زمیندار

سوال (۲) شاعری کے تعلق سے دیے گئے معروضی سوالات میں سے کسی آٹھ کے صحیح جواب چنیں۔ $8 \times 2 = 16$

(الف) ناگوار کو جو کرتا ہے گوارا انسان زہر پی کر مزہ شیر و شکر لیتا ہے

یہ شعر کس کا ہے

(i) خواجہ میر درد (ii) خواجہ حیدر علی آتش (iii) میر تقی میر (iv) شاد عظیم آبادی
(ب) ”معرکہ جہیز و دین مہر“ کس کی نظم ہے؟

(i) معصوم رضاراہی (ii) رضانقوی واہی (iii) علی رضا (iv) جعفر رضا
(ج) شامل نصاب نظم ”پھول“ کس کی لکھی ہوئی ہے؟

(i) علامہ جمیل مظہری (ii) علامہ اقبال (iii) الطاف حسین حالی (iv) فراق گورکھ پوری
(د) ”سوز و گداز“ کس کی لکھی ہوئی مثنوی ہے؟

(i) شوق نیوی (ii) شوق لکھنوی (iii) میر حسن (iv) نیم شوقی
(ه) ان میں سے کون سی نظم اختر الایمان کی ہے؟

(i) دینہ کا سفر (ii) دینہ اسٹیشن کا مسافر (iii) ڈاسنہ اسٹیشن کا مسافر (iv) ڈاسنہ کا مسافر
(و) ”ملاقات“ کس کی لکھی ہوئی نظم ہے؟

(i) اختر الایمان (ii) فیض احمد فیض (iii) رضانقوی واہی (iv) الطاف حسین حالی
(ز) ان میں سے کون سی نظم ہندی سے ترجمہ شدہ ہے؟

(i) رات کی سیاہی (ii) سیاہ رات (iii) سفیدرات (iv) رات کا آخری پہر
(ح) میر حسن کی کون سی مثنوی مشہور ہے؟

(i) علم البیان (ii) سحر البیان (iii) سوز و گداز (iv) زہر عشق
(ط) یہ مصرع کس نظم کا ہے؟
خودی نہ بیچ غریبی میں نام پیدا کر

(i) جنید کے نام (ii) جاوید کے نام (iii) میر مہدی کے نام (iv) ہر گوپال کے نام

سوال (۳) کسی پانچ سوال کا صحیح جواب چن کر لکھئے۔ $5 \times 2 = 10$

(الف) اردو کا پہلا افسانہ نگار کون ہے؟

(i) پریم چند (ii) علی محمود (iii) سجاد حیدر یلدرم (iv) رشیدۃ النساء

(ب) اردو نثر کا بابائے آدم کس کو کہا گیا ہے ؟
 (i) سرسید احمد خاں (ii) مولوی عبدالحق (iii) اسد اللہ خاں (iv) اشفاق اللہ خاں

(ج) علی محمد شاد کا تعلق کس دبستان شاعری سے ہے ؟
 (i) دبستان عظیم آباد (ii) دبستان لکھنؤ (iii) دبستان دہلی (iv) دبستان دکن
 (د) پریم چند کا اصلی نام کیا ہے ؟

(i) گپت رائے (ii) سنپت رائے (iii) دھپت رائے (iv) نواب رائے
 (ہ) میر تقی میر کا انتقال کب ہوا ؟
 (i) ۱۷۱۰ء (ii) ۱۸۱۰ء (iii) ۱۷۲۳ء (iv) ۱۷۸۲ء

(و) اردو کا پہلا ناول کون ہے ؟
 (i) اصلاح النساء (ii) مرآة العروس (iii) مجالس النساء (iv) صورت الخیال

سوال (۴) درج ذیل میں سے کسی پانچ لفظ کا املا صحیح کر کے لکھئے۔
 5 x 1 = 05

کوب جباب بلکل صمندر نماج قسور

سوال (۵) درج ذیل میں سے کسی پانچ لفظ کی جمع بنائیے۔
 5 x 1 = 05

حبیب انعام زمانہ عالم ماہر شکل سبب

سوال (۶) درج ذیل میں سے کسی پانچ لفظ کی ضد بنائیے۔
 5 x 1 = 05

محبت وفا قربت موت فتح گناہ جنت

سوال (۷) درج ذیل مصداق میں سے کسی پانچ کا حاصل مصدر بنائیے۔
 5 x 1 = 05

کھیلنا گھبراننا چلنا دوڑنا بچنا لڑنا ہنسنا

سوال (۸) درج ذیل میں سے کسی چار کا کم سے کم لفظوں میں جواب دیجئے۔
 4 x 2 = 08

(i) سرسید احمد خاں کا کون سا مضمون شامل نصاب ہے ؟

(ii) افسانہ روشنی میں سب ڈویژن کا چارج لینے والا افسر کون سا امتحان پاس کر کے آیا تھا ؟

(iii) آہ سحر نے شورش دل کو مٹایا اس کا دوسرا مصرع لکھ کر شعر پورا کیجئے

(iv) اردو کی کسی دو مشہور مثنوی کا نام لکھئے۔

(v) یہ شعر کس نظم کا ہے وہ بجا بھی چکے اگر تو کیا۔ چاند کو گل کرے تو ہم جائیں

(vi) سیلاب کس زبان کی کہانی ہے اور کس نے لکھی؟

$$4 \times 3 = 12$$

درج ذیل میں سے کسی چار کا مختصر ترین جواب دیجئے۔

سوال (۹)

(i) اصلاح النساء کے کردار کریم النساء کے بارے میں پانچ جملے لکھئے۔

(ii) شے لطیف سے آپ کیا سمجھتے ہیں دو مثالیں دیجئے۔

(iii) نظم پھول کا مرکزی خیال کیا ہے؟

(iv) مرثیہ کسے کہتے ہیں؟ آپ کے نصاب میں کون سا مرثیہ شامل ہے؟

(v) مثنوی سحر البیان میں بادشاہ کیوں فقیری اختیار کرنا چاہتا تھا؟

(vi) قرۃ العین حیدر کس ملک کی عورت سے زیادہ متاثر ہوئیں اور کیوں؟

$$2 \times 5 = 10$$

کسی دو سوال کا جواب دیجئے۔

سوال (۱۰)

(i) افسانہ روشنی کو اپنے لفظوں میں مختصراً بیان کیجئے۔

(ii) نظم ”ملاقات“ کا خلاصہ لکھئے۔

(iii) سرسید احمد خاں نے اپنے مضمون میں کیا پیغام دیا ہے؟

(ii) علامہ اقبال نے جاوید کے نام جو پیغام دیا ہے اسے اپنی زبان میں لکھئے۔

$$1 \times 5 = 05$$

درج ذیل میں سے کسی ایک شعری یا نثری اقتباس کی تشریح کیجئے۔

سوال (۱۱)

(i) ملا ہے خاک میں کس کس طرح کا عالم یاں۔ نکل کے شہر سے ٹک سیر کر مزاروں کی

(ii) ہندوستان ایک دلہن کی مانند ہے، جس کی خوبصورت اور رسیلی آنکھیں ہندو اور مسلمان ہیں۔ اگر

وہ دونوں آپس میں نفاق رکھیں تو وہ پیاری دلہن بھینگی ہو جاوے گی اور اگر ایک دوسرے کو برباد کریں

گے تو وہ کاٹری بن جاوے گی۔

$$1 \times 5 = 05$$

عنوانات ذیل میں سے کسی ایک پر مختصر مضمون لکھئے۔

سوال (۱۲)

(i) قومی یک جہتی (ii) عید الفطر (iii) میرا پسندیدہ مصنف (iv) کمپیوٹر کی اہمیت

اپنے اسکول کے ہیڈ ماسٹر کو ایک درخواست لکھ کر کلاس سے غیر حاضری کی معافی طلب کیجئے۔

MODEL QUESTION - 2009

Sub : Urdu
Set : Three

Time : 3 Hrs.
Full Mark : 100

ہر سوال کا جواب اس سوال میں دی گئی ہدایت کے مطابق لکھئے۔
سبھی سوال کے نمبر ان کے سامنے درج ہیں

7 x 2 = 14

سوال (ا) صرف سات سوالوں کے جواب دیجئے۔

- (الف) ان میں سے کون سی کہانی پریم چند کی ہے ؟
- (i) کھول دو (ii) بابانور (iii) کفن (iv) گرم کوٹ
- (ب) ”روشنی“ کیا ہے ؟
- (i) داستان (ii) ناول (iii) افسانہ (iv) ڈرامہ
- (ج) باغ کا دروازہ کا کس ادبی صنف سے تعلق ہے ؟
- (i) داستان (ii) افسانہ (iii) قصیدہ (iv) ناول
- (د) انی سی ایس کس علاقے میں رہتا تھا ؟
- (i) شہری (ii) کوہستانی (iii) ریگستانی (iv) برنیلے
- (ه) گڈھے میں کون گرا تھا ؟
- (i) ایک عورت (ii) ایک بوڑھا (iii) ایک بچہ (iv) ایک مسافر
- (و) رسالہ تہذیب الاخلاق کے مدیر کون ہیں ؟
- (i) کنہیا لال کپور (ii) پریم چند (iii) سید حامد (iv) سر سید احمد خاں
- (ز) جوڑ ملائیے ’شام کی ڈاک سے‘
- (i) تمہارا خط ملا (ii) تمہارا پھول ملا (iii) تمہارا پارسل ملا (iv) تمہارا تحفہ ملا
- (ح) ’حیات فریاد شاد عظیم آبادی نے کس کے لئے لکھی ؟
- (i) سید فرحت حسین (ii) استاد شاہ الفت حسین
(iii) استاد ولایت حسین (iv) استاد ابراہیم ذوق

8 x 2 = 16

صرف آٹھ سوالوں کے جواب دیجئے۔

سوال (۲)

- (الف) نظم آٹا دال کے شاعر کون ہیں ؟
- (i) فراق گورکھپوری (ii) راسخ عظیم آبادی (iii) جوش ملیح آبادی (iv) نظیر اکبر آبادی
- (ب) غزل کے کس شعر کو مطلع کہتے ہیں ؟
- (i) پہلے شعر کو (ii) دوسرے شعر کو (iii) آخری شعر کو (iv) جس میں تخلص ہو
- (ج) کون سی نظم علامہ اقبال کی ہے ؟
- (i) روٹی نامہ (ii) پیغام عمل (iii) مناظرہ رحم و انصاف (iv) پھول
- (د) جس صنف شاعری میں کسی کی تعریف یا ہجو کی جائے اسے کیا کہتے ہیں ؟
- (i) مثنوی (ii) قصیدہ (iii) غزل (iv) رباعی
- (ه) طویل نظم کو کیا کہتے ہیں ؟
- (i) مثنوی (ii) قصیدہ (iii) رباعی (iv) غزل
- (و) خدا کی تعریف جس شعری تخلیق میں کی جائے وہ کیا ہے ؟
- (i) نعت (ii) مناجات (iii) حمد (iv) منقبت
- (ز) 'خودی نہ بیچ غریبی میں نام پیدا کر' کس کا شعر ہے ؟
- (i) شاد عظیم آبادی (ii) علامہ اقبال (iii) امیر خسرو (iv) جمیل مظہری
- (ح) آلوک دھنوا کی کون سی نظم تمہارے نصاب میں شامل ہے ؟
- (i) روٹی نامہ (ii) ہسپانیہ (iii) بدلی کا چاند (iv) سفیدرات

5 x 2 = 10

کسی پانچ سوال کا صحیح جواب چن کر لکھئے۔

سوال (۳)

- (الف) فورٹ ویلیم کالج کس نے قائم کیا تھا ؟
- (i) جان گل کرسٹ (ii) ڈیوڈ براؤن (iii) ویلیم میور (iv) لارڈ ولزلی
- (ب) مسدس وہ نظم ہے جس کے ہر بند میں:
- (i) چھ مصرعے ہوں (ii) چار مصرعے ہوں (iii) تین مصرعے ہوں (iv) پانچ مصرعے ہوں
- (ج) اردو کا پہلا اخبار کس نے نکالا ؟
- (i) محمد علی (ii) ظفر علی (iii) ابوالکلام آزاد (iv) محمد باقر

- (د) شاعر مشرق کس کو کہا گیا ہے ؟
- (i) اقبال (ii) حفیظ (iii) جوش (iv) اقبال سہیل
- (ه) دیہی زندگی پر کس نے سب سے زیادہ افسانے لکھے ہیں ؟
- (i) کرشن چندر (ii) عصمت چغتائی (iii) سعادت حسن منٹو (iv) پریم چند
- (و) رشید احمد صدیقی کہاں پیدا ہوئے ؟
- (i) علی گڑھ (ii) جون پور (iii) دہلی (iv) آگرہ
- سوال (۴) کسی پانچ لفظ کی جمع بنائیے۔
5 x 1 = 05
- اسم حق دشمن رباعی رقم مشاہدہ
- سوال (۵) مندرجہ ذیل مصادر میں سے کسی پانچ کے حاصل مصدر بنائیے۔
5 x 1 = 05
- جھکنا چمکنا بچنا ٹھوکننا اٹھنا لڑنا چلنا
- سوال (۶) کسی پانچ کی ضد بنائیے۔
5 x 1 = 05
- آغاز فنا موجود کبیر عاقل گل ہجر
- سوال (۷) درج ذیل الفاظ کو جملے میں اس طرح استعمال کیجئے جس سے جنسیت ظاہر ہو جائے۔
5 x 1 = 05
- گل پانگ صحن دریا حباب تخلیق لطف
- سوال (۸) کسی چار سوال جواب لکھئے۔
4 x 2 = 08
- (i) سرسید احمد خاں کی پیدائش کب اور کہاں ہوئی اور ان کے اردو رسالے کا نام کیا تھا ؟
- (ii) غالب نے دلی کو شہرِ خموشاں کیوں کہا تھا ؟
- (iii) کس افسانوی مجموعے سے 'خوشبو' اخذ کیا گیا ہے ؟
- (iv) آلوک دھنوا کہاں، کب اور کس صوبے میں پیدا ہوئے ؟
- (v) رضا نقوی واہی کی نظم (معرکہ جہیز و دین مہر) میں والد کس کو برنس کا مال سمجھتے تھے ؟
- (vi) اقبال کی دو فارسی تصانیف کے نام بتائیے۔
- (vii) شاد کو کس سرکار نے کون سا خطاب دیا تھا ؟
- (viii) میر حسن کا اصلی نام کیا تھا ؟ وہ کہاں پیدا ہوئے ؟

سوال (۹)

کسی چار سوال کا جواب دیجئے۔

$4 \times 3 = 12$

- (i) غالب نے کن کن زبانوں میں شاعری کی؟ اور ان کے خطوط کے مجموعوں کا نام بتائیے۔
- (ii) اشفاق اللہ خاں کو پھانسی کی سزا کیوں دی گئی؟
- (iii) شہزادی گلشن آرانے کیا حکم جاری کیا اور اس کی تعمیل کیسے ہوئی؟
- (iv) نظم 'پھول' کا مرکزی خیال کیا ہے؟
- (v) نظیر اکبر آبادی کی نظم 'آٹا دال' طنزیہ کلام ہے یا ظریفانہ یا حقیقت پسندانہ؟
- (vi) مندرجہ ذیل اشعار میں سے کسی ایک کا خیال اپنے لفظوں میں بیان کریں:
خواب میں مجھ کو خیال نرگس مستانہ تھا۔ آنکھ کھولی تو لبالب عمر کا پیمانہ تھا
حسن عالم گیر چھپ سکتا چھپائے سے نہیں۔ پردہ میں تو، کوچہ و بازار میں افسانہ تھا

سوال (۱۰)

کسی دو سوال کا جواب دیجئے۔

$2 \times 5 = 10$

- (i) سید محمد محسن کی کہانی 'انوکھی مسکراہٹ' ایک نفسیاتی کہانی ہے واضح کیجئے۔
- (ii) 'اصلاح النساء' اردو کا پہلا ناول ہے جسے کسی خاتون نے مسلم عورتوں کی اصلاح کے لئے لکھا؟ اپنی رائے دیجئے۔
- (iii) نظیر اکبر آبادی کی نظم 'آٹا دال' کا خلاصہ لکھئے۔
- (iv) پریم چند کی افسانہ نگاری پر ایک مختصر نوٹ لکھئے۔

سوال (۱۱)

کسی ایک شعری یا نثری اقتباس کی تشریح کیجئے۔

$1 \times 5 = 05$

- (i) "دنیا کا یہی دھندا ہے۔ دنیا نام ہی اسی کا ہے۔ اگر مرنا نہ ہوتا تو زندگی کا فائدہ ہی کیا تھا۔
اگر رات نہ ہوتی تو دن میں لذت ہی کیا ہوتی۔ اگر غم نہ ہو تو شادی بہ منزلہ غم ہے۔
- (ii) قدر ہنرتھی جن سے وہ اہل ہنر گئے۔ یہ دور اور ہے، وہ زمانے گزر گئے

سوال (۱۲)

مندرجہ ذیل عنوانات ذیل میں سے کسی ایک پر مضمون لکھئے۔

$1 \times 5 = 05$

- (i) میرا پسندیدہ شاعر (ii) محرم (iii) کمپیوٹر (iv) بڑھتی آبادی کا مسئلہ

یا

اپنے دوست کو خط لکھ کر بتائیے کہ آپ کا آگے کی تعلیم کے سلسلے میں کیا ارادہ ہے؟

MODEL QUESTION - 2009

Sub : Urdu

Time : 3 Hrs.

Set : Four

Full Mark : 100

ہر سوال کا جواب اس سوال میں دی گئی ہدایت کے مطابق لکھئے۔

سبھی سوال کے نمبر ان کے سامنے درج ہیں

7 x 2 = 14

سوال (ا) صرف سات سوالوں کے جواب دیجئے۔

- (الف) ذیل میں سے کون سی تصنیف طارق چغتاری کی ہے ؟
- (i) باغ بہشت (ii) باغ و بہار (iii) باغ کا دروازہ (iv) باغ نور
- (ب) بادشاہ سلامت کے کتنے بیٹھے تھے ؟
- (i) چار (ii) پانچ (iii) تین (iv) چھ
- (ج) بڈھے نے مہاتما کس کو کہا تھا ؟
- (i) آئی پی ایس کو (ii) آئی ایف ایس کو (iii) آئی سی ایس کو (iv) آئی اے ایس کو
- (د) غالب نے کس کو کہا کہ ”تم میرے ہم عمر“ نہیں ہو۔
- (i) سید محمد محسن (ii) احمد جمال پاشا (iii) میر مہدی مجروح (iv) میر تقی میر
- (ه) کون سا افسانہ ”ایک ٹکڑا دھوپ کا“ سے ماخوذ ہے ؟
- (i) روشنی (ii) انوکھی مسکراہٹ (iii) خوشبو (iv) سیلاب
- (و) ”سیلاب“ کس زبان میں لکھا گیا ؟
- (i) ہندی (ii) فارسی (iii) ملیالی (iv) انگریزی
- (ز) سید حامد کہاں پیدا ہوئے ؟
- (i) حیدرآباد (ii) عظیم آباد (iii) فیض آباد (iv) الہ آباد
- (ح) ”خطوط غالب“ کا پہلا مجموعہ کون سا ہے ؟
- (i) اردو معلیٰ (ii) عود ہندی (iii) مکاتیب غالب (iv) خطوط غالب

8 x 2 = 16

صرف آٹھ سوالوں کے جواب دیجئے۔

سوال (۲)

- (الف) ”مثنوی سحر البیان“ کس کی تخلیق ہے ؟
- (i) میر انیس (ii) سلامت علی دبیر (iii) میر حسن (iv) میر مہدی
- (ب) ”لفظوں کی بھیگی آنکھیں“ کے اشعار کی تعداد بتائیے۔
- (i) دس (ii) پندرہ (iii) بیس (iv) چھپیس
- (ج) میر تقی میر کس صنف شاعری کے بادشاہ کہلاتے ہیں ؟
- (i) قصیدہ (ii) مرثیہ (iii) رباعی (iv) غزل
- (د) اقبال کے کس شعری مجموعے کا نصف حصہ اردو اور نصف حصہ فارسی ہے ؟
- (i) بانگ درا (ii) بال جبریل (iii) ضرب کلیم (iv) ارمغان حجاز
- (ه) خواجہ حیدر علی آتش کی پیدائش کب ہوئی ؟
- (i) ۱۷۱۸ء (ii) ۱۸۱۷ء (iii) ۱۸۸۷ء (iv) ۱۷۷۸ء
- (و) عوامی شاعر کون ہیں ؟
- (i) میر تقی میر (ii) اکبر الہ آبادی (iii) نظیر اکبر آبادی (iv) الطاف حسین حالی
- (ز) ”مناظرہ رحم و انصاف“ کس کی نظم ہے ؟
- (i) حفیظ جالندھری (ii) میر تقی میر (iii) حیدر علی آتش (iv) الطاف حسین حالی
- (ح) چار مصرعوں کے بند کو کیا کہتے ہیں ؟
- (i) رباعی (ii) غزل (iii) ردیف (iv) مسدس

5 x 2 = 10

کسی پانچ سوالوں کے جواب دیجئے۔

سوال (۳)

- (الف) اردو کی لسانی تشکیل میں کس زبان کو بنیادی حیثیت حاصل ہے
- (i) پالی (ii) برج بھاشا (iii) کھڑی بولی (iv) پنجابی
- (ب) فورٹ ولیم کالج کا قیام کس سنہ میں ہوا ؟
- (i) ۱۸۰۰ (ii) ۱۸۰۱ (iii) ۱۸۰۲ (iv) ۱۸۰۳
- (ج) کس نے اردو تنقید کو معشوق کی موہوم کمر سے تعبیر کیا ہے ؟
- (i) کلیم الدین احمد (ii) احسن فاروقی (iii) آل احمد سرور (iv) احتشام حسین

- (د) مغل بادشاہ میں اردو شاعر کی حیثیت سے کون مشہور ہوا ؟
- (i) جہانگیر (ii) شاہ جہاں (iii) بہادر شاہ ظفر (iv) اکبر
- (ہ) جس سے قصیدہ کا آغاز ہوتا ہے اس حصہ کو کیا کہتے ہیں ؟
- (i) تشبیہ (ii) گریز (iii) مدح (iv) دعاء
- (و) ”خراماں“ کس قسم کا اسم ہے ؟
- (i) اسم حالیہ (ii) اسم فاعل (iii) اسم مفعول (iv) حاصل مصدر
- سوال (۴) کسی پانچ کی جمع بنائیے۔
5 x 1 = 05
- معراج وزن نعمت شجر علم طور لقب
- سوال (۵) کسی پانچ کی ضد بنائیے۔
5 x 1 = 05
- کل کفر خیر نشیب پس مستقبل اتفاق
- سوال (۶) ذیل کے کسی پانچ لفظوں سے اسم صفت بنائیے۔
5 x 1 = 05
- سرد نرم نوک رس اونچا برا سونا
- سوال (۷) درج ذیل الفاظ کو جملے میں اس طرح استعمال کیجئے جس سے جنسیت ظاہر ہو جائے۔
5 x 1 = 05
- ارمان آواز بلبل بارش ثمر چراغ چلمن
- سوال (۸) کسی چار سوالوں کے جواب دیجئے۔
4 x 2 = 08
- (i) سید محمد محسن کس طرح کے افسانہ نگار تھے ؟
- (ii) عالم ارواح اور عالم آب و گل سے کیا مراد ہے ؟
- (iii) پریم چند کا اصلی نام کیا ہے ؟
- (iv) کلیم الدین احمد کی کن کتابوں کا ذکر احمد جمال پاشا کے مضمون میں کیا گیا ہے ؟
- (v) نظیر اکبر آبادی کا مزار کس شہر میں ہے ؟
- (vi) حالی نے اپنے کلام کے مجموعے پر جو مقدمہ لکھا وہ بعد میں کس نام سے مشہور ہوا ؟
- (vii) آتش کس شاہی دربار سے وابستہ تھے ؟

سوال (۹)

$4 \times 3 = 12$

کسی چار سوالوں کے جواب دیجئے۔

- (i) ملک کی ترقی کے لئے سرسید ہندو مسلم اتحاد کو کیوں ضروری خیال کرتے تھے؟
- (ii) افسانہ روشنی ہمیں کیا پیغام دے رہا ہے؟
- (iii) حنیف کی موت کن حالات میں ہوئی؟
- (iv) شخصی مرثیہ کسے کہتے ہیں؟
- (v) سید حامد کی نثر کی دو خوبیوں کو ”شئے لطیف“ کی روشنی میں واضح کیجئے۔
- (vi) کسی ایک شعر کا خیال قلم بند کیجئے:

آہ سحر نے سوزش دل کو مٹا دیا۔ اس یاد نے ہمیں تو دیا سا بھجا دیا
تکلیف اٹھائی دل نے کہ آرام سے کٹی۔ ہر طرح شاد دونوں زمانے گزر گئے

$2 \times 5 = 10$

دو سوالوں کے جواب دیجئے۔

سوال (۱۰)

- (i) امتیاز علی تاج سے اپنی واقفیت کا اظہار کیجئے۔
- (ii) فن خا کا نگاری کیا ہے؟ احمد جمال پاشا کی خا کا نگاری کی خصوصیت واضح کیجئے۔
- (iii) اشفاق اللہ خاں شہید کے حالات زندگی سے اپنی واقفیت کا اظہار کیجئے۔
- (vi) اپنے نصاب میں شامل کسی بھی نظم کا خلاصہ لکھئے۔

$1 \times 5 = 05$

مندرجہ ذیل شعری یا نثری اقتباس میں سے کسی ایک کی تشریح کیجئے۔

سوال (۱۱)

- (i) اے حشر جلد کرتے وبالاجہان کو۔ یوں کچھ نہ ہو امید تو ہے انقلاب میں
- (ii) ”اباجان کہتے تھے کہ انگریزوں کی عورتیں پڑھی لکھی تعلیم یافتہ ہوتی ہیں۔ بے تعلیم لوگ اپنی زندگی کے دن بڑی مصیبت سے پورے کرتے ہیں۔ اس لئے میرا ارادہ بہت دنوں کا تھا کہ میں ایسی کتاب لکھوں جس ظاہر میں بطور سچے قصے کے ہو اور حقیقت میں اس میں اچھی نصیحتیں ہوں۔“

$1 \times 5 = 05$

مندرجہ ذیل عنوانات ذیل میں سے کسی ایک پر مضمون لکھئے۔

سوال (۱۲)

- (i) اخبار بنی
- (ii) رمضان المبارک
- (iii) میرا پسندیدہ کھیل
- (iv) ورزش

اپنی والدہ کو خط لکھ کر بتائیے کہ آپ کا امتحان کیسا جا رہا ہے اور کب ختم ہوگا؟

MODEL QUESTION - 2009

MIL : Urdu

Set One

Full Mark : 50

دی گئی ہدایت کے مطابق ہر سوال کا جواب دیجئے۔ سبھی سوال کے نمبر ان کے سامنے درج ہیں

- 5 x 2 = 10
- سوال (۱) کسی پانچ سوال کا صحیح جواب چن کر لکھئے۔
- (الف) ان میں کون سا مضمون سرسید احمد خاں کا ہے ؟
- (i) خوشی کی امید (ii) امید کی کرن (iii) امید کی خوشی (iv) امید کی دنیا
- (ب) آزاد بخت کا قصہ کس داستان سے ماخوذ ہے ؟
- (i) باغ بہشت (ii) باغ کا دروازہ (iii) باغ و بہار (iv) گنج خوبی
- (ج) حالی کا پورا نام کیا تھا ؟
- (i) علیم اللہ حالی (ii) الطاف حسین حالی (iii) محمد حسین حالی (iv) فیاض علی حالی
- (د) آزاد بخت کا پایہ تخت کہاں تھا ؟
- (i) قسطنطنیہ (ii) کوہ قاف (iii) بخت نگر (iv) شہر بدر
- (ه) یقین کی اکلوتی بیٹی کس کو کہا گیا ہے ؟
- (i) بھروسہ (ii) امید (iii) آس (iv) نیکی
- (و) حالی کہاں پیدا ہوئے ؟
- (i) سونی پت (ii) چنڈی گڑھ (iii) پانی پت (iv) دلی

- 5 x 2 = 10
- سوال (۲) کسی پانچ سوال کا صحیح جواب چنئے۔
- (الف) نظیر اکبر آبادی کی کون سی نظم شامل نصاب ہے ؟
- (i) ست جگ (ii) کر جگ (iii) کل جگ (iv) کرم جگ
- (ب) میر تقی میر کا انتقال کہاں ہوا ؟
- (i) لکھنؤ (ii) دلی (iii) آگرہ (iv) فیض آباد

- (ج) غالب کا اصلی نام کیا ہے ؟
- (i) سعد اللہ خاں (ii) اسعد اللہ خاں (iii) اسد اللہ خاں (iv) عبید اللہ خاں
- (د) ”ہستی اپنی حباب کی سی ہے“ یہ مصرع کس کا ہے ؟
- (i) میر درد (ii) میر تقی میر (iii) مرزا غالب (iv) ذوق دہلوی
- (ہ) غالب کب پیدا ہوئے ؟
- (i) ۱۷۶۹ء (ii) ۱۸۶۹ء (iii) ۱۷۹۶ء (iv) ۱۸۵۷ء
- (و) ”مسدس مدو جزرا سلام“ کس شاعر کا شاہکار ہے ؟
- (i) اقبال (ii) حالی (iii) نظیر (iv) جمیل
- سوال (۳) دیے گئے الفاظ میں سے کسی پانچ کی جمع بنائیے۔
- 5 x 1 = 05 شاعر ادب رکن سجدہ خاتون حکم لفظ
- سوال (۴) درج ذیل الفاظ میں سے کسی پانچ کی ضد لکھئے۔
- 5 x 1 = 05 ارض ابتدا آمد عام روز صلح ظاہر
- سوال (۵) کسی پانچ لفظ کی جنسیت جملے بنا کر ظاہر کریں۔
- 5 x 1 = 05 انعام انقلاب پہچان تصویر شاعرہ توبہ تعویذ
- سوال (۶) کسی ایک سوال کا مختصر جواب دیجئے۔
- 1 x 3 = 03
- (i) نظم کلجگ کا مرکزی خیال کیا ہے ؟
- (ii) زبان کی کیا اہمیت ہے ؟
- (iii) غالب کا کوئی دو شعر اپنی یاد سے لکھئے۔
- سوال (۷) کسی ایک سوال کا جواب دیجئے۔
- 1 x 6 = 06
- (i) آزاد بخت کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں ؟ تفصیل سے لکھئے۔
- (ii) خواجہ الطاف حسین حالی نے اپنی نظم میں حضرت محمد ﷺ کے تعلق سے جو کچھ لکھا ہے، بیان کیجئے۔
- (iii) امید کی خوشی کا خلاصہ لکھئے۔
- سوال (۸) اپنے والد کو ایک خط لکھ کر امتحانات کی تیاری کے بارے میں بتائیے۔
- 1 x 6 = 06

MODEL QUESTION - 2009

MIL : Urdu

Set Two

Full Mark : 50

دی گئی ہدایت کے مطابق ہر سوال کا جواب دیجئے - سبھی سوال کے نمبر ان کے سامنے درج ہیں

- 5 x 2 = 10
- سوال (۱) کسی پانچ سوال کا صحیح جواب چن کر لکھئے۔
- (الف) شہر قسطنطنیہ کا دوسرا نام کیا ہے ؟
- (i) دامام (ii) استنبول (iii) سمرقند (iv) دمشق
- (ب) آزاد بخت کی سخاوت کی مثال کس سے دی گئی ہے ؟
- (i) نوشیرواں (ii) حاتم (iii) جہانگیر (iv) شیرشاہ
- (ج) امید کی خوشی میں شیطان کے جنگل میں گرفتار پہلا گنہگار انسان کنہیں کہا گیا ہے ؟
- (i) حضرت آدم (ii) فرعون (iii) حضرت سلیمان (iv) حضرت نوح
- (د) حالی نے کسے ایک طوطی شیوہ بیان کہہ کر پکارا ہے ؟
- (i) امید (ii) نیکی (iii) زبان (iv) خوشی
- (ه) میرامن کہاں کے رہنے والے تھے ؟
- (i) پٹنہ (ii) کلکتہ (iii) دلی (iv) لکھنؤ
- (و) باغ و بہار سے پہلے قصہ چہار درویش کا ترجمہ کس نے کیا تھا ؟
- (i) جان گل کرسٹ (ii) عطا حسین تحسین (iii) امیر خسرو (iv) میر بہادر علی حسینی

- 5 x 2 = 10
- سوال (۲) کسی پانچ سوال کا صحیح جواب چنئے۔

- (الف) ”ارض و سماں کہاں تیری وسعت کو پاسکے“ یہ مصرع کس کا ہے ؟
- (i) میر تقی میر (ii) میر درد (iii) غالب (iv) شاد
- (ب) کل جگ کس کی نظم ہے ؟
- (i) نذیر احمد (ii) نظیر اکبر آبادی (iii) اکبر الہ آبادی (iv) اکبر نظیر

- (ج) میر تقی میر کی تاریخ ولادت کیا ہے ؟
- (i) ۱۷۲۳ء (ii) ۱۶۲۳ء (iii) ۱۷۸۱ء (iv) ۱۸۱۰ء
- (د) میر درد کی شاعری کن خیالات کے لئے مشہور ہے ؟
- (i) والہانہ (ii) عاشقانہ (iii) صوفیانہ (iv) عامیانہ
- (ه) میر کا انتقال کب ہوا ؟
- (i) ۱۷۲۳ء (ii) ۱۸۱۰ء (iii) ۱۷۸۱ء (iv) ۱۷۱۰ء
- (و) ایسی نظم جس میں رسول اللہ ﷺ کی تعریف کی گئی ہو اسے کیا کہتے ہیں ؟
- (i) حمد (ii) نعت (iii) مناجات (iv) منقبت
- سوال (۳) دیے گئے الفاظ میں سے کسی پانچ کی جمع بنائیے۔
5 x 1 = 05
- حکایت ملک یوم صنف مذہب تاریخ تصنیف
- سوال (۴) کسی پانچ لفظ کی ضد لکھئے۔
5 x 1 = 05
- اقرار بہار آباد حلال حرکت زندگی حاضر
- سوال (۵) کسی پانچ لفظ کی جنسیت جملے بنا کر ظاہر کریں۔
5 x 1 = 05
- بچپن گلاب محبت پانی قلم وفا کرم
- سوال (۶) کسی ایک سوال کا مختصر جواب دیجئے۔
1 x 3 = 03
- (i) ہستی اپنی جناب کی سی ہے۔ یہ نمائش سراب کی سی ہے اس شعر میں شاعر کیا کہنا چاہتا ہے مختصراً لکھئے۔
(ii) میر تقی میر کے دو اشعار اپنی یاد سے لکھئے۔
(iii) سرسید کے بارے میں چند جملے لکھئے۔
- سوال (۷) کسی ایک سوال کا جواب دیجئے۔
1 x 6 = 06
- (i) زبان گویا میں حالی نے کیا کہا ہے ؟ تفصیل سے لکھئے۔
(ii) آزاد بخت کے قصے کا خلاصہ لکھئے۔
(iii) نظیر اکبر آبادی کی نظم کل جگ کا خلاصہ لکھئے۔
- سوال (۸) اپنے ایک دوست کو خط لکھ کر اپنے شہر کے بارے میں بتائیے۔
1 x 6 = 06

MODEL QUESTION - 2009

MIL : Urdu

Set Three

Full Mark : 50

دی گئی ہدایت کے مطابق ہر سوال کا جواب دیجئے - سبھی سوال کے نمبر ان کے سامنے درج ہیں

- 5 x 2 = 10
- سوال (۱)
- کسی پانچ سوال کا صحیح جواب چن کر لکھئے۔
- (الف) مضمون امید کی خوشی کس کی تصنیف ہے ؟
- (i) الطاف حسین حالی (ii) شبلی نعمانی (iii) سرسید احمد خاں (iv) محمد حسین آزاد
- (ب) نوشیرواں کا نام کس صفت کے لئے مشہور ہے ؟
- (i) سخاوت (ii) بغاوت (iii) علالت (iv) نفاست
- (ج) آزاد بخت کے وزیر کا کیا نام تھا ؟
- (i) عقل مند (ii) خردمند (iii) ارض مند (iv) ہنرمند
- (د) سرسید کا مزار کہاں ہے ؟
- (i) اعظم گڑھ (ii) پرتاب گڑھ (iii) علی گڑھ (iv) رام گڑھ
- (ه) میرامن کس کالج سے وابستہ تھے ؟
- (i) سنت زیور کالج (ii) فورٹ ولیم کالج (iii) دلی کالج (iv) کرسٹ وولیم کالج
- (و) حالی نے شاعری میں کس کی شاگردی اختیار کی ؟
- (i) شیفتہ (ii) غالب (iii) ذوق (iv) ظفر

- 5 x 2 = 10
- سوال (۲)
- کسی پانچ سوال کا صحیح جواب چنئے۔
- (الف) نظیر اکبر آبادی کا اصل نام کیا ہے ؟
- (i) شیخ محمودی (ii) شیخ محمد فاروق (iii) شیخ محمد نظیر (iv) شیخ احمد نظیر
- (ب) ”درد منت کش دوانہ ہوا“ یہ مصرع کس کا ہے ؟
- (i) میر (ii) درد (iii) غالب (iv) اقبال

- (ج) ”اتر کر حراسے سوئے قوم آیا“ کس کے بارے میں کہا گیا ہے ؟
- (i) حضرت محمد ﷺ (ii) حضرت ابراہیم (iii) حضرت عیسیٰ (iv) حضرت موسیٰ
- (د) نظیر کی وفات کس شہر میں ہوئی ؟
- (i) لکھنؤ (ii) آگرہ (iii) دلی (iv) الہ آباد
- (ہ) شاد کا تعلق کس شہر سے ہے ؟
- (i) الہ آباد (ii) اکبر آباد (iii) عظیم آباد (iv) مراد آباد
- (و) ”اپنے نفع کے واسطے مت اور کا نقصان کر“ کس شاعر نے کہا ہے ؟
- (i) شاد عظیم آبادی (ii) نظیر اکبر آبادی (iii) اکبر الہ آبادی (iv) عزیز مراد آبادی
- سوال (۳) دیے گئے الفاظ میں سے کسی پانچ کی جمع بنائیے۔
 $5 \times 1 = 05$
 خبر قبر اثر شجر عادت حال زمانہ
- سوال (۴) کسی پانچ لفظ کی ضد لکھئے۔
 $5 \times 1 = 05$
 آغاز ابتدا شروع ستم وفا صلح آباد
- سوال (۵) جملے بنا کر کسی پانچ لفظ کی جنسیت ظاہر کریں۔
 $5 \times 1 = 05$
 ثواب شرارت عذاب محبت کتاب قلم گھی
- سوال (۶) کسی ایک سوال کا مختصر جواب دیجئے۔
 $1 \times 3 = 03$
 (i) زندگی میں امید کی کیا اہمیت ہے ؟ چند جملوں میں بیان کیجئے۔
 (ii) میر درد کے دو اشعار لکھئے۔
 (iii) جان دی، دی ہوئی اسی کی تھی۔ حق تو یہ ہے کہ حق ادا نہ ہوا اس شعر کا مطلب بیان کیجئے
- سوال (۷) کسی ایک سوال کا جواب دیجئے۔
 $1 \times 6 = 06$
 (i) زبان گویا کا خلاصہ لکھئے۔
 (ii) آزاد بخت کے وزیر خردمند کے بارے میں لکھئے۔
 (iii) نظیر اکبر آبادی کا تعارف اپنی زبان میں پیش کیجئے۔
- سوال (۸) اپنے ایک دوست کو خط لکھ کر اپنے اسکول کے بارے میں بتائیے۔
 $1 \times 6 = 06$

MODEL QUESTION - 2009

MIL : Urdu

Set Four

Full Mark : 50

دی گئی ہدایت کے مطابق ہر سوال کا جواب دیجئے۔ سبھی سوال کے نمبر ان کے سامنے درج ہیں

- سوال (۱)
- کسی پانچ سوال کا صحیح جواب چن کر لکھئے۔
- 5 x 2 = 10
- (الف) سرسید احمد خاں کا کون سا مضمون شامل نصاب ہے ؟
- (i) زبان گویا (ii) امید کی خوشی (iii) نیکی کی دہن (iv) زبان کی اہمیت
- (ب) روم کے کس بادشاہ کی کہانی میرامن نے بیان کی ہے ؟
- (i) بیدار بخت (ii) آزاد بخت (iii) دلاور بخت (iv) خردمند
- (ج) زبان گویا کے مصنف کون ہیں ؟
- (i) الطاف حسین حالی (ii) سرسید احمد خاں (iii) علیم اللہ حالی (iv) میرامن
- (د) سرسید کہاں پیدا ہوئے ؟
- (i) آگرہ (ii) علی گڑھ (iii) دلی (iv) لکھنؤ
- (ه) ان میں کون سی تصنیف سرسید کی نہیں ہے ؟
- (i) آثار الصنادید (ii) اسباب بغاوت ہند (iii) خطبات احمدیہ (iv) حیات جاوید
- (و) بنت بہادر شاہ کس کا مضمون ہے ؟
- (i) خواجہ حسن نظامی (ii) سرسید احمد خاں (iii) الطاف حسین حالی (iv) خواجہ حیدر علی آتش

- سوال (۲)
- کسی پانچ سوال کا صحیح جواب چنئے۔
- 5 x 2 = 10
- (الف) کل جگ کس کی لکھی ہوئی نظم ہے ؟
- (i) نذیر احمد (ii) نظیر اکبر آبادی (iii) نذیر اکبر آبادی (iv) نصیر اکبر آبادی
- (ب) ”وہ نبیوں میں رحمت لقب پانے والا“ کس کو کہا گیا ہے ؟
- (i) حضرت محمد ﷺ (ii) حضرت ابراہیم (iii) حضرت نوح (iv) حضرت عیسیٰ

- (ج) میر تقی میر کا انتقال کب ہوا ؟
- (i) ۱۸۱۰ء (ii) ۱۶۱۰ء (iii) ۱۷۱۰ء (iv) ۱۷۲۳ء
- (د) ”جمع کرتے ہو کیوں رقیبوں کو“ یہ مصرع کس کا ہے ؟
- (i) میر (ii) درد (iii) غالب (iv) شاد
- (ه) میر تقی میر نے اپنی ہستی کی کس چیز سے تشبیہ دی ہے ؟
- (i) گلاب (ii) حباب (iii) شراب (iv) رباب
- (و) غالب نے کس کے لب کو شیریں کہا ہے ؟
- (i) حبیب (ii) محبوب (iii) رقیب (iv) طیب
- سوال (۳) دیے گئے الفاظ میں سے کسی پانچ کی جمع بنائیے۔
 $5 \times 1 = 05$ نبی سجدہ آخر عالم حافظ حکم مذہب
- سوال (۴) ان میں سے کسی پانچ لفظ کی ضد لکھئے۔
 $5 \times 1 = 05$ جنت دین امن ایمان تاریکی ثواب خاص
- سوال (۵) جملے بنا کر کسی پانچ لفظ کی جنسیت ظاہر کریں۔
 $5 \times 1 = 05$ امن دعا تمنا درد پھل مراد اجر
- سوال (۶) کسی ایک سوال کا مختصر جواب دیجئے۔
 $1 \times 3 = 03$
- (i) سرسید احمد خاں کے بارے میں چند جملے لکھئے۔
(ii) زندگی میں امید کی کیا اہمیت ہے بتائیے۔
(iii) میر کا ایک اور غالب کا ایک شعر لکھئے۔
- سوال (۷) کسی ایک سوال کا جواب دیجئے۔
 $1 \times 6 = 06$
- (i) قرآن پاک کے تاریخی اعجاز پر روشنی ڈالئے۔
(ii) امید کی خوشی کا خلاصہ لکھئے۔
(iii) کل جگ کا خلاصہ لکھئے۔
- سوال (۸) اپنے اسکول کے پرنسپل کے نام چھٹی کی ایک درخواست لکھئے۔
 $1 \times 6 = 06$

Co-ordinator (संयोजक)

डॉ शंकर कुमार

पटना सायन्स कॉलेज, पटना

संस्कृत

डॉ० मुरारी शरण मांगलिक, बी०एन० कॉलेज, पटना

डॉ० राम नाराण सिंह, रघुनाथ प्रसाद बालिका (+2) उच्च विद्यालय, कंकड़बाग, पटना

हिन्दी

डॉ० रेखा मिश्रा, जे०डी० वीमेन्स कॉलेज, पटना

डॉ० शिव चन्द्र सिंह, आर०पी०एम० कॉलेज, पटना सिटी

श्री ए०के० दूबे, दिल्ली पब्लिक स्कूल (डी०पी०एस०), पटना

श्रीमती सरोजनी सिन्हा, दिल्ली पब्लिक स्कूल (डी०पी०एस०), पटना

मैथिली

डॉ० वीणा कुमारी झा, आर०पी०एस० कॉलेज, पटना

डॉ० बी०पी० लाभ, बी०डी० कॉलेज, पटना

श्रीमती वीणाधर झा, पटना कॉलेजिएट स्कूल, पटना

श्रीमती मीनाक्षी झा, सर गणेश दत्त पाटलिपुत्र उच्च माध्यमिक विद्यालय, पटना

ENGLISH

Dr. Babban Kumar Singh, S.M.D. College, Punpun

Dr. Subodh Kumar Jha, S.M.D. College, Punpun

Dr. Ashok Kumar Sinha, Sanjay Gandhi Women's College, Patna

Shri Vijay Pratap, L.B. Shastri Govt. (+2) School, Shastrinagar, Patna

اردو

ڈاکٹر جاوید حیات، بی این کالج، پٹنہ (Associate Co-ordinator)

ڈاکٹر فرہت سیدی، رگھوناتھ پرساد گرلس، ہائی اسکول، کنکڑ باغ، پٹنہ

ڈاکٹر ام جے زینیت، بی ڈی کالج میٹھا پور، پٹنہ

ڈاکٹر برکھا یاسمین، لوکیشور گرلس ہائی اسکول قدم کنواں، پٹنہ

سابق راہیل، سینٹ ڈومینک اسکول، پٹنہ